

Anton de Kom Universiteit van Suriname

Bibliotheek

Universiteitscomplex, Leysweg 86, Paramaribo, Suriname, Postbus 9212
Telefoon (597)464547, Fax (597)434211, E-mail: adekbib@uvs.edu

APPROVAL

NAAM: *Karmo, Arantua*.....

verleent aan de AdeKUS kosteloos de niet-exclusieve toestemming om haar/zijn afstudeerscriptie via de catalogus full-text beschikbaar te stellen aan gebruikers binnen en buiten de AdeKUS.

Plaats en datum, *Paramaribo, 11. nov. 2015*....

Handtekening: *[Handwritten Signature]*.....

ANTON DE KOM UNIVERSITEIT VAN SURINAME

Faculteit der Juridische Wetenschappen

**DE CODIFICATIE VAN HET RECHT VAN DE
VERDACHTE OM DE RECHTER-COMMISSARIS
TOT ONDERZOEKSHANDELINGEN TE
VERZOEKEN: EEN VERGELIJKEND ONDERZOEK
TUSSEN SURINAME EN NEDERLAND**

Thesis ter verkrijging van de graad van Master of Laws (LL.M.)

Masteropleiding Surinaams Recht

Arantxia Karmo

Begeleider: mr. S. Sewgobind

Paramaribo, november 2025

Voorwoord

Deze thesis is geschreven ter afronding van de Masteropleiding Surinaams Recht aan de Anton de Kom Universiteit van Suriname en ter behaling van de graad Master of Laws (LL.M.). Het onderwerp gaat over de codificatie van het recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken. Onderzocht zal worden in hoeverre het wenselijk is het recht van de verdachte op verzoeken van onderzoekshandelingen door de rechter-commissaris, zoals geldend in Nederland, te codificeren in het Surinaams Wetboek van Strafvordering.

De aanleiding om over dit onderwerp te schrijven is mijn gevoel voor rechtvaardigheid. Voor mij betekent rechtvaardigheid niet alleen dat een verdachte strafrechtelijk vervolgd moet worden wanneer het bewijs daartoe vaststaat, maar ook dat iemand niet strafrechtelijk vervolgd dient te worden indien er geen (of onvoldoende) bewijs is. In een gematigd inquisitoir systeem zoals dat van Suriname en het feit dat op Suriname het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten en het Amerikaans Verdrag voor de Rechten van de Mens van toepassing zijn, zie ik mogelijkheden om de positie van de verdachte te versterken. Een verdachte is immers onschuldig tot zijn schuld door de rechter wordt vastgesteld. Rechtvaardigheid houdt voor mij ook in dat de verdachte de mogelijkheid moet hebben om zijn of haar onschuld te laten bewijzen. Daarbij dient hij de mogelijkheid te hebben om actief bij te dragen aan het voorbereidend onderzoek, hetgeen mogelijk is door zelf onderzoekshandelingen te verzoeken buiten het kader van een gerechtelijk vooronderzoek – dat slechts bij complexe of grootschalige strafzaken wordt gevorderd c.q. ingesteld. Dit versterkt de positie van de verdachte in het strafproces en draagt bij aan de bevordering van het beginsel van *equality of arms* en daarmee het recht op een eerlijk proces.

Het schrijven van deze thesis heb ik als bijzonder leerzaam en waardevol ervaren. Mijn dank gaat uit naar eenieder die mij op welke manier dan ook heeft ondersteund. In het bijzonder ben ik mijn thesisbegeleider, mr. S. Sewgobind, dankbaar voor de waardevolle begeleiding gedurende dit proces. Tot slot wil ik mijn medebeoordelaars, mr. dr. W. Bechan en mr. P. Roep, van harte bedanken voor hun waardevolle feedback.

Paramaribo, november 2025

Arantxia Karmo

Inhoudsopgave

Lijst van afkortingen	6
Inleiding	7
1 De taken van de rechter-commissaris in Suriname	13
1.1 Inleiding	13
1.2 De rechtmatigheidstoetsing van de inverzekeringstelling.....	14
1.2.1 Inverzekeringstelling	14
1.2.2 Rechtmatigheidstoetsing.....	15
1.3 De inbewaringstelling	16
1.3.1 Bewaring.....	16
1.3.2 Toetsingscriteria	17
1.4 Het gerechtelijk vooronderzoek	19
1.4.1 Vordering	19
1.4.2 Bevoegdheden	19
1.4.3 Termijn en beëindiging.....	23
1.5 Het strafrechtelijk financieel onderzoek	24
1.6 Tussenconclusie	26
2 De taken van de rechter-commissaris in Nederland	27
2.1 Inleiding	27
2.2 De rechtmatigheidstoetsing van de inverzekeringstelling.....	29
2.2.1 Inverzekeringstelling	29
2.2.2 Rechtmatigheidstoetsing.....	30
2.3 De inbewaringstelling	31
2.3.1 Vordering	31
2.3.2 Toetsingscriteria	31

2.3.3 Einde bewaring	32
2.4 Inbeslagname van voorwerpen.....	32
2.5 Verlenen van machtigingen aan de Officier van Justitie.....	34
2.6 Het strafrechtelijk financieel onderzoek	36
2.7 Onderzoekshandelingen door de rechter-commissaris.....	38
2.7.1 De totstandkoming van de Wet versterking positie rechter-commissaris	38
2.7.2 De vordering van de Officier van Justitie.....	40
2.7.3 De betrokkenheid van de rechter-commissaris op verzoek van de verdachte	43
2.7.4 Ambtshalve onderzoeken	47
2.8 Schematisch overzicht.....	49
2.9 Tussenconclusie	50
3 De wenselijkheid tot codificatie in Suriname	53
3.1 Inleiding	53
3.2 De wenselijkheid tot codificatie	53
3.3 De codificatie in het Surinaams Wetboek van Strafvordering.....	59
3.4 Tussenconclusie	60
Conclusies	63
Aanbevelingen	67
Lijst van geraadpleegde bronnen	70
Bijlagen:	
1 Artikel 14 Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (BuPo)	
2 Artikel 8 Amerikaans Verdrag voor de Rechten van de Mens (AVRM)	
3 Beschikking van de rechter-commissaris inzake verzoeker/verdachte B.A. d.d. 21 februari 2025	
4 Vonnis Rechtbank d.d. 14 mei 2024, NJFS 2024, 220 (ECLI:NL:RBOBR:2024:2218)	
5 Beslissing van de rechter-commissaris op een verzoek van de verdachte om onderzoekshandelingen te verrichten	
6 Vragenlijst rechter-commissaris in Nederland	
7 Transcript vraaggesprek met mr. C. Nollen	

- 8 Open coderen transcript vraaggesprek met mr. C. Nollen
- 9 Vragenlijst rechter-commissaris in Suriname
- 10 Transcript vraaggesprek met mr. S. Punwasi
- 11 Open coderen transcript vraaggesprek met mr. S. Punwasi
- 12 Vragenlijst vervolgingsambtenaar
- 13 Transcript vraaggesprek met mr. R. Sitaram
- 14 Open Coderen transcript vraaggesprek met mr. R. Sitaram
- 15 Vragenlijst advocaat
- 16 Transcript vraaggesprek met mr. C. Algoe
- 17 Open coderen transcript vraaggesprek met mr. C. Algoe
- 18 Vonnis Gerechtshof d.d. 13 november 2009, 21-000425-08 (ECLI: NL:GHARN:2009:BK3414)
- 19 Voorstel template beschikking van de rechter-commissaris op het verzoek van de verdachte tot het verrichten van onderzoekshandelingen

Lijst van afkortingen

AVRM	Amerikaans Verdrag voor de Rechten van de Mens
BuPo	Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten
c.q.	casu quo
e.v.	en volgende
GVO	gerechtelijk vooronderzoek
NL WvSv	Nederlands Wetboek van Strafvordering
S.B.	Staatsblad
SFO	strafrechtelijk financieel onderzoek
Stb.	Staatsblad
WvSv	Wetboek van Strafvordering

Inleiding

In het Surinaams strafproces staat degene tegen wie uit feiten en omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan een strafbaar feit bestaat – de verdachte – centraal.¹ Vanaf het moment van zijn inverzekeringstelling worden diverse functionarissen bij het proces betrokken, zoals de vervolgingsambtenaar en de rechter-commissaris. De vervolgingsambtenaar heeft de leiding over het voorbereidend onderzoek en wordt doorgaans vanaf het geven van het bevel tot inverzekeringstelling betrokken (artikelen 48 lid 1 en 136 WvSv). De rechter-commissaris vormt een belangrijke schakel in het voorbereidend onderzoek. Deze functionaris is onder meer belast met de toetsing van de rechtmatigheid van de inverzekeringstelling (artikel 54a lid 4 WvSv) en met het beslissen op de vordering van de vervolgingsambtenaar tot inbewaringstelling (artikel 55 WvSv). Volgens Harteveld dient de rechter-commissaris immers erop toe te zien dat onder andere de rechten van de verdachte worden gewaarborgd, daar hij van zijn vrijheid is ontnomen, en dat die ontneming is geschied conform de voorwaarden.² Daarnaast is de rechter-commissaris bevoegd om onderzoekshandelingen te verrichten, met name in het kader van een gerechtelijk vooronderzoek (artikel 168 e.v. WvSv). Dit type onderzoek kan onder andere worden gevorderd om ingrijpende dwangmiddelen, zoals een huiszoeking ter inbeslagname (artikel 99 WvSv), toe te passen. Vanwege het vergaand karakter van dergelijke dwangmiddelen is Harteveld van mening dat de betrokkenheid van de rechter-commissaris noodzakelijk is om het ingrijpende karakter van het desbetreffende dwangmiddel te rechtvaardigen.³

Met de inwerkingtreding van de Wet versterking positie rechter-commissaris op 1 januari 2013 in Nederland zijn de bevoegdheden van de rechter-commissaris aanzienlijk verruimd. Zo is de rechter-commissaris op grond van artikel 182 Nederlands Wetboek van Strafvordering (NL WvSv) bevoegd om op verzoek van de verdachte bepaalde onderzoekshandelingen te verrichten.⁴ De verdachte kan dit verzoek doen wanneer hij als verdachte wordt verhoord of wanneer hij reeds ter zake dat strafbare feit wordt vervolgd (artikel 182 lid 1 NL WvSv).

¹ Artikel 19 lid 1 Wetboek van Strafvordering (WvSv).

² Harteveld 1990, p. 141.

³ Harteveld 1990, p. 5.

⁴ Kamerstukken II 2009/10, 32 177, nr. 2, p. 5.

Met het oog op de waarheidsvinding, waaruit – naar de opvatting van Groenhuijsen – voortvloeit dat alleen degenen die daadwerkelijk een delict hebben gepleegd daarvoor gestraft dienen te worden, kunnen tal van onderzoekshandelingen worden verricht, zoals het verhoren van de verdachte en het instellen van een onderzoek in de woning van de verdachte.⁵ Een beginsel dat daarbij steeds weer doorslaggevend is, is het *nemo tenetur prodere se ipsum*-beginsel (kortweg: *nemo tenetur*-beginsel), dat volgens Minkenhof inhoudt dat de verdachte niet verplicht is tot zelfincriminatie.⁶ Bovenal wordt de verdachte op grond van artikel 14 lid 2 Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (BuPo) en artikel 8 lid 2 Amerikaans Verdrag voor de Rechten van de Mens (AVRM) onschuldig geacht tot zijn schuld is bewezen. Het Openbaar Ministerie is conform artikel 145 Grondwet van de Republiek Suriname (hierna: Grondwet) dé instantie die belast is met de opsporing en vervolging van strafbare feiten. Wanneer een verdachte in beeld komt, zal het Openbaar Ministerie trachten bewijs tegen die persoon te vergaren, teneinde hem strafrechtelijk te (kunnen) vervolgen. In het kader van een eerlijk proces, zoals artikel 14 BuPo en artikel 8 AVRM dat vereisen, dient de verdachte – die procesdeelnemer is – de mogelijkheid te hebben om zijn onschuld te kunnen bewijzen.⁷ Corstens stelt dat het echter niet de taak van de verdachte is om zijn onschuld te bewijzen, maar dient het Openbaar Ministerie zijn schuld te bewijzen.⁸ De bedoeling van deze onschuldpresumptie is om de verdachte “*niet als een reeds veroordeelde aan te merken*”, aldus Corstens.⁹

Faas is van mening dat het beginsel van *equality of arms*, hetgeen inhoudt dat de vervolging (het Openbaar Ministerie) en de verdediging (de verdachte en zijn raadsman) een gelijkwaardige positie moeten hebben, een aspect is van het recht op een eerlijk proces.¹⁰ Hoewel de huidige Surinaamse wetgeving het recht op een eerlijk proces waarborgt, bijvoorbeeld door aan de verdachte onder andere het recht op rechtsbijstand (artikel 20 WvSv), het zwijgrecht (artikel 21 WvSv) en het recht op een onafhankelijke en onpartijdige rechter (artikel 14 lid 1 BuPo en artikel 8 lid 1 AVRM) toe te kennen, betekent dat niet dat *equality of arms* en daarmee het recht op een eerlijk proces niet verder bevorderd hoeven te worden. Hierom richt dit onderzoek zich op de wenselijkheid van de codificatie van het recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken in het

⁵ Groenhuijsen 2012, p. 234

⁶ Minkenhof 2009, p. 75.

⁷ Zie bijlagen 1 en 2.

⁸ Corstens 2008, p. 398.

⁹ Corstens 2008, p. 398.

¹⁰ Faas, *tbv.* 25/8, p. 369.

Surinaams Wetboek van Strafvordering. Met het oog op *equality of arms* zal worden onderzocht of het wenselijk is dat dit recht wordt gecodificeerd in het Surinaams Wetboek van Strafvordering. Uiteraard is dit een recht en geen verplichting: de verdachte dient de vrije keuze te hebben om al dan niet gebruik te maken van die mogelijkheid.

De onderzoeksvraag luidt derhalve als volgt:

“In hoeverre is het wenselijk het recht van de verdachte op verzoeken van onderzoekshandelingen door de rechter-commissaris, zoals geldend in Nederland, te codificeren in het Surinaams Wetboek van Strafvordering?”

Aan de hand van de volgende deelvragen zal de onderzoeksvraag expliciet worden beantwoord:

1. Welke taken heeft de rechter-commissaris conform het Surinaams Wetboek van Strafvordering?
2. Welke taken heeft de rechter-commissaris op grond van het Nederlands Wetboek van Strafvordering?
3. Om welke redenen is het recht van de verdachte op verzoeken tot onderzoekshandelingen bij de rechter-commissaris gecodificeerd in het Nederlands Wetboek van Strafvordering?
4. Is het wenselijk dat Suriname overgaat tot codificatie van dit recht in het Wetboek van Strafvordering?
5. Op welke wijze dient dit recht te worden gecodificeerd?

Doel van het onderzoek

Middels dit onderzoek wordt beoordeeld of het wenselijk is om het recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken, te codificeren in het Surinaams Wetboek van Strafvordering. Op basis van de onderzoeksresultaten worden aanbevelingen gedaan voor de Surinaamse wetgever om het recht van de verdachte op verzoeken van onderzoekshandelingen al dan niet te codificeren in het Surinaams Wetboek van Strafvordering.

Maatschappelijke relevantie

In de praktijk kan het voorkomen dat personen (onterecht) de status van verdachte krijgen. Eenmaal de persoon de status van verdachte krijgt en in het belang van het onderzoek in verzekering wordt gesteld, zal het Openbaar Ministerie zo veel mogelijk proberen bewijs tegen die persoon te verzamelen om hem te (kunnen) vervolgen. Volgens Molenaar dient het

Openbaar Ministerie immers op te komen voor de belangen van de samenleving.¹¹ Verdachten beschikken – vergeleken met het Openbaar Ministerie dat het vervolgingsmonopolie heeft – niet over de middelen om hun onschuld te bewijzen. Hiervoor is reeds aangehaald dat het niet de taak is van de verdachten om hun onschuld te bewijzen. Door de mogelijkheid te creëren voor verdachten om zelf onderzoekshandelingen via de rechter-commissaris te verzoeken, kan het evenwicht binnen het strafproces worden hersteld. Dit zal bijdragen aan de verwezenlijking van het recht op een eerlijk proces, zoals vereist door artikel 14 lid 2 BuPo en artikel 8 lid 2 AVRМ, zodat de verdachten een eerlijke kans krijgen om actief bij te dragen aan het voorbereidend onderzoek. De codificatie van dit recht kan het vertrouwen van burgers in het strafrechtstelsel vergroten en bijdragen aan de legitimiteit en transparantie van het strafproces. Hiermee zal de rechtsstaat worden versterkt.

Wetenschappelijke relevantie

Op basis van de resultaten van dit onderzoek wordt kennis ontwikkeld voor de Surinaamse wetgever en de beleidsmakers in de wenselijkheid tot de eventuele codificatie van het recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken in het Surinaams Wetboek van Strafvordering. Dit onderzoek beoogt een lacune in de bestaande Surinaamse juridische literatuur te vullen, daar tot op heden geen Surinaamse literatuur bestaat over de mogelijke opname van een bepaling naar analogie van artikel 182 NL WvSv in het Surinaams Wetboek van Strafvordering. Verder beoogt dit onderzoek een bijdrage te leveren aan de versterking van de fundamentele rechten van de verdachte in Suriname en aan de ontwikkeling van het Surinaams strafproces. De bevindingen kunnen aanleiding geven tot herziening van het Surinaams Wetboek van Strafvordering, teneinde dat in lijn te brengen met internationale verplichtingen op het gebied van een eerlijk proces.

Methodologie

Dit onderzoek maakt gebruik van 2 onderzoeksmethoden: rechtsvergelijkend onderzoek en empirisch onderzoek. Bij het rechtsvergelijkend onderzoek worden 2 rechtsstelsels – van Suriname en Nederland, die vanwege de koloniale historie deels overeenkomen – met elkaar vergeleken. Het doel van deze vergelijking is het identificeren van de taken van de rechter-commissaris van beide landen, met bijzondere aandacht voor het recht van de verdachte om de

¹¹ Molenaar 2020, p. 329.

rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken. Deze vergelijking is essentieel om aanbevelingen voor Suriname op te stellen om het recht op verzoeken van onderzoekshandelingen te verbeteren. Voor deze analyse wordt de relevante Surinaamse en Nederlandse wetgeving onderzocht. Aangezien er geen Surinaamse juridische literatuur is over dit onderwerp, wordt gebruikgemaakt van Nederlandse juridische literatuur, omdat die doorgaans in Suriname wordt gebruikt. Daarnaast wordt gebruikgemaakt van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten en het Amerikaans Verdrag inzake de Rechten van de Mens, waarin het recht op een eerlijk proces is verankerd, daar die door Suriname zijn geratificeerd. Het rechtsvergelijkend onderzoek is essentieel om na te gaan op welke manieren de rechten van de verdachten verbeterd kunnen worden.

Om te weten hoe het in de praktijk aan toe gaat, of de codificatie van het recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen wenselijk is en de wijze waarop dit recht gecodificeerd zou kunnen worden, zijn vraaggesprekken gehouden met belangrijke actoren in het Surinaams strafproces. Er zijn vraaggesprekken gehouden met twee rechters-commissarissen, een Officier van Justitie en een advocaat. De keuze voor deze respondenten is bewust. Zij hebben een belangrijke rol in het strafproces en beschikken over jarenlange ervaring. De rechter-commissaris is voor dit onderzoek van grote betekenis, omdat dit onderzoek over de uitbreiding van de taken van de rechter-commissaris gaat. Immers, het is de rechter-commissaris in Nederland die de bevoegdheid heeft gekregen om op verzoek van de verdachte onderzoekshandelingen te verrichten. De Officier van Justitie is als procesdeelnemer en als lid van het Openbaar Ministerie, dat het vervolgingsmonopolie heeft, nauw betrokken bij een strafprocedure. Haar mening over de versterking van het recht van de verdachte is zeer waardevol. Advocaten brengen het perspectief van de verdediging in, waarbij de rechten van hun cliënten (de verdachten) vooropstaan. Daarnaast is een vraaggesprek gehouden met een rechter-commissaris in Nederland die de Nederlandse praktijk in beeld brengt, wat essentieel is voor dit rechtsvergelijkend onderzoek en de praktijk. Deze respondenten zijn personen met jarenlange ervaring en hebben de kennis en kunde om bij te dragen aan de beantwoording van de onderzoeksvraag. De verkregen data wordt uiteindelijk getranscribeerd en open gecodeerd, waarna die als bijlagen worden toegevoegd aan dit onderzoek.

Opbouw van de thesis

Dit onderzoek telt 3 hoofdstukken. In hoofdstuk 1 wordt ingegaan op de taken van de rechter-commissaris in Suriname. In hoofdstuk 2 zal worden ingegaan op de taken van de rechter-

commissaris in Nederland en wordt daarbij eveneens nagegaan om welke redenen het recht van de verdachte op verzoeken tot onderzoekshandelingen bij de rechter-commissaris gecodificeerd is in het Nederlands Wetboek van Strafvordering. In hoofdstuk 3 zullen de wenselijkheid van de codificatie van dit recht en de manier waarop dit recht gecodificeerd moet worden in het Surinaams Wetboek van Strafvordering aan de orde komen. In dit hoofdstuk worden de resultaten van de vraaggesprekken verwerkt. Het geheel wordt daarna afgesloten met conclusies en aanbevelingen.

1 De taken van de rechter-commissaris in Suriname

1.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de betrokkenheid van de rechter-commissaris bij de rechtmatigheidstoetsing van de inverzekeringstelling, de vordering tot inbewaringstelling, het gerechtelijk vooronderzoek en het strafrechtelijk financieel onderzoek.

Paragraaf 1.2 gaat in op de rechtmatigheidstoetsing van de inverzekeringstelling door de rechter-commissaris. In paragraaf 1.3 wordt de rol van de rechter-commissaris bij de inbewaringstelling van de verdachte besproken. In paragraaf 1.4 komt de betrokkenheid van de rechter-commissaris gedurende het gerechtelijk vooronderzoek aan bod en in paragraaf 1.5 wordt diens betrokkenheid bij een strafrechtelijk financieel onderzoek behandeld. Dit hoofdstuk wordt afgesloten met een tussenconclusie.

De rechter-commissaris is een belangrijke functionaris in het Surinaams strafproces. Volgens Keulen, Knigge en de Jong wordt deze functionaris bij het voorbereidend onderzoek betrokken om onafhankelijk en onpartijdig rechterlijk toezicht te houden en om de rechten van de verdachte te beschermen tegen eventuele “*willekeurige bevoegdheidsuitoefening*” van het Openbaar Ministerie en/of de opsporingsambtenaren.¹² Dit rechterlijk toezicht komt volgens hen tot uiting bij de toetsing van de rechtmatigheid van de inverzekeringstelling van de verdachte, terwijl de bescherming van de verdachte tegen willekeurige bevoegdheidsuitoefening tot uiting komt bij het toepassen van ingrijpende dwangmiddelen (artikel 55 WvSv).¹³

Aan de rechter-commissaris in Suriname zijn de volgende taken toebedeeld:

- het toetsen van de rechtmatigheid van de inverzekeringstelling (artikel 54a lid 4 WvSv);
- het beslissen op de vordering van de vervolgingsambtenaar tot inbewaringstelling (artikel 55 WvSv);
- het uitvoeren van een gerechtelijk onderzoek op vordering van de vervolgingsambtenaar (artikel 168 WvSv);

¹² Keulen, Knigge & de Jong 2010, p. 287.

¹³ Keulen, Knigge & de Jong 2010, p. 287.

- het verrichten van onderzoekshandelingen gedurende een strafrechtelijk financieel onderzoek op vordering van de vervolgingsambtenaar (artikel 221c lid 2 en 3 WvSv);
- het opdragen van nasporingen door tussenkomst van de vervolgingsambtenaar en het geven van bevelen aan opsporingsambtenaren (artikel 165 WvSv), en
- het opmaken van een proces-verbaal en het opsturen daarvan naar het Openbaar Ministerie, indien gedurende het voorbereidend onderzoek een strafbaar feit wordt gepleegd bij afwezigheid van de vervolgingsambtenaar. In dat verband kan hij tevens een bevel tot bewaring tegen de verdachte uitvaardigen (artikel 166 WvSv).

1.2 De rechtmatigheidstoetsing van de inverzekeringstelling

1.2.1 Inverzekeringstelling

Een verdachte kan, indien deze een strafbaar feit heeft gepleegd waarop voorlopige hechtenis is toegestaan, in verzekering worden gesteld door een vervolgingsambtenaar (of een Hulpofficier van Justitie) voor de duur van ten hoogste 7 dagen ter zake dat strafbare feit in het belang van het onderzoek (artikel 48 jo. 49 jo. 56 WvSv). Cruciaal is dat er een redelijk vermoeden van schuld is om de persoon als verdachte te kunnen aanmerken (artikel 19 WvSv). Vanwege het feit dat een verdachte slechts in het belang van het onderzoek in verzekering gesteld mag worden, dient hij volgens Jadnanansing onmiddellijk in vrijheid gesteld te worden indien er geen grond meer tot zijn vrijheidsbeneming bestaat.¹⁴ De verdachte dient op grond van artikel 53 lid 2 WvSv binnen een termijn van 6 uur te worden verhoord door de vervolgingsambtenaar of de Hulpofficier die hem in verzekering heeft gesteld. De periode tussen 10 uur 's avonds en 7 uur 's morgens wordt niet meegeteld in de termijn van 6 uur (artikel 53 lid 2 WvSv). Corstens geeft aan dat het verhoor in de praktijk doorgaans door een lagere opsporingsambtenaar wordt gedaan.¹⁵ Tijdens het verhoor mag de verdachte worden bijgestaan door zijn raadsman (artikel 48 WvSv). Deze termijn kan, indien de noodzaak daartoe dringend is, eenmalig met 30 dagen worden verlengd bij bevel van de vervolgingsambtenaar (artikel 50 WvSv).

¹⁴ Jadnanansing 2015, p. 114.

¹⁵ Corstens 2008, p. 390.

1.2.2 Rechtmatigheidstoetsing

Binnen de 7 dagen van de inverzekeringstelling dient de verdachte te worden voorgeleid aan de rechter-commissaris, die de rechtmatigheid van de inverzekeringstelling toetst (artikel 54a lid 4 WvSv). De verdachte zal dan door de rechter-commissaris worden gehoord en mag hij zich laten bijstaan door zijn raadsman (artikel 54a lid 1 WvSv). De verdachte mag na zijn inverzekeringstelling de rechter-commissaris verzoeken tot zijn invrijheidstelling (artikel 54a lid 1 WvSv).

In de praktijk blijkt dat de verdachte niet-ontvankelijk wordt verklaard in zijn verzoek tot invrijheidstelling, wanneer hij dat verzoek indient na de rechtmatigheidstoets maar binnen de 7 dagen van zijn inverzekeringstelling, terwijl er geen nieuwe feiten en/of omstandigheden zijn. Zo werd verdachte B.A. op 16 februari 2025 in verzekering gesteld en werd de inverzekeringstelling op 18 februari 2025 ambtshalve door de rechter-commissaris op de rechtmatigheid getoetst. Vervolgens diende verdachte B.A., via zijn raadsman, op 20 februari 2025 een verzoek in tot invrijheidstelling op grond van artikel 54a lid 1 WvSv. De rechter-commissaris verklaarde hem niet-ontvankelijk in zijn verzoek en overwoog daarbij dat *“Uit de wettekst van art. 54a Sv en haar memorie van toelichting blijkt niet dat het de bedoeling van de wetgever was naast de rechtmatigheidstoetsing door de Rechter-Commissaris, een tweede toetsmoment – hetzij op vordering van de vervolgingsambtenaar of op verzoek van de verdachte – mogelijk te maken of meerdere toetsmomenten binnen de periode van de inverzekeringstelling, doch juist blijkt dat de wetgever het oogmerk had de inverzekeringstelling binnen zeven dagen, op de rechtmatigheid te doen toetsen.”*¹⁶ De rechter-commissaris overwoog voorts in zijn beschikking dat indien gedurende de inverzekeringstelling geen nieuwe feiten en omstandigheden zijn aangevoerd, het verzoek tot invrijheidstelling buiten de sfeer van artikel 54 lid 1 WvSv valt, waardoor de verdachte niet-ontvankelijk moet worden verklaard in zijn verzoek.

Keulen, Knigge en de Jong geven aan dat de rechter-commissaris bij de rechtmatigheidstoetsing van de inverzekeringstelling onderzoekt of:

- er sprake is van een redelijk vermoeden van schuld;¹⁷
- het gaat om een strafbaar feit waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten en er onderzoeksbelang is;¹⁸

¹⁶ Beschikking van de rechter-commissaris inzake verzoeker/verdachte B.A. d.d. 21 februari 2025 (zie bijlage 3).

¹⁷ Keulen, Knigge & de Jong 2010, p. 365.

¹⁸ Keulen, Knigge & de Jong 2010, p. 365.

- de vormvoorschriften vanaf het moment van de aanhouding van de verdachte zijn nageleefd, en¹⁹
- er andere gronden zijn op basis waarvan de inverzekeringstelling onrechtmatig zou kunnen zijn, bijvoorbeeld indien een verdachte wederom in verzekering wordt gesteld op basis van dezelfde feiten en omstandigheden, terwijl hij eerder op grond daarvan reeds in vrijheid werd gesteld.²⁰

Deze toetscriteria zijn cumulatief van aard. Indien de rechter-commissaris oordeelt dat aan één of meerdere van die criteria niet is voldaan, dient hij de verdachte onmiddellijk in vrijheid te stellen (artikel 54a lid 4 WvSv). Kortom, vanaf het moment van de inverzekeringstelling treedt de rechter-commissaris op als rechterlijk toezicht. Door zijn betrokkenheid wordt gewaarborgd dat de vrijheidsbeneming rechtmatig is en in overeenstemming is met de toetsingscriteria.

De procedure van de rechtmatigheidstoetsing van de inverzekeringstelling door de rechter-commissaris is in lijn met de mensenrechtenverdragen, met name het BuPo-verdrag en het AVRМ, waar Suriname partij bij is, die lidstaten verplichten om de vrijheidsbeneming van de verdachte op de rechtmatigheid te toetsen. Volgens Cleieren en Nijboer (red.) wordt dit de *habeas corpus*-procedure genoemd (artikel 9 lid 4 BuPo en artikel 7 lid 6 AVRМ).²¹

Nadat de inverzekeringstelling van de verdachte rechtmatig is getoetst en de verlenging van de inverzekeringstelling is ingetreden, kan de vervolgingsambtenaar de inbewaringstelling van de verdachte vorderen bij de rechter-commissaris (artikel 55 lid 1 WvSv). Corstens beweert dat de inbewaringstelling – vergeleken met de inverzekeringstelling – een ingrijpender dwangmiddel is en kan het uitsluitend door de rechter-commissaris worden verleend.²² In paragraaf 1.3. wordt hierop verder ingegaan.

1.3 De inbewaringstelling

1.3.1 Bewaring

De vervolgingsambtenaar is op grond van artikel 55 lid 1 WvSv bevoegd om de inbewaringstelling van de verdachte te vorderen bij de rechter-commissaris. Op zijn vordering

¹⁹ Keulen, Knigge & de Jong 2010, p. 365.

²⁰ Keulen, Knigge & de Jong 2010, p. 365-366.

²¹ Cleieren & Nijboer (red.) 2013, p. 182.

²² Corstens 2008, p. 397.

dient de verdachte te worden verhoord, welk geschiedt bij de voorgeleiding aan de rechter-commissaris (artikel 55 lid 3 WvSv). De verdachte is daarbij bevoegd om zich te laten bijstaan door zijn raadsman (artikel 57 lid 3 WvSv).

Corstens stelt dat de inbewaringstelling evenals de gevangenneming en gevangenhouding een vorm van voorlopige hechtenis is.²³ Het is een vrijheidsbenemend dwangmiddel dat conform artikel 55 WvSv slechts door de rechter-commissaris kan worden verleend. Vergeleken met de inverzekeringstelling heeft de inbewaringstelling een ingrijpender karakter vanwege de lange duur. Zo kan een verdachte voor maximaal 30 dagen in bewaring worden gesteld en kan de inbewaringstelling steeds weer met ten hoogste 30 dagen worden verlengd (artikel 57 lid 1 en 2 WvSv). De voorlopige hechtenis – en dus de inbewaringstelling – mag niet langer duren dan 120 dagen (artikel 60a lid 1 WvSv). Vanwege het ingrijpende karakter van dit dwangmiddel en het feit dat het inbreuk maakt op de fundamentele rechten van de verdachte, zoals het recht op persoonlijke vrijheid (artikel 16 lid 1 Grondwet, artikel 9 lid 1 BuPo; artikel 7 AVR), zijn er voorwaarden gesteld aan het verlenen van dit dwangmiddel en is uitsluitend de rechter-commissaris bevoegd om dat bevel te verlenen.

1.3.2 Toetsingscriteria

Om een verdachte in bewaring te kunnen stellen, dient op grond van artikel 56 WvSv te worden voldaan aan de volgende voorwaarden:

- **Er dienen ernstige bezwaren tegen de verdachte te zijn.**

Volgens Molenaar moet er op basis van de feiten of omstandigheden met grote zekerheid kunnen worden gezegd dat de verdachte het strafbare feit heeft gepleegd.²⁴ Een redelijk vermoeden van schuld is – vergeleken met de inverzekeringstelling – hiervoor dus onvoldoende.

- **Het moet gaan om misdrijven waarvoor voorlopige hechtenis is toegestaan.**

Het gaat hierbij om misdrijven met een gevangenisstraf van minimaal 4 jaar en de in artikel 56 lid 3 sub b WvSv genoemde misdrijven. In geval de verdachte geen vaste woon- of verblijfplaats in Suriname heeft, is het voldoende dat het moet gaan om een misdrijf waarvoor een gevangenisstraf kan worden opgelegd (artikel 56 lid 3 sub a WvSv).

²³ Corstens 2008, p. 399.

²⁴ Molenaar 2020, p. 446.

- **Uit bepaalde omstandigheden moet blijken dat er een vluchtgevaar is of dat er een gewichtige reden van maatschappelijke veiligheid is.**

Onder vluchtgevaar wordt volgens Corstens simpelweg verstaan dat de verdachte zich aan zijn strafvervolging probeert te onttrekken.²⁵ Wat betreft een gewichtige reden van maatschappelijke veiligheid die uit bepaalde omstandigheden blijkt, wordt naar de mening van Corstens bedoeld dat het moet gaan om een misdrijf met een gevangenisstraf van minimaal 12 jaar dat moet hebben geresulteerd in een geschokte rechtsorde, er is een recidivegevaar en de voorlopige hechtenis moet van belang zijn voor het onderzoek naar de waarheid en mag niet slechts gebaseerd zijn op de verklaringen van de verdachte (collusiegevaar).²⁶

- **Op de rechter-commissaris rust een anticipatiegebod.**

De rechter-commissaris is verplicht om geen bevel tot inbewaringstelling te verlenen indien de verdachte bij een veroordeling geen onvoorwaardelijke gevangenisstraf of vrijheidsbeneming strekkende maatregel opgelegd zal krijgen, of wanneer te verwachten is dat de duur van de voorlopige hechtenis langer zal zijn dan die van de straf of maatregel (artikel 56 lid 2 WvSv). Corstens noemt dit ook wel een anticipatiegebod.²⁷

Indien de rechter-commissaris het bevel tot inbewaringstelling niet verleent, dient de verdachte de termijn van de verlenging van de in verzekeringstelling in principe te doorlopen. Minkenhof stelt ook wel dat de bewaring een zelfstandig dwangmiddel is en derhalve losstaat van de in verzekeringstelling.²⁸

In paragraaf 1.2. en 1.3. is ingegaan op de betrokkenheid van de rechter-commissaris bij het voorarrest als rechterlijk toezicht. In paragraaf 1.4. zal worden ingegaan op de betrokkenheid van de rechter-commissaris bij het uitvoeren van onderzoekshandelingen in het voorarrest. Het gerechtelijk vooronderzoek komt daarbij aan de orde.

²⁵ Corstens 2008, p. 404 en 407.

²⁶ Corstens 2008, p. 408 – 410.

²⁷ Corstens 2008, p. 411 – 412.

²⁸ Minkenhof 2009, p. 157.

1.4 Het gerechtelijk vooronderzoek

1.4.1 Vordering

Het komt weleens voor dat er gedurende het voorbereidend onderzoek onvoldoende helderheid is omtrent de feiten van een strafzaak. De vervolgingsambtenaar beschikt echter niet over de noodzakelijke bevoegdheden om de zaak verder te kunnen ophelderen. Minkenhof stelt dat een gerechtelijk vooronderzoek (GVO) kan worden gevorderd, teneinde de zaak tot klaarheid te brengen.²⁹ Een GVO kan op grond van artikel 168 WvSv uitsluitend worden gevorderd door de vervolgingsambtenaar. Een dergelijk onderzoek kan door de rechter-commissaris worden ingesteld met het doel om de zaak tot klaarheid te brengen. De rechter-commissaris beschikt namelijk over verregaande bevoegdheden die de vervolgingsambtenaar niet heeft. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan het verrichten van een huiszoeking ter inbeslagname (artikel 98 WvSv). Minkenhof geeft verder aan dat een GVO ook kan worden ingesteld om een onderzoek te verrichten naar de geestvermogens van de verdachte.³⁰ Wanneer een GVO wordt ingesteld, vindt dit volgens Verrest gelijktijdig plaats met het opsporingsonderzoek dat door de vervolgingsambtenaar wordt geleid.³¹

1.4.2 Bevoegdheden

Door een GVO te vorderen wordt de rechter-commissaris actief bij het voorbereidend onderzoek betrokken. Minkenhof geeft aan dat de rechter-commissaris zich dient te beperken tot het strafbare feit dat de vervolgingsambtenaar in zijn vordering heeft omschreven.³² Gedurende een GVO heeft de rechter-commissaris een breed scala aan bevoegdheden, met name:

- **Het onthouden van kennisgeving van bepaalde processtukken aan de verdachte (artikel 22 lid 2 WvSv).**

De rechter-commissaris is in beginsel bevoegd om de verdachte op zijn verzoek kennis te laten nemen van de processtukken gedurende het GVO. Echter, de rechter-commissaris kan

²⁹ Minkenhof 2009, p. 254.

³⁰ Minkenhof 2009, p. 254, 257-258.

³¹ Verrest, *Raison d'être. Een onderzoek naar de rol van de rechter-commissaris in ons strafproces* 2011, p. 201.

³² Minkenhof 2009, p. 259.

de verdachte daarvan onthouden, indien het belang van het onderzoek dit vordert (artikel 22 WvSv).

- **Het beperken van het vrije verkeer tussen de verdachte en zijn raadsman (artikel 40 lid 2 WvSv).**

Het vrije verkeer tussen de verdachte en zijn raadsman kan door de rechter-commissaris slechts worden beperkt indien uit bepaalde omstandigheden een ernstig vermoeden voortvloeit dat het vrije verkeer zal strekken om de verdachte bekend te maken met enige omstandigheid, waarvan hij eigenlijk niet op de hoogte mocht zijn, of indien hij wordt misbruikt voor pogingen om de waarheidsvinding te belemmeren (artikel 40 lid 2 WvSv). De beperking houdt in dat de raadsman geen toegang zal hebben tot de verdachte en dat de brieven die voor elkaar bestemd zijn niet worden uitgereikt aan de ander.

- **Het betreden van plaatsen ter inbeslagname (artikel 97 WvSv).**

De rechter-commissaris is bevoegd om dit dwangmiddel toe te passen. Het gaat hier om het zoekend rondkijken ter inbeslagname en dus de inbeslagname van voor de hand liggende voorwerpen (artikel 97 WvSv). Hij kan daarvoor elke plaats betreden, wat volgens Corstens een steundwangmiddel is om de inbeslagname van voorwerpen mogelijk te maken.³³ In geval van een GVO – dat dus geen ontdekking op heterdaad is – mag de rechter-commissaris de vergaderzaal van het Parlement tijdens een vergadering, rechtszalen gedurende de terechtzitting of gebedshuizen gedurende de godsdienstuitoefening echter niet betreden.

- **Het uitvoeren van huiszoeken ter inbeslagname (artikel 98 WvSv).**

De rechter-commissaris is verder bevoegd om een huiszoeking ter inbeslagname te verrichten. Vergeleken met het zoekend rondkijken ter inbeslagneming is de huiszoeking naar de mening van Keulen, Knigge en de Jong een zeer ingrijpend dwangmiddel, daar kasten, laden en zelfs kluizen mogen worden opengemaakt en opengeboken.³⁴

- **Het afluisteren of opnemen van telefoongesprekken (artikel 89 WvSv).**

Telefoongesprekken mogen slechts worden afgeluisterd en/of opgenomen, indien het vermoeden bestaat dat de verdachte daaraan zal deelnemen. Verder kan de rechter-

³³ Corstens 2008, p. 486.

³⁴ Keulen, Knigge & de Jong 2010, p. 333.

commissaris bepalen dat de gewenste inlichtingen van het verkeer door de instelling van telefonie wordt verschaft (artikel 89 WvSv).

- **Het horen van de verdachten (artikel 172 jo. 186 WvSv).**

Dit is een standaard onderzoekshandeling die tevens bij haast elk GVO wordt uitgevoerd. Minkenhof stelt dat de verdachte gedurende dit onderzoek dient te worden gehoord, althans te worden opgeroepen voor een verhoor.³⁵

- **Het horen van getuigen (artikel 172 lid 1 jo. 192 WvSv).**

Getuigen zijn in dit geval verplicht om te verschijnen voor het verhoor (artikel 194 WvSv) en de rechter-commissaris kan, indien hij dat nodig vindt, hen onder ede een verklaring laten afleggen.

- **Het benoemen en horen van deskundigen (artikel 172 lid 1 jo. 207 WvSv).**

Deskundigen kunnen worden benoemd om een onderzoek in te stellen en daaromtrent verslag uit te brengen (artikel 172 lid 1 WvSv). De deskundigen kunnen verder door de rechter-commissaris daaromtrent worden gehoord (artikel 207 WvSv).

- **De ontneming van het wederrechtelijk verkregen voordeel van de verdachte (artikel 172 lid 2 WvSv).**

In geval de rechter-commissaris het vermoeden heeft dat de verdachte over wederrechtelijk verkregen voordeel beschikt, kunnen gedurende een GVO tevens onderzoekshandelingen worden verricht om dat voordeel te bepalen, teneinde dat voordeel te ontnemen (artikel 172 lid 2 WvSv).

- **Het uitvoeren van een schouw (artikel 179 WvSv).**

Volgens Vellings-Schootstra is een schouw een bijzondere opsporingsbevoegdheid, waarbij de functionaris, in dit geval de rechter-commissaris, een onderzoek ter plaatse verricht of een voorwerp zelf onderzoekt.³⁶ Om een schouw te kunnen verrichten is de rechter-commissaris bevoegd om elke plaats te betreden (artikel 179 WvSv).

³⁵ Minkenhof 2009, p. 264.

³⁶ Vellinga-Schootstra 1982, p. 165.

- **Een onderzoek aan het lichaam en de kleding van verdachten (artikel 181 WvSv).**
De verdachte kan aan zijn lichaam en kleding worden onderzocht. Onder ‘aan het lichaam’ wordt naar de mening van Hoekendijk niet alleen oppervlakkig bedoeld, maar ook in de lichaamsholten.³⁷
- **Het laten verrichten van een DNA-onderzoek (artikelen 181a tot en met 181f WvSv).**
De rechter-commissaris kan verder een DNA-onderzoek laten verrichten om uiterlijke waarneembare persoonskenmerken, het geslacht of het ras vast te stellen (artikel 181f lid 3 WvSv). De verdachte heeft de mogelijkheid om een tegenonderzoek te laten verrichten (artikel 181b WvSv).
- **Het observeren van de verdachte (artikel 182 WvSv).**
Om de geestvermogens van de verdachte te kunnen vaststellen, kan hij, indien de vaststelling niet adequaat op een andere manier kan geschieden, op bevel van de rechter-commissaris naar een inrichting tot verpleging of genezing worden overgebracht ter observatie (artikel 182 WvSv).
- **Het gijzelen van getuigen (artikel 201 WvSv).**
Getuigen die geen verschoningsrecht hebben, doch weigeren om een verklaring af te leggen, kunnen volgens Keulen, Knigge en de Jong worden gegijzeld.³⁸ Dit dwangmiddel kan worden toegepast om de getuige een verklaring te laten afleggen. Getuigen mogen slechts worden gegijzeld indien dat dringend noodzakelijk is voor het onderzoek, aldus Keulen, Knigge en de Jong.³⁹ Verder mag de gijzeling ten hoogste 12 dagen duren en kan die termijn steeds met ten hoogste 12 dagen worden verlengd (artikel 202 WvSv). Gegijzelde getuigen worden pas ontslagen indien zij een verklaring hebben afgelegd of in geval hun verklaring niet meer noodzakelijk is voor het onderzoek (artikel 203 WvSv).
- **Het horen van bedreigde getuigen (artikel 206a WvSv).**
Bedreigde getuigen zijn zij die anoniem een verklaring wensen af te leggen. Dit is slechts mogelijk in geval de verdachte zich zo bedreigd kan voelen dat er vrees zal ontstaan voor zijn leven, gezondheid of veiligheid of de ontwrichting van zijn gezin- of sociaaleconomisch leven, en indien die getuige slechts anoniem een verklaring wenst af te

³⁷ Hoekendijk 1985, p. 52.

³⁸ Keulen, Knigge & de Jong 2010, p. 291.

³⁹ Minkenhof 2009, p. 275.

leggen (artikel 206a lid 1 WvSv). Hoewel de getuige anoniem een verklaring zal afleggen, zal zijn identiteit wel bekend zijn bij de rechter-commissaris (artikel 206c WvSv).

Zeer ingrijpende bevoegdheden, zoals een huiszoeking ter inbeslagname, het af luisteren en eventueel opnemen van telefoongesprekken, de ontneming van het wederrechtelijk verkregen voordeel, het observeren van de verdachte, het gijzelen van getuigen en het horen van bedreigde getuigen, vallen onder de exclusieve bevoegdheden van de rechter-commissaris binnen het kader van een GVO. Vanwege het ingrijpende karakter van de voornoemde bevoegdheden is slechts de rechter-commissaris bevoegd om die uit te oefenen. Volgens Corstens rechtvaardigt de rechter-commissaris namelijk de inzet van die dwangmiddelen.⁴⁰ Daarnaast hebben getuigen een verschijningsplicht en kan de rechter-commissaris hen onder ede een verklaring laten afleggen. Dit in tegenstelling tot het geval dat zij door de politie worden opgeroepen voor een verhoor. In dit laatste geval zijn zij niet verplicht om te verschijnen en kan de politie hen niet onder ede een verklaring laten afleggen. De overige bevoegdheden, zoals het horen van de verdachte, het benoemen en horen van deskundigen, een onderzoek aan het lichaam en de kleding van de verdachte, het uitvoeren van een schouw en het laten verrichten van een DNA-onderzoek, zijn bevoegdheden die gedurende het voorbereidend onderzoek ook door, althans in opdracht van de vervolgingsambtenaar kunnen worden uitgeoefend.

1.4.3 Termijn en beëindiging

Een GVO is in beginsel aan de termijn van de voorlopige hechtenis gebonden (artikel 60a lid 2 WvSv). Wanneer het onderzoek door bijzondere op de zaak zelf betrekking hebbende omstandigheden niet binnen 90 dagen, vanaf het bevel tot voorlopige hechtenis is ingegaan, kan worden afgerond, kan de vervolgingsambtenaar of de rechter-commissaris de termijn van 120 dagen tweemaal verlengen met maximaal 30 dagen (artikel 60a lid 2 WvSv).

Een GVO wordt afgesloten middels een beschikking van de rechter-commissaris. Dit gebeurt wanneer het onderzoek is afgerond of wanneer er geen reden meer is om het onderzoek voort te zetten (artikel 217 lid 1 WvSv). Daarnaast kan dit onderzoek volgens Minkenhof worden beëindigd als de verdachte wordt gedagvaard of wanneer de vervolgingsambtenaar de rechter-commissaris schriftelijk laat weten dat hij de verdachte niet verder zal vervolgen (artikel 217

⁴⁰ Corstens 2008, p. 357.

lid 3 WvSv).⁴¹ Indien het GVO is afgesloten, kan de rechter-commissaris op grond van artikel 221 lid 1 WvSv, hetzij op vordering van de vervolgingsambtenaar, hetzij op verzoek van de verdachte, in opdracht van het Hof van Justitie bepaalde handelingen van nader onderzoek laten verrichten. Dit onderzoek geldt conform artikel 221 lid 2 WvSv als een GVO. Het kan ook voorkomen dat de rechter-commissaris op de vordering van de vervolgingsambtenaar tot het instellen van een GVO besluit dat er geen grond daartoe bestaat. Minkenhof geeft aan dat de rechter-commissaris in dat geval de vordering afwijst.⁴²

Het inschakelen van de rechter-commissaris voor het instellen van een GVO heeft naar de mening van Minkenhof als belangrijk gevolg dat het onderzoek al vanaf de voorbereidingsfase onafhankelijk en onpartijdig wordt uitgevoerd.⁴³ Dit spreekt voor zich aangezien de *rechter-commissaris* onafhankelijk en onpartijdig dient te zijn en aan waarheidsvinding dient te doen. Corstens beweert dat de vervolgingsambtenaar eenzijdig optreedt en zich primair richt op het bewijzen van de schuld van de verdachte.⁴⁴

Honig stelt dat het voorbereidend onderzoek bestaat uit het opsporingsonderzoek (artikelen 133 tot en met 156 WvSv), een gerechtelijk vooronderzoek (artikelen 168 tot en met 221 WvSv) en een strafrechtelijk financieel onderzoek (artikel 221a tot en met 233 WvSv).⁴⁵ Echter, niet elk voorbereidend onderzoek bestaat uit een gerechtelijk vooronderzoek en/of een strafrechtelijk financieel onderzoek. In deze paragraaf is ingegaan op een gerechtelijk vooronderzoek dat kan worden ingesteld door de rechter-commissaris. In paragraaf 1.5. wordt de betrokkenheid van de rechter-commissaris in het strafrechtelijk financieel onderzoek behandeld.

1.5 Het strafrechtelijk financieel onderzoek

Gedurende het voorbereidend onderzoek kan de vervolgingsambtenaar of de rechter-commissaris het vermoeden hebben dat een verdachte door het plegen van het strafbare feit over onrechtmatig verkregen voordeel beschikt. Denk maar aan gelden die voortvloeien uit drugsdelicten. Volgens Minkenhof kunnen de specifieke omvang en locatie van dit voordeel

⁴¹ Minkenhof 2009, p. 285.

⁴² Minkenhof 2009, p. 259.

⁴³ Minkenhof 2009, p. 254.

⁴⁴ Corstens 2008, p. 313.

⁴⁵ Honig 1997, p. 29.

de ontneming daarvan echter bemoeilijken.⁴⁶ Met het oog op het ontnemen van dat voordeel kan op grond van artikel 221a lid 2 WvSv een strafrechtelijk financieel onderzoek (SFO) worden ingesteld. Door een SFO in te stellen, kunnen de omvang en locatie van het wederrechtelijk verkregen voordeel door middel van dwangmiddelen worden vastgesteld, aldus Jörg, Kelk en Klip.⁴⁷

Een SFO mag op grond van artikel 221a lid 1 jo. 344a WvSv door de vervolgingsambtenaar worden ingesteld met voorafgaande machtiging van de rechter. Artikel 344a lid 2 WvSv stelt daarbij dat het SFO betrekking moet hebben op een misdrijf waarvoor minimaal 6 jaar gevangenisstraf kan worden opgelegd, dat tevens door de rechter bewezen moet worden geacht. Hieruit vloeit voort dat een SFO kan worden ingesteld nadat de verdachte ter zake het strafbare feit door de zittingsrechter wordt veroordeeld. Echter, uit de Memorie van Toelichting van het Wetboek van Strafvordering (S.B. 2002 no. 67) blijkt dat niet vereist is dat de zaak al ter terechtzitting moet worden behandeld om een SFO te mogen starten. Dit betekent dat de vervolgingsambtenaar al voordat de zaak ter terechtzitting wordt behandeld een machtiging tot het instellen van een SFO mag vorderen bij de rechter.

Ondanks dat de vervolgingsambtenaar een SFO instelt en leidt, kan de rechter-commissaris op diens vordering bij het SFO worden betrokken. In dat geval beschikt de rechter-commissaris over dezelfde bevoegdheden als tijdens een GVO (artikel 221c lid 2 en 3 WvSv). De specifieke bevoegdheden van de rechter-commissaris tijdens een GVO zijn limitatief opgesomd in paragraaf 1.4.

Een SFO is niet aan een termijn verbonden en wordt door de vervolgingsambtenaar afgesloten indien het onderzoek reeds is afgerond of indien er geen reden is om dat onderzoek voort te zetten (artikel 221d lid 1 WvSv). Nadat een SFO is afgesloten, kan het op grond van artikel 221d lid 5 WvSv door de vervolgingsambtenaar worden heropend. Voor de heropening dient de vervolgingsambtenaar een nadere machtiging te vorderen bij de rechter-commissaris en niet de zittingsrechter.

⁴⁶ Minkenhof 2009, p. 288.

⁴⁷ Jörg, Kelk & Klip 2012, p. 244.

1.6 Tussenconclusie

De rechter-commissaris is een belangrijke schakel in het voorbereidend onderzoek. Enerzijds is hij belast met het houden van onafhankelijk en onpartijdig rechterlijk toezicht ter waarborging van de fundamentele rechten van de verdachte en anderzijds kan hij actief worden betrokken bij het verrichten van onderzoekshandelingen. Zijn toezichthoudende taken bestaan met name uit het toetsen van de rechtmatigheid van de invezekeringstelling en het beslissen over de inbewaringstelling van de verdachte. Naast een toezichthoudende rol kan de rechter-commissaris actief worden betrokken in het voorbereidend onderzoek. Zo kan hij, op vordering van de vervolgingsambtenaar, een GVO instellen, teneinde de zaak verder op te helderen. Tijdens een GVO beschikt hij over een aantal bevoegdheden, waarvan enkele zeer ingrijpend zijn en exclusief aan hem zijn voorbehouden. Daarnaast kan de rechter-commissaris tijdens het voorbereidend onderzoek, op vordering van de vervolgingsambtenaar, worden betrokken bij een SFO dat door de vervolgingsambtenaar wordt ingesteld. In het kader van een SFO beschikt de rechter-commissaris over dezelfde bevoegdheden als in een GVO. Naast deze taken heeft hij ook algemene taken, zoals het geven van bevelen aan opsporingsambtenaren door tussenkomst van de vervolgingsambtenaar, en het opmaken en toezenden van een proces-verbaal aan het Openbaar Ministerie wanneer tijdens het onderzoek een strafbaar feit wordt gepleegd zonder dat de vervolgingsambtenaar aanwezig is, waarbij ook een bevel tot bewaring kan worden uitgevaardigd.

Kortom, de rechter-commissaris vervult een belangrijke rol in het Surinaams strafproces als rechterlijke toezichthouder ter bescherming van de rechten van de verdachte en als actieve functionaris bij het (laten) uitvoeren van onderzoekshandelingen.

De rechter-commissaris in Suriname beschikt helaas, zoals in de probleemstelling staat, niet over de taak om onderzoekshandelingen te verrichten op verzoek van de verdachte buiten het geval van een GVO. In hoeverre de rechter-commissaris in Nederland beschikt over de taken zal in het volgende hoofdstuk worden onderzocht.

2 De taken van de rechter-commissaris in Nederland

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de betrokkenheid van de rechter-commissaris bij de rechtmatigheidstoetsing van de inverzekeringstelling, de vordering tot inbewaringstelling, de inbeslagname van voorwerpen, het verlenen van machtigingen, het strafrechtelijk financieel onderzoek en het verrichten van onderzoekshandelingen.

In paragraaf 2.2 wordt ingegaan op zijn betrokkenheid bij de rechtmatigheidstoetsing van de inverzekeringstelling. Vervolgens wordt in paragraaf 2.3 zijn betrokkenheid bij de inbewaringstelling behandeld. In paragraaf 2.4 komt de bevoegdheid tot inbeslagname aan bod. In paragraaf 2.5 komt de bevoegdheid van de rechter-commissaris tot het verlenen van machtigingen aan de orde. Paragraaf 2.6 gaat in op het strafrechtelijk financieel onderzoek. In paragraaf 2.7 komt de uitvoering van onderzoekshandelingen door de rechter-commissaris aan bod. In paragraaf 2.8 worden de overige bevoegdheden van de rechter-commissaris, die niet onder een van de voornoemde paragrafen gecategoriseerd kunnen worden, behandeld. In paragraaf 2.9 wordt een schematisch overzicht gegeven van de verschillen in taken en bevoegdheden van de rechter-commissaris in Suriname en Nederland.

De taken van de rechter-commissaris in Nederland komen in bepaalde mate overeen met de rechter-commissaris in Suriname. In dit hoofdstuk wordt bijzondere aandacht besteed aan de betrokkenheid van de rechter-commissaris om op verzoek van de verdachte onderzoekshandelingen te verrichten. Dit hoofdstuk wordt afgesloten met een tussenconclusie.

Vanaf de inwerkingtreding van de Wet versterking positie rechter-commissaris in 2013 zijn de taken van de rechter-commissaris in Nederland aanzienlijk uitgebreid. Vóór de inwerkingtreding van de voornoemde wet leidde de rechter-commissaris een deel van het voorbereidend onderzoek, met name het gerechtelijk vooronderzoek. De kamerstukken van de voornoemde wet geven aan dat vanaf deze wetwijziging het Openbaar Ministerie de algehele leiding heeft over het voorbereidend onderzoek en is het gerechtelijk vooronderzoek afgeschaft.⁴⁸ De rechter-commissaris treedt volgens Verrest thans op als “*rechter in het*

⁴⁸ Kamerstukken II 2009/10, 32 177, nr. 3, p. 9.

vooronderzoek” in plaats van “*onderzoeksrechter*”.⁴⁹ Op grond van artikel 170 lid 2 NL WvSv heeft deze functionaris voornamelijk een toezichhoudende taak gedurende het opsporingsonderzoek. Zo treedt de rechter-commissaris op als toezichthouder wanneer “*ingrijpende opsporingsbevoegdheden en dwangmiddelen*” worden toegepast, althans een machtiging voor het toepassen daarvan wordt gevorderd, aldus Verrest.⁵⁰ Naast de toezichhoudende rol heeft de rechter-commissaris sinds de wetswijziging de bevoegdheid om op verzoek van de verdachte onderzoekshandelingen te verrichten (artikel 182 NL WvSv).

Op grond van het huidige Nederlands Wetboek van Strafvordering heeft de rechter-commissaris verschillende taken, met name:

- de rechtmatigheidstoetsing van de inverzekeringstelling (artikel 59a lid 1 NL WvSv);
- het beslissen op de vordering van de vervolgingsambtenaar tot inbewaringstelling (artikel 63 lid 1 NL WvSv);
- het in beslag nemen van voorwerpen in het belang van het strafrechtelijk onderzoek (artikel 104 NL WvSv);
- het verlenen van machtigingen aan de vervolgingsambtenaar voor ingrijpende bevoegdheden (zie bijvoorbeeld artikel 97 NL WvSv);
- het verlenen van een machtiging aan de vervolgingsambtenaar op diens vordering voor het instellen van een strafrechtelijk financieel onderzoek (artikel 126 lid 3 NL WvSv) en het verrichten van onderzoekshandelingen gedurende een dergelijk onderzoek op vordering van de vervolgingsambtenaar (artikelen 126b lid 2 en 181 NL WvSv);
- het verrichten van onderzoekshandelingen op vordering van de Officier van Justitie (artikel 181 NL WvSv);
- het verrichten van onderzoekshandelingen op verzoek van de verdachte (artikel 182 NL WvSv);
- het ambtshalve verrichten van onderzoekshandelingen (artikel 182 lid 7 NL WvSv)
- het door tussenkomst van de Officier van Justitie nasporingen opdragen en bevelen geven aan opsporingsambtenaren (artikel 147 NL WvSv);
- het op verzoek van het slachtoffer, van besmetting met een bij algemene maatregel van bestuur aangewezen ernstige ziekte, een onderzoek te laten verrichten ter vaststelling van de ziekte (artikel 177 NL WvSv);

⁴⁹ Verrest 2012, p. 766.

⁵⁰ Verrest, *Raison d'être. Een onderzoek naar de rol van de rechter-commissaris in ons strafproces* 2011, p. 311.

- het opmaken en opsturen van een proces-verbaal aan het Openbaar Ministerie in geval gedurende het onderzoek een strafbaar feit wordt gepleegd, terwijl de Officier afwezig is, en daarbij ambtshalve een bevel van bewaring tegen de verdachte uitvaardigen (artikel 178 NL WvSv), en
- het (laten) verrichten van onderzoekshandelingen binnen het rechtsgebied van een andere rechtbank (artikel 178a NL WvSv).

2.2 De rechtmatigheidsstoetsing van de inverzekeringstelling

2.2.1 Inverzekeringstelling

In Nederland kan een verdachte – degene tegen wie er een redelijk vermoeden van schuld is (artikel 27 lid 1 NL WvSv) – in verzekering worden gesteld door de Officier van Justitie of Hulpofficier van Justitie, indien dit in het belang is van het onderzoek (artikel 57 lid 1 NL WvSv). Zo kan de verdachte volgens Molenaar in verzekering worden gesteld, indien hij geconfronteerd moet worden met getuigen.⁵¹ Een voorwaarde voor het toepassen van dit dwangmiddel is dat het moet gaan om een strafbaar feit waarop voorlopige hechtenis is toegestaan (artikel 57 lid 1 jo. 58 lid 1 NL WvSv). Voordat een verdachte in verzekering wordt gesteld, dient hij te worden verhoord door de Officier of Hulpofficier die hem heeft aangehouden, of aan wie hij is voorgeleid (artikel 57 lid 1 NL WvSv). De verdachte dient binnen 9 uur na zijn aanhouding te worden verhoord en indien het gaat om een verdachte van een misdrijf waarvoor geen voorlopige hechtenis is toegelaten, dient die binnen 6 uur na de aanhouding te worden verhoord (artikel 56a lid 2 NL WvSv). De periode tussen middernacht en 9 uur 's morgens wordt niet meegeteld (artikel 56 lid 2 NL WvSv). Corstens stelt dat dit verhoor in de praktijk doorgaans wordt afgenomen door een lagere opsporingsambtenaar.⁵² Tijdens dit verhoor heeft de verdachte het recht om zich te laten bijstaan door een raadsman (artikel 57 lid 1 en 2 NL WvSv).

De inverzekeringstelling mag op grond van artikel 58 lid 2 NL WvSv maximaal 3 dagen duren en wel op bevel van de Officier. Jörg, Kelk en Klip geven aan dat deze termijn eenmalig kan worden verlengd met ten hoogste 3 dagen, indien de dringende noodzaak daartoe bestaat.⁵³ Indien de verdachte reeds in verzekering is gesteld, maar er geen reden meer is voor de

⁵¹ Molenaar 2020, p. 404.

⁵² Corstens 2008, p. 390.

⁵³ Jörg, Kelk & Klip 2012, p. 249.

vrijheidsbeneming, moet hij onmiddellijk in vrijheid worden gesteld (artikel 58 lid 3 NL WvSv).

2.2.2 Rechtmatigheidstoetsing

De verdachte dient binnen uiterlijk 3 dagen en 18 uur vanaf na zijn aanhouding, en dus vanaf de intreding van de verlenging van de inverzekeringstelling, te worden voorgeleid aan de rechter-commissaris, teneinde te worden gehoord. Hij kan zich hier eveneens laten bijstaan door zijn raadsman (artikel 59a lid 1 en 3 NL WvSv). De rechter-commissaris toetst in dat geval de rechtmatigheid van de inverzekeringstelling (artikel 59a lid 1 NL WvSv). Gedurende dit verhoor kan de verdachte een verzoek tot invrijheidstelling indienen bij de rechter-commissaris, die daaromtrent een beslissing moet nemen (artikel 59a lid 4 NL WvSv).

Evenals in Suriname toetst de rechter-commissaris in Nederland volgens Keulen, Knigge en de Jong de inverzekeringstelling aan de 5 toetsingscriteria:

- er moet sprake zijn van een redelijk vermoeden van schuld;
- het moet gaan om een strafbaar feit waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten
- er moet sprake zijn van onderzoeksbelang;
- de vormvoorschriften vanaf de aanhouding moeten zijn nageleefd, en
- er moeten geen andere gronden zijn die de inverzekeringstelling onrechtmatig maken.⁵⁴

Indien de rechter-commissaris oordeelt dat niet aan alle toetsingscriteria is voldaan, dient hij de verdachte onmiddellijk in vrijheid te stellen (artikel 59a lid 5 NL WvSv).

Na verloop van de verlenging van de inverzekeringstelling, dient de verdachte in vrijheid te worden gesteld. Minkenhof stelt dat indien de Officier van mening is dat de verdachte langer in voorarrest moet blijven in het belang van het onderzoek, kan de Officier een bevel tot voorlopige hechtenis vorderen.⁵⁵ Aangezien de verdachte reeds van zijn vrijheid is ontnomen bij de inverzekeringstelling, moet de Officier volgens Jörg, Kelk en Klip een bevel tot inbewaringstelling vorderen.⁵⁶ Corstens geeft aan dat uitsluitend de rechter-commissaris bevoegd is om hierover te beslissen, vanwege het ingrijpende karakter van dit dwangmiddel (artikel 63 lid 1 NL WvSv).⁵⁷ In paragraaf 2.3 wordt hierop verder ingegaan.

⁵⁴ Keulen, Knigge & de Jong 2010, p. 365-366.

⁵⁵ Minkenhof 2009, p. 151.

⁵⁶ Jörg, Kelk & Klip 2012, p. 250

⁵⁷ Corstens 2008, p. 397.

2.3 De inbewaringstelling

2.3.1 Vordering

In paragraaf 2.2 is reeds weergegeven dat de Officier van Justitie een bevel tot voorlopige hechtenis kan vorderen indien hij, na verloop van de verlenging van de inverzekeringstelling, de verdachte niet in vrijheid wenst te stellen. In dat geval moet de Officier een bevel tot inbewaringstelling vorderen (artikel 63 lid 1 NL WvSv). Vanwege het ingrijpende karakter van de inbewaringstelling, is uitsluitend de rechter-commissaris bevoegd om daarover te beslissen (artikel 63 lid 1 NL WvSv). Voordat de rechter-commissaris op een dergelijke vordering van de Officier beslist, dient hij de verdachte te horen. Dit verhoor geschiedt bij de voorgeleiding van de verdachte aan de rechter-commissaris (artikel 63 lid 1 NL WvSv). Tijdens dit verhoor kan de verdachte zich doen bijstaan door zijn raadsman (artikel 63 lid 4 NL WvSv). In Nederland kan het bevel tot inbewaringstelling worden verleend voor ten hoogste 14 dagen (artikel 64 lid 1 NL WvSv). Deze termijn vangt aan na de laatste dag van de verlenging van de inverzekeringstelling en kan niet worden verlengd (artikel 64 lid 1 NL WvSv). Gezien de korte duur van de inverzekeringstelling, wordt de vordering tot inbewaringstelling volgens Molenaar vaak gelijktijdig behandeld met de rechtmatigheidstoetsing van de inverzekeringstelling.⁵⁸

Het kan voorkomen dat de rechter-commissaris het bevel niet verleent, omdat die geen grond(en) voor de inbewaringstelling aanwezig acht (artikel 63 lid 2 NL WvSv). Minkenhof geeft aan dat de verdachte in dat geval de termijn van de verlenging van de inverzekeringstelling dient te doorlopen.⁵⁹ Hij is van mening dat de bewaring losstaat van de inverzekeringstelling.⁶⁰

2.3.2 Toetsingscriteria

Om een bevel tot inbewaringstelling te kunnen verlenen dient aan de volgende voorwaarden te worden voldaan:

- het moet gaan om een misdrijf waarop een gevangenisstraf van tenminste 4 jaar kan worden opgelegd (artikel 67 lid 1 sub a NL WvSv), er moet sprake zijn van een van de misdrijven, zoals opgenomen in artikel 67 lid 1 sub b en c NL WvSv, of de verdachte moet geen vaste

⁵⁸ Molenaar 2020, p. 405.

⁵⁹ Minkenhof 2009, p. 157.

⁶⁰ Minkenhof 2009, p. 157.

woon- of verblijfplaats in Nederland hebben, terwijl het gaat om een misdrijf waarvoor een gevangenisstraf kan worden opgelegd (artikel 67 lid 2 NL WvSv);

- er moeten ernstige bezwaren tegen de verdachte bestaan (artikel 67 lid 3 NL WvSv), en
- de rechter-commissaris moet een anticipatietoets hebben uitgevoerd of moet er een grond zijn om de voorlopige hechtenis te verlenen. Gronden voor het verlenen van de voorlopige hechtenis kunnen zijn: vluchtgevaar, collusiegevaar of een gewichtige reden van maatschappelijke veiligheid, zoals recidivegevaar (artikel 67a lid 1 en 2 NL WvSv).

Indien de rechter-commissaris (of de Officier) van oordeel is dat de grond waarvoor het bevel tot bewaring is verleend is vervallen, dient de verdachte onmiddellijk in vrijheid te worden gesteld (artikel 64 lid 2 NL WvSv).

2.3.3 Einde bewaring

Indien de Officier van Justitie het nodig acht om de verdachte nog langer van zijn vrijheid te ontnemen, kan hij de termijn van de inbewaringstelling echter niet verlengen, aangezien de wet die mogelijkheid niet biedt. In dat geval moet de Officier een bevel tot gevangenhouding van de verdachte – die nog in bewaring is – bevelen (artikel 65 lid 1 NL WvSv). De rechter-commissaris is dan niet degene die over die vordering zal beslissen, maar de rechtbank (artikel 65 NL WvSv). Een bevel tot gevangenhouding kan op grond van artikel 66 lid 1 NL WvSv voor maximaal 90 dagen worden verleend.

De rechter-commissaris heeft in Nederland naast de taak om de rechtmatigheid van de inverzekeringstelling te toetsen en het beslissen op de vordering van de Officier tot het verlenen van een bevel tot inbewaringstelling nog diverse bevoegdheden. In paragraaf 2.4 komt de bevoegdheid van de rechter-commissaris tot inbeslagname van voorwerpen aan bod.

2.4 Inbeslagname van voorwerpen

De rechter-commissaris in Nederland had vóór de inwerkingtreding van de Wet versterking positie rechter-commissaris in 2013, op grond van artikel 104 NL WvSv oud, de bevoegdheid om voorwerpen in het belang van het strafrechtelijk onderzoek in beslag te nemen. Corstens geeft aan dat de rechter-commissaris deze bevoegdheid kon uitoefenen gedurende een GVO

(artikel 110 NL WvSv oud).⁶¹ Sinds de inwerkingtreding van de eerstgenoemde wet beschikt de rechter-commissaris – tot op heden – op grond van artikel 104 lid 1 NL WvSv over de bevoegdheid tot inbeslagname van voorwerpen op vordering van de Officier van Justitie. Buiten deze vordering heeft de rechter-commissaris de bevoegdheid tot inbeslagname van voorwerpen, mits hij in het kader van de artikelen 181 tot en met 183 NL WvSv onderzoekshandelingen verricht. Deze onderzoekshandelingen komen in paragraaf 2.7 aan de orde.

De rechter-commissaris is, evenals elke functionaris die bevoegd is tot inbeslagname van voorwerpen, uitsluitend daartoe bevoegd indien het gaat om voorwerpen die in het belang van het onderzoek in beslag worden genomen, die verbeurd kunnen worden verklaard of uit het verkeer kunnen worden onttrokken (artikel 94 NL WvSv). Volgens Corstens hoeven personen niet de status van verdachte te hebben om een voorwerp in beslag te kunnen nemen, omdat de inbeslagname een dwangmiddel is dat gericht is op voorwerpen, niet op personen.⁶² Desondanks mogen volgens hem geen willekeurige voorwerpen in beslag worden genomen, maar slechts voorwerpen die relevant zijn voor het strafrechtelijk onderzoek.⁶³ Voorbeelden daarvan zijn aangetroffen drugs of vuurwapens, breekwerktuigen die zijn gebruikt bij het plegen van het delict, voertuigen die zijn ingezet tijdens het delict en zelfs kledingstukken die de verdachten aanhadden ten tijde van het delict.

Artikel 104 NL WvSv biedt de rechter-commissaris de bevoegdheid tot inbeslagname van voorwerpen. In geval beslag moet worden gelegd bij personen die vanwege hun beroep de geheimhoudingsplicht hebben, zoals de artikelen 218 en 218a NL WvSv dat weergeven, dient de rechter-commissaris daaromtrent te beslissen (artikel 98 NL WvSv). In dit geval zal de rechter-commissaris op vordering van de Officier overgaan tot inbeslagname.

Om voorwerpen op grond van artikel 98 jo. 104 NL WvSv in beslag te kunnen nemen, moet de rechter-commissaris plaatsen betreden die niet voor het publiek toegankelijk zijn. Het betreden van plaatsen is naar de mening van Corstens een steundwangmiddel, omdat dit het mogelijk maakt om voorwerpen in beslag te kunnen nemen.⁶⁴ Eenmaal de rechter-commissaris de plaats heeft betreden, is die op grond van artikel 110 NL WvSv bevoegd tot het doorzoeken ter inbeslagname.

⁶¹ Corstens 2008, p. 485.

⁶² Corstens 2008, p. 476.

⁶³ Corstens 2008, p. 476.

⁶⁴ Corstens 2008, p. 486.

Verder is de rechter-commissaris bevoegd om derden, die houder zijn van een voor inbeslagname vatbaar voorwerp, te bevelen om dat voorwerp aan hem uit te leveren (artikel 105 NL WvSv). Ook deze bevoegdheid tot het vorderen van uitlevering is volgens Corstens een steundwangmiddel, daar dit het mogelijk maakt dat voorwerpen door de rechter-commissaris in beslag worden genomen.⁶⁵

2.5 Verlenen van machtigingen aan de Officier van Justitie

Vanaf het gerechtelijk vooronderzoek met de inwerkingtreding van de Wet versterking positie rechter-commissaris is komen te vervallen, heeft de Officier van Justitie de algehele leiding over het voorbereidend onderzoek. Kwakman is van mening dat de primaire rol van de rechter-commissaris sindsdien als toezichthouder in het voorbereidend onderzoek is, waarbij hij ingrijpende opsporingsbevoegdheden en dwangmiddelen toetst en erop toeziet dat die rechtmatig worden toegepast.⁶⁶ Het gaat om bevoegdheden waarover de rechter-commissaris gedurende het gerechtelijk vooronderzoek beschikte en die thans door de Officier mogen worden uitgeoefend. Vanwege het ingrijpende karakter van deze bevoegdheden is een voorafgaande machtiging van de rechter-commissaris, die volgens Molenaar rechterlijk toezicht houdt in het voorbereidend onderzoek, vereist.⁶⁷ De Officier dient een machtiging van de rechter-commissaris te vorderen om de volgende bevoegdheden te kunnen uitoefenen:

- het doorzoeken van een woning in geval van ontdekking op heterdaad of van een misdrijf waarop voorlopige hechtenis is toegestaan (artikel 97 NL WvSv);
- het kennisnemen van de inhoud van gesloten pakketten, brieven, stukken en andere berichten die in beslag zijn genomen en die aan een postvervoerbedrijf of een andere instelling van vervoer waren toevertrouwd (artikel 101 NL WvSv);
- het in beslag nemen van voorwerpen tot bewaring van het recht tot verhaal (artikel 103 NL WvSv);
- het doorzoeken ter vastlegging van gegevens bij telecommunicatiebedrijven, waarbij die gegevens niet voor voornoemde bedrijven bestemd zijn of afkomstig zijn, maar wel afkomstig zijn van de verdachte (artikel 125la NL WvSv);

⁶⁵ Corstens 2008, p. 486.

⁶⁶ Kwakman, *Trema* 2012/35, p. 2.

⁶⁷ Molenaar 2020, p. 452.

- het geven van een bevel om terstond gegevens ontoegankelijk te maken door een aanbieder van een communicatiedienst (artikel 125p NL WvSv);
- het instellen van een strafrechtelijk financieel onderzoek (artikel 126 NL WvSv);
- het geven van een bevel tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie met een technisch hulpmiddel (artikel 126l NL WvSv);
- het geven van een bevel tot het aftappen van communicatie via een communicatiedienst (artikel 126m NL WvSv);
- het vorderen van gegevens over een gebruiker van een communicatiedienst (artikel 126n NL WvSv);
- het geven van een bevel tot het binnendringen in een geautomatiseerd werk dat door de verdachte wordt gebruikt (artikel 126nba NL WvSv);
- het vorderen van opgeslagen of vastgestelde gegevens bij de persoon die toegang daartoe heeft (artikel 126nd NL WvSv);
- het vorderen dat de persoon die toegang heeft tot opgeslagen of vastgestelde gegevens binnen een bepaalde periode de nieuwe, althans pas verwerkte gegevens dient te verstrekken (artikel 126ne NL WvSv);
- het vorderen van gevoelige gegevens die een ernstige inbreuk maken op de rechtsorde (artikel 126nf NL WvSv);
- het vorderen van gegevens, die niet zijn opgeslagen in een geautomatiseerd werk van de aanbieder en niet daarvoor bestemd of afkomstig zijn, bij communicatiediensten (artikel 126ng NL WvSv);
- het geven van een bevel tot het afluisteren en opnemen van gesprekken van een persoon die vermoedelijk betrokken is bij ernstige misdrijven in georganiseerd verband (artikel 126s NL WvSv);
- het geven van een bevel tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie, die plaatsvindt met gebruikmaking van de diensten van een communicatiedienst, van een persoon die vermoedelijk betrokken is bij ernstige misdrijven in georganiseerd verband (artikel 126t NL WvSv);
- het vorderen van gegevens over een gebruiker van een communicatiedienst met betrekking tot die gebruiker in geval van vroegsporing (artikel 126u NL WvSv);
- het geven van een bevel tot het binnendringen van een geautomatiseerd werk dat in gebruik is bij een persoon die vermoedelijk betrokken is bij ernstige misdrijven in georganiseerd verband (artikel 126uba jo. 126nba NL WvSv);

- de vordering tot het verstrekken van gegevens door de Officier in geval van vroegsporing (artikel 126ud NL WvSv);
- de vordering dat een persoon, die anders dan ten behoeve van persoonlijk gebruik gegevens verwerkt, nieuwe gegevens verstrekt in geval van vroegsporing (artikel 126ue NL WvSv);
- de vordering van gegevens via telecommunicatiebedrijven van een persoon die vermoedelijk betrokken is bij ernstige misdrijven in georganiseerd verband (artikel 126ug NL WvSv), en
- het opnemen van vertrouwelijke communicatie in geval van terroristische misdrijven (artikel 126zf NL WvSv).

Tot de voornoemde bevoegdheden behoren niet alleen dwangmiddelen, maar ook bijzondere opsporingsbevoegdheden. Van belang is dat de Officier slechts een machtiging kan vorderen om voornoemde bevoegdheden uit te oefenen, indien het gaat om misdrijven waarop voorlopige hechtenis is toegestaan.

2.6 Het strafrechtelijk financieel onderzoek

Volgens Minkenhof kan een strafrechtelijk financieel onderzoek (SFO) worden ingesteld met het doel om achter de omvang en locatie van het door de verdachte wederrechtelijk verkregen voordeel te komen, teneinde dit voordeel te ontnemen (artikel 126 lid 2 NL WvSv).⁶⁸ In Nederland kan de Officier van Justitie, die leidinggeeft aan een SFO, een dergelijk onderzoek slechts instellen met voorafgaande machtiging van de rechter-commissaris (artikel 126 lid 3 NL WvSv). Hiervoor is vereist dat het moet gaan om een misdrijf waarvoor een geldboete van de vijfde categorie kan worden opgelegd en waardoor op geld waardeerbaar voordeel van enig belang kan zijn verkregen (artikel 126 lid 1 NL WvSv). Minkenhof stelt dat het SFO dient te worden ingesteld alvorens de strafzaak ter terechtzitting wordt behandeld.⁶⁹

Behalve dat de rechter-commissaris wordt betrokken om een machtiging te verlenen, kan hij ook actief bij een SFO worden betrokken om onderzoekshandelingen te verrichten. Zo kan hij op vordering van de Officier een plaats doorzoeken ter inbeslagname (artikel 126b lid 2 NL WvSv). Daarnaast is de rechter-commissaris bevoegd om op vordering van de Officier

⁶⁸ Minkenhof 2009, p. 288.

⁶⁹ Minkenhof 2009, p. 289.

onderzoekshandelingen te verrichten uit hoofde van artikel 181 NL WvSv. Dit artikel betreft onderzoekshandelingen door de rechter-commissaris op vordering van de Officier. Het gaat met name om de volgende onderzoekshandelingen:

- het uitoefenen van een schouw, waarbij de verdachte, getuigen en deskundigen ter plaatse kunnen worden verhoord (artikel 192 NL WvSv);
- het laten uitvoeren van een onderzoek aan/in het lichaam of de kleding van de verdachte (artikel 195 NL WvSv);
- het laten verrichten van een DNA-onderzoek ter vergelijking van DNA-profielen (artikel 195a NL WvSv);
- het overbrengen van de verdachte ter observatie (artikel 196 NL WvSv);
- het verhoren van getuigen (artikel 210 NL WvSv), bedreigde getuigen (artikel 226a NL WvSv) en afgeschermd getuigen (artikel 226m NL WvSv), en
- het benoemen en horen van deskundigen (artikelen 227 en 229 NL WvSv).

Deze onderzoekshandelingen worden in paragraaf 2.7 uitgewerkt. Naast deze onderzoekshandelingen heeft de rechter-commissaris gedurende een SFO de bevoegdheid tot het bevelen van de uitlevering van brieven ter inbeslagname om het wederrechtelijk verkregen voordeel aan te tonen (artikel 126b lid 3 sub a NL WvSv). Verder is hij niet verplicht om de verdachte of zijn raadsman toe te laten tot het bijwonen van de onderzoekshandelingen (artikel 126b lid 3 sub b NL WvSv).

Hoewel een SFO deel uitmaakt van het voorbereidend onderzoek, stelt Honig dat aan een SFO geen termijn is verbonden.⁷⁰ Een SFO wordt afgesloten indien het is voltooid, er geen reden is om het onderzoek voort te zetten of de verdachte niet ter zake het strafbare feit wordt veroordeeld (artikel 126f NL WvSv). In geval de Officier het nodig acht om het SFO te heropenen, kan dat middels een nadere machtiging van de rechter-commissaris (artikel 126f lid 4 NL WvSv).

⁷⁰ Honig 1997, p. 29; Minkenhof 2009, p. 289.

2.7 Onderzoekshandelingen door de rechter-commissaris

2.7.1 De totstandkoming van de Wet versterking positie rechter-commissaris

In Nederland is op 1 januari 2013 de Wet versterking positie rechter-commissaris in werking getreden, met het doel de positie van de rechter-commissaris in het voorbereidend onderzoek te versterken.⁷¹ Voorafgaand aan de aanneming van deze wet vonden tal van ontwikkelingen plaats, met name op het gebied van de betrokkenheid van de rechter-commissaris in het voorbereidend onderzoek.

Met de inwerkingtreding van het Nederlands Wetboek van Strafvordering in 1926 had de rechter-commissaris, behalve de taak tot het toetsen van de rechtmatigheid van de inverzekeringstelling en het beslissen op de vordering van de Officier van Justitie tot het verlenen van een bevel tot inbewaringstelling, tevens de bevoegdheid om een GVO in te stellen op vordering van de Officier (artikel 181 NL WvSv oud). Een GVO kon voornamelijk worden ingesteld om ingrijpende dwangmiddelen toe te passen, die uitsluitend door de rechter-commissaris in het kader van een GVO konden worden ingezet. In geval een GVO werd ingesteld, moest dat aan de verdachte worden bekendgemaakt. Jörg, Kelk en Klip stellen dat dit volgens de Nederlandse wetgever echter op gespannen voet stond met de gewenste opsporingsbevoegdheden, omdat die het beste konden worden ingezet indien de verdachte niet bekend was met het tegen hem ingesteld GVO.⁷²

Vervolgens trad op 1 februari 2000 de Wet herziening gerechtelijk vooronderzoek in werking en werd het GVO daarbij aanzienlijk gewijzigd. Zo kon de Officier een aantal bevoegdheden die aan de rechter-commissaris, in het kader van een GVO, waren toebedeeld, zelf uitoefenen buiten het geval van een GVO, aldus Verrest.⁷³ Desondanks had de rechter-commissaris de bevoegdheid om een GVO in te stellen. Het spreekt voor zich dat met deze wijziging veel minder GVO's werden gevorderd en de rechter-commissaris steeds minder betrokken werd in het voorbereidend onderzoek. Tegelijkertijd werd met de inwerkingtreding van de Wet herziening gerechtelijk vooronderzoek de mini-instructie op verzoek van de verdachte geïntroduceerd, wat inhoudt dat de rechter-commissaris op verzoek van de verdachte, die in redelijkheid kon verwachten dat hij ter zake een strafbaar feit zou worden vervolgd of reeds is vervolgd maar (nog) geen gerechtelijk vooronderzoek is ingesteld, onderzoekshandelingen,

⁷¹ Kamerstukken II 2009/10, 32 177, nr. 2, p. 1.

⁷² Jörg, Kelk & Klip 2012, p. 253.

⁷³ Verrest 2012, p. 764.

met name het horen van getuigen of het instellen van een onderzoek door een deskundige, kon verrichten (artikelen 36a en 36c NL WvSv oud). De mini-instructie werd volgens Verrest ingevoerd, vanwege het feit dat het aantal GVO's sterk was gedaald en zodat de verdachte een actieve bijdrage zou kunnen leveren aan het voorbereidend onderzoek.⁷⁴

Met de inwerkingtreding van de Wet versterking positie rechter-commissaris in 2013 is het GVO geheel afgeschaft en heeft de rechter-commissaris – naar de mening van Verrest – ter compensatie daarvan de bevoegdheid om onderzoekshandelingen te verrichten.⁷⁵ Hoewel de rechter-commissaris de bevoegdheid om onderzoekshandelingen te verrichten reeds bij de mini-instructie door de verdachte had, is de mini-instructie daarbij uitgebreid. De uitbreiding omvat dat de rechter-commissaris niet alleen op verzoek van de verdachte, maar ook op vordering van de Officier onderzoekshandelingen kan verrichten. Een andere uitbreiding is dat de rechter-commissaris een regiebijeenkomst kan organiseren, wat volgens Verrest inhoudt dat hij de vervolging en verdediging kan oproepen om de stand van zaken, de gewenste onderzoekshandelingen of de resultaten van de onderzoekshandelingen te bespreken, teneinde de zaak voor te bereiden voor de zitting.⁷⁶ Door dit recht aan de verdachte toe te kennen, kan hij reeds in het voorbereidend onderzoek een verzoek doen om onderzoekshandelingen, die hij wenst, te laten verrichten. Dit draagt naar de mening van Cleieren, Crijns en Verpalen (red.) bij aan een efficiënte behandeling van de zaak ter terechtzitting.⁷⁷

Artikel 182 NL WvSv luidt als volgt:

1. Een persoon die als verdachte van een strafbaar feit is verhoord, of die reeds ter zake van een strafbaar feit wordt vervolgd, kan de rechter-commissaris verzoeken dienaangaande onderzoekshandelingen te verrichten.
2. Het verzoek wordt schriftelijk gedaan en gericht aan de rechter-commissaris in wiens rechtsgebied de vervolging plaatsvindt of waar het verhoor heeft plaatsgevonden.
3. Het verzoek behelst een opgave van een feit en van de onderzoekshandelingen die door de rechter-commissaris dienen te worden verricht, en is met redenen omkleed. De rechter-commissaris zendt de Officier van Justitie onverwijld een afschrift van het verzoek. De Officier van Justitie kan schriftelijk zijn zienswijze mededelen omtrent het verzoek.

⁷⁴ Verrest *Naar een nieuw vooronderzoek in strafzaken* 2011, p. 42.

⁷⁵ Verrest 2012, p. 765.

⁷⁶ Verrest 2012, p. 767; Corstens 2014, p. 368.

⁷⁷ Cleieren, Crijns & Verpalen (red.) 2013, p. 994.

4. De rechter-commissaris kan de verdachte horen omtrent het verzoek. De verdachte kan zich daarbij door een raadsman laten bijstaan. De rechter-commissaris stelt de Officier van Justitie op de hoogte van de tijd en plaats van het horen. De Officier van Justitie is bevoegd bij het horen aanwezig te zijn en de nodige opmerkingen te maken.

5. De rechter-commissaris beslist zo spoedig mogelijk over het verzoek. De beschikking is met redenen omkleed en wordt schriftelijk ter kennis van de verdachte en de Officier van Justitie gebracht. In geval van een toewijzing van het verzoek, vermeldt de beschikking het feit waarop het onderzoek betrekking heeft en verricht de rechter-commissaris zo spoedig mogelijk de verzochte onderzoekshandelingen.

6. Indien de rechter-commissaris weigert de door de verdachte gewenste onderzoekshandelingen te verrichten, kan de verdachte binnen veertien dagen een bezwaarschrift indienen bij de rechtbank.

7. Indien de verdachte in voorlopige hechtenis is gesteld, kan de rechter-commissaris, indien hij dit noodzakelijk acht, ten aanzien van het feit waarvoor de voorlopige hechtenis is bevolen, ambtshalve onderzoekshandelingen verrichten. Hij doet van zijn beslissing om onderzoekshandelingen te verrichten onverwijld mededeling aan de Officier van Justitie en aan de verdachte, onder vermelding van de betreffende onderzoekshandelingen en het feit waarop deze betrekking hebben.

2.7.2 De vordering van de Officier van Justitie

De rechter-commissaris is op grond van artikel 181 NL WvSv bevoegd om op vordering van de Officier van Justitie onderzoekshandelingen te verrichten ter opsporing van het strafbare feit. Van Atteveld e.a. stellen dat deze bepaling kan worden gezien als een vervanging van het GVO dat door de rechter-commissaris op vordering van de Officier kon worden ingesteld.⁷⁸ In dat verband kan de rechter-commissaris zowel de Officier als de verdachte oproepen om de stand van zaken te bespreken (artikel 185 NL WvSv). De Officier kan namelijk de volgende onderzoekshandelingen door de rechter-commissaris laten verrichten:

⁷⁸ Van Atteveld e.a. 2013, p. 26.

- **Het uitvoeren van een schouw, waarbij de verdachte, getuigen en deskundigen ter plaatse kunnen worden verhoord (artikel 192 lid 1 NL WvSv).**

Hoewel de Officier op grond van artikel 151 NL WvSv de bevoegdheid heeft om een schouw uit te voeren, schrijft het voornoemde wetsartikel niet voor dat de verdachte, getuigen en deskundigen ter plaatse worden verhoord.

- **Het uitvoeren van een onderzoek aan en/of in het lichaam en aan de kleding van de verdachte (artikel 195 NL WvSv).**

De verdachte mag door een opsporingsambtenaar aan het lichaam en de kleding worden onderzocht (artikel 55b lid 1 jo. 56 NL WvSv). De bevoegdheid om een onderzoek in het lichaam van de verdachte te laten verrichten is uitsluitend toebedeeld aan de rechter-commissaris en wordt uitgevoerd door een arts (artikel 195 lid 2 NL WvSv). Naast de verdachte kunnen derden, die vermoedelijk sporen van het strafbare feit aan het lichaam of de kleding dragen, aan het lichaam of de kleding worden onderzocht, en wel indien dat dringend noodzakelijk is (artikel 195 lid 3 NL WvSv).

- **Het laten verrichten van een DNA-onderzoek om DNA-profielen te vergelijken (artikel 195a NL WvSv).**

Een DNA-onderzoek kan worden verricht, teneinde DNA-profielen te vergelijken. De bevoegdheid om dit onderzoek te laten verrichten is eveneens toebedeeld aan de Officier (artikel 151a NL WvSv). De verdachte heeft op grond van artikel 195b NL WvSv de mogelijkheid om een tegenonderzoek te laten verrichten.

- **Het overbrengen van de verdachte ter observatie (artikel 196 NL WvSv).**

Deze bevoegdheid kan uitsluitend door de rechter-commissaris worden uitgeoefend. Het houdt in dat de verdachte zal worden overgebracht naar een psychiatrisch ziekenhuis of instelling tot klinische observatie, teneinde een onderzoek in te stellen naar zijn geestvermogens (artikel 196 NL WvSv). Deze bevoegdheid kan volgens Corstens slechts worden uitgeoefend indien de verdachte zich in voorlopige hechtenis bevindt.⁷⁹

- **Het verhoren van getuigen (artikel 210 NL WvSv), bedreigde getuigen (artikel 226a NL WvSv) en afgeschermd getuigen (artikel 226m NL WvSv).**

Hoewel getuigen ook door opsporingsambtenaren kunnen worden verhoord, kan de Officier de rechter-commissaris vorderen om hen te verhoren. Cleieren, Crijns en Verpalen

⁷⁹ Corstens 2014, p. 384.

(red.) stellen dat een verschil is dat de rechter-commissaris in dit geval – onder omstandigheden – hen onder ede een verklaring kan laten afleggen en zijn zij verplicht om voor de rechter-commissaris te verschijnen (artikelen 213 en 216 NL WvSv).⁸⁰ Getuigen die geen verschoningsrecht hebben, doch weigeren een verklaring af te leggen, kunnen worden gegijzeld indien dat dringend noodzakelijk is in het belang van het onderzoek. De gijzeling mag maximaal 12 dagen duren en kan die termijn steeds met ten hoogste 12 dagen worden verlengd (artikel 222 NL WvSv). De gegijzelde getuige wordt pas ontslagen in geval hij een verklaring heeft afgelegd of indien zijn verklaring niet meer noodzakelijk is voor het onderzoek. Onder getuigen vallen ook kroongetuigen (artikel 226g NL WvSv).

Bedreigde getuigen zijn zij die wensen dat hun identiteit verborgen wordt gehouden, omdat zij zich bedreigd voelen dat er vrees zal ontstaan voor hun leven, gezondheid of veiligheid of de ontwrichting van hun gezin- of sociaaleconomisch leven, en indien zij slechts anoniem een verklaring wensen af te leggen (artikel 226a NL WvSv). Personen worden slechts als afgeschermd getuigen verhoord, indien dat in het belang is van de staatsveiligheid (artikel 226m NL WvSv).

Een getuigenverhoor door de rechter-commissaris kan volgens Corstens secundaire victimisatie voorkomen en wordt de zittingsrechter bespaard om getuigen te verhoren ter terechtzitting, hetgeen ervoor kan zorgen dat langdurige zaken ter terechtzitting aanzienlijk kunnen worden verkort, vanwege de getuigenverhoren die reeds in het voorbereidend onderzoek door de rechter-commissaris zijn uitgevoerd.⁸¹

- **Het benoemen en horen van deskundigen (artikelen 227 en 229 NL WvSv).**

Deskundigen kunnen worden benoemd, teneinde een deskundigenrapport uit te brengen (artikel 227 jo. 229 NL WvSv).

In eerste instantie kan de vraag worden gesteld of het écht nodig is om op vordering van de Officier de voornoemde onderzoekshandelingen te laten verrichten door de rechter-commissaris. Echter, hierboven is weergegeven dat er bij de meeste onderzoekshandelingen wel een verschil is. Zo kan de getuige, indien bepaalde omstandigheden zich voordoen, zoals het vermoeden dat die niet ter terechtzitting zal verschijnen, beëdigd worden alvorens die een verklaring aflegt (artikel 216 NL WvSv). Volgens Cleieren, Crijns en Verpalen (red.) is deze

⁸⁰ Cleieren, Crijns & Verpalen (red.) 2013, p. 985.

⁸¹ Corstens 2014, p. 385-386.

bevoegdheid van de Officier om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken voornamelijk van belang in complexe zaken.⁸²

In geval de rechter-commissaris op vordering van de Officier onderzoekshandelingen verricht, heeft de verdachte op grond van artikel 183 NL WvSv de mogelijkheid om bij dat onderzoek aan te sluiten. Dit houdt naar de mening van Cleieren, Crijns en Verpalen (red.) in dat de verdachte zich bij het onderzoek dat door de Officier is gevorderd zal aansluiten en een verzoek kan doen om onderzoekshandelingen, die hij nog wenst, daarbij te laten verrichten.⁸³ Vergeleken met dit artikel bevat artikel 182 NL WvSv het recht van de verdachte om zelfstandig een dergelijk verzoek te doen.

2.7.3 De betrokkenheid van de rechter-commissaris op verzoek van de verdachte

2.7.3.1 Het recht op een eerlijk proces

Van Atteveld stelt dat het recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken een vervanging is van de mini-instructie van de verdachte.⁸⁴ Bovendien is de mini-instructie met de introductie van dit recht uitgebreid. In paragraaf 2.7.1 is ingegaan op wat die uitbreiding inhoudt.

Onder het recht op een eerlijk proces wordt volgens De Lange, Leeuw en Mevis, en Baauw, naast het recht op een proces binnen een redelijke termijn, het recht op een onafhankelijke en onpartijdige rechter en de onschuldpresumptie ook verstaan het beginsel van *equality of arms* (artikel 14 BuPo en artikel 8 AVRМ).⁸⁵ Dit recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken is een stap in de richting van de bevordering van *equality of arms*. Volgens Faas wordt hieronder verstaan dat procesdeelnemers, zoals de vervolging (de Officier van Justitie) en de verdediging (de verdachte en zijn raadsman), een gelijkwaardige positie dienen te hebben.⁸⁶ In een strafrechtelijk onderzoek kan de verdediging een gelijkwaardige positie hebben als die van de vervolging, door (onder andere) actief te kunnen bijdragen aan het onderzoek. Van *equality of arms* dient zeker niet alleen ter terechtzitting sprake te zijn, maar ook gedurende het voorbereidend onderzoek. Echter, de onschuldpresumptie gaat ervan uit dat het Openbaar Ministerie bewijsmateriaal dient te

⁸² Cleieren, Crijns & Verpalen (red.) 2013, p. 992.

⁸³ Cleieren, Crijns & Verpalen (red.) 2013, p. 998.

⁸⁴ Van Atteveld e.a. 2013, p. 26.

⁸⁵ De Lange, Leeuw & Mevis 2009, p. 63; Baauw 1999, p. 12.

⁸⁶ Faas, *ibv* 25/8, p. 369.

vergaren om de schuld van de verdachte te bewijzen, aldus Corstens.⁸⁷ Op de verdachte ligt derhalve niet de taak om te bewijzen dat hij onschuldig is.

2.7.3.2 Het verzoek van de verdachte

De verdachte dient dit verzoek schriftelijk in te dienen en te richten aan de rechter-commissaris (artikel 182 lid 2 NL WvSv). In dat verzoek dienen de door de verdachte gewenste onderzoekshandelingen gemotiveerd te worden aangegeven. Vervolgens zal de rechter-commissaris een afschrift van dit verzoek versturen naar de Officier van Justitie – die procesdeelnemer is – waarbij die zijn zienswijze kan mededelen met betrekking tot het verzoek (artikel 182 lid 3 NL WvSv). Alvorens de rechter-commissaris een besluit neemt op het verzoek, is hij bevoegd om de verdachte daaromtrent te horen (artikel 182 lid 3 NL WvSv).

Hoewel de verdachte dit recht heeft, is de rechter-commissaris niet verplicht om mee te gaan met alle verzoeken (artikel 182 lid 6 NL WvSv). Volgens van Atteveld kunnen verzoeken slechts worden afgewezen indien de rechter-commissaris van oordeel is dat de onderzoekshandeling die de verdachte wenst, geen bijdrage zal leveren aan het onderzoek.⁸⁸ De verdachte kan tegen een afgewezen verzoek in beroep gaan bij de rechter die daartoe bevoegd is (artikel 182 lid 6 NL WvSv).

Op grond van artikel 241b NL WvSv heeft de raadsman dezelfde bevoegdheden als zijn cliënt – de verdachte. Dit betekent dat zijn raadsman het verzoek op grond van artikel 182 NL WvSv namens zijn cliënt kan doen.

Vermeldenswaard is dat wanneer de rechter-commissaris op verzoek van de verdachte onderzoekshandelingen zal verrichten, dient de Officier de processtukken zo gauw mogelijk voor de rechter-commissaris op te sturen (artikel 184 NL WvSv).

2.7.3.3 Onderzoekshandelingen

Aan de verdachte is het recht om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken gecodificeerd in artikel 182 NL WvSv. De verdachte heeft dit recht indien hij ter zake een strafbaar feit wordt vervolgd of als verdachte van een strafbaar feit wordt verhoord (artikel 182 lid 1 NL WvSv). Dit laatste betekent dat de verdachte die niet in voorarrest zit ook

⁸⁷ Corstens 2008, p. 398.

⁸⁸ Van Atteveld e.a. 2013, p. 36.

een dergelijk verzoek kan doen. Jörg, Kelk en Klip stellen dat met vervolging niet wordt bedoeld wanneer de zaak ter terechtzitting wordt behandeld, maar het moment dat de verdachte in voorlopige hechtenis zit.⁸⁹ De verdachte heeft het recht om de navolgende onderzoekshandelingen te verzoeken:

- het uitvoeren van een schouw, waarbij de verdachte, getuigen en deskundigen ter plaatse kunnen worden verhoord (artikel 192 NL WvSv);
- het verrichten van een DNA-onderzoek om DNA-profielen te vergelijken (artikel 195a NL WvSv);
- het overbrengen van de verdachte ter observatie (artikel 196 NL WvSv);
- het verhoren van bedreigde getuigen (artikel 226a NL WvSv) en afgeschermd getuigen (artikel 226m NL WvSv), en
- het benoemen en horen van deskundigen (artikel 227 NL WvSv).

Deze onderzoekshandelingen komen overeen met de onderzoekshandelingen die door de Officier kunnen worden gevorderd, met uitzondering van het verhoren van getuigen op vordering van de Officier. Bovendien komen de onderzoekshandelingen die de verdachte kan verzoeken totaal overeen met de onderzoekshandelingen die hij gedurende een gerechtelijk vooronderzoek kon verzoeken.

Hoewel aan de verdachte het recht is toegekend om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken, wordt daarin niet inbegrepen dat hij mag aangeven op welke wijze die onderzoekshandelingen volgens hem moeten worden verricht. In het vonnis Rb. 14 mei 2024, NJFS 2024, 220 (ECLI:NL:RBOBR:2024:2218) had de verdachte de rechter-commissaris verzocht om getuigen te verhoren op grond van artikel 182 NL WvSv.⁹⁰ De verdachte deed daarbij tevens het verzoek om de getuigenverhoren bij te wonen op grond van artikel 186a lid 2 NL WvSv, dat voorschrijft dat de rechter-commissaris de verdachte in de gelegenheid kan stellen om verhoren van getuigen en deskundigen bij te wonen, tenzij het belang van het onderzoek dat verbiedt. De rechter-commissaris ging akkoord met het verzoek om de getuigen te verhoren, maar wees het verzoek van de verdachte tot het bijwonen van die verhoren af. De rechtbank overwoog dat “[...] een redelijke wetsuitleg met zich brengt dat het begrip onderzoekshandeling betrekking heeft op de onderzoekshandeling als zodanig en niet op de wijze waarop een onderzoekshandeling wordt uitgevoerd. De weigering van de rechter-commissaris om verdachte bij de getuigenverhoren aanwezig te laten zijn, heeft in het licht van

⁸⁹ Jörg, Kelk & Klip 2012, p. 250.

⁹⁰ Zie bijlage 4.

deze wetsuitleg geen betrekking op een onderzoekshandeling [...] maar op de wijze waarop deze wordt uitgevoerd". Uit dit vonnis vloeit voort dat de verdachte slechts het recht heeft om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken en dat daarin niet wordt inbegrepen dat hij zich kan uiten omtrent de wijze waarop die onderzoekshandelingen moeten worden uitgevoerd.

2.7.3.4 Case study

In het volgende wordt een case study behandeld van een strafzaak in Nederland, waarbij de verdachte een verzoek heeft ingediend bij de rechter-commissaris tot het verrichten van onderzoekshandelingen.⁹¹

Verdachte A, die arts is, wordt door patiënte B beschuldigd dat hij haar een paar keer heeft betast aan de borsten gedurende 2 separate medische consultaties. Er waren geen getuigen. Vervolgens werd A in verzekering gesteld ter zake aanranding en ontucht met misbruik van gezag. Gedurende het voorbereidend onderzoek werden meerdere patiënten als getuigen verhoord door de politie, die belastende verklaringen jegens de verdachte aflegden. Vervolgens diende de verdachte, terwijl hij zich in voorlopige hechtenis bevond, via zijn raadvrouw een verzoek in bij de rechter-commissaris om onderzoekshandelingen te verrichten. Hij verzocht namelijk om onder andere de getuigen, patiënte B en de echtgenoot van patiënte B te verhoren en om kennis te laten nemen van audio-opnamen, die reeds bij de politie bekend zijn, en om een paar daarvan te verstrekken.

Een kopie van dit verzoek werd toen opgestuurd naar de Officier van Justitie, die zich niet verzette tegen het verhoren van de getuigen. De Officier van Justitie gaf daarbij aan dat de raadvrouw door de politie in de gelegenheid zal worden gesteld om de gevraagde audio-opnamen te beluisteren en verzette zich tegen de verstrekking daarvan.

De rechter-commissaris oordeelde dat *“de verzochte getuigenverhoren van belang kunnen zijn voor enige in de zaak te nemen beslissing. Het verzoek zal daarom in zoverre worden toegewezen. De rechter-commissaris begrijpt dat de Officier van Justitie de verdediging in de gelegenheid zal stellen de van de verzochte opnamen kennis te nemen. Hoewel de verdediging omwille van de praktische uitvoerbaarheid heeft verzocht om verstrekking van de auditieve-opnamen van de aangiften zal de rechter-commissaris dit verzoek afwijzen, nu het volgens de*

⁹¹ Strafdossier d.d. 06 augustus 2025, parketnummer 09.326867.23.

*Officier van Justitie goed uitvoerbaar is deze opnamen aan het politiebureau te beluisteren en zij de zedenpolitie zal verzoeken de raadvrouw in staat te stellen”.*⁹²

Deze casus geeft een geval weer, waarbij een verdachte gebruikmaakte van zijn recht om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken, zoals opgenomen in artikel 182 NL WvSv. Hij deed het verzoek, terwijl hij zich in voorlopige hechtenis bevond (artikel 182 lid 1 NL WvSv). Het verzoek behelsde om getuigen te verhoren (artikel 210 NL WvSv) en om kennis te nemen van audio-opnamen en een paar daarvan te verstrekken. Dit laatste verzoek is geen onderzoekshandeling die de verdachte op grond van het Nederlands Wetboek van Strafvordering kan verzoeken, doch is de mogelijkheid daartoe door de rechter-commissaris toegelaten. Hoewel de audio-opnamen van belang kunnen zijn voor het onderzoek, heeft de rechter-commissaris het verzoek tot kennisneming en verstrekking terecht geweigerd, omdat de verdediging op het politiebureau kennis kon nemen van die audio-opnamen. Hieruit blijkt dat de onderzoekshandelingen die de verdachte kan verzoeken niet limitatief zijn opgenomen in het Nederlands Wetboek van Strafvordering en dat de wetgever de onderzoekshandelingen die verzocht kunnen worden ook nog aan de rechtspraak overlaat.

Behalve dat de rechter-commissaris op vordering van de Officier en op verzoek van de verdachte onderzoekshandelingen kan verrichten, kan hij die op grond van artikel 182 lid 7 NL WvSv ambtshalve doen.

2.7.4 Ambtshalve onderzoeken

De rechter-commissaris is bevoegd om ambtshalve onderzoekshandelingen te verrichten, indien de verdachte in voorlopige hechtenis is gesteld en hij dat noodzakelijk vindt (artikel 182 lid 7 NL WvSv). Hij zal zijn beslissing om die onderzoekshandelingen ambtshalve te verrichten mededelen aan zowel de verdachte als de Officier (artikel 182 lid 7 NL WvSv). De Officier zal in dat geval de processtukken moeten opsturen (artikel 184 NL WvSv), zodat de rechter-commissaris op de hoogte is van het – op dat punt – verricht onderzoek. De verdachte heeft op grond van artikel 183 NL WvSv ook de mogelijkheid om bij dat onderzoek aan te sluiten en de door hem gewenste onderzoekshandelingen kenbaar te maken.

⁹² Beslissing van de rechter-commissaris op een verzoek van de verdachte om onderzoekshandelingen te verrichten (zie bijlage 5).

De rechter-commissaris heeft de taak om gedurende het voorbereidend onderzoek te waken tegen nodeloze vertraging (artikel 180 NL WvSv). In dit verband kan hij op grond van artikel 182 lid 7 NL WvSv ambtshalve de volgende onderzoekshandelingen verrichten:

- het uitvoeren van een schouw, waarbij de verdachte, de getuigen en deskundigen ter plaatse worden verhoord (artikel 192 NL WvSv);
- het uitvoeren van een onderzoek aan en/of in het lichaam en aan de kleding van de verdachte (artikel 195 NL WvSv);
- het overbrengen van de verdachte ter observatie (artikel 196 NL WvSv);
- het verhoren van getuigen (artikel 210 NL WvSv); bedreigde getuigen (artikel 226a NL WvSv) en afgeschermd getuigen (artikel 226m NL WvSv);
- het benoemen en horen van deskundigen (artikelen 227 en 229 NL WvSv);
- het verhoren van de verdachte (artikel 200 NL WvSv), en
- het uitvoeren van verschillende DNA-onderzoeken (artikelen 195a, 195f en 195g NL WvSv).

De laatste 2 onderzoekshandelingen kunnen slechts ambtshalve door de rechter-commissaris worden verricht. Het horen van de verdachte (artikel 200 NL WvSv) is op zich een heel standaard onderzoekshandeling die onmisbaar is. Vergeleken met de rechter-commissaris kan de Officier slechts vorderen en kan de verdachte slechts verzoeken dat een DNA-onderzoek wordt verricht ter vergelijking van DNA-profielen (artikel 195a NL WvSv). Aan de rechter-commissaris komt, behalve de bevoegdheid om een DNA-onderzoek in te stellen om DNA-profielen te vergelijken (artikel 195a NL WvSv), de exclusieve bevoegdheid toe om ambtshalve een DNA-onderzoek te laten verrichten om uiterlijke waarneembare persoonskenmerken vast te stellen van de onbekende verdachte of het onbekende slachtoffer, en om het geslacht, het ras of andere uiterlijke waarneembare persoonskenmerken vast te stellen (artikel 195f NL WvSv). Op grond van artikel 195f NL WvSv kan tevens een DNA-onderzoek worden ingesteld, teneinde verwantschap vast te stellen.

Nadat het onderzoek door de rechter-commissaris op vordering van de Officier van Justitie, op verzoek van de verdachte of ambtshalve is afgesloten en het onderzoek ter terechtzitting van start is gegaan, kan de rechter-commissaris op verwijzing van de zittingsrechter een nader onderzoek verrichten (artikel 316 NL WvSv). Volgens Corstens kan de zittingsrechter aan de

rechter-commissaris overlaten om ambtshalve onderzoekshandelingen te verrichten die hij nodig acht of kan de zittingsrechter onderzoekshandelingen die hij wenst concreet aangeven.⁹³

2.8 Schematisch overzicht

In hoofdstuk 1 en 2 zijn de taken van de rechter-commissaris in zowel Suriname als Nederland behandeld. Er is een opvallend verschil in het aantal taken van de rechter-commissaris in Suriname en Nederland. De taken van deze functionarissen in beide rechtsstelsels komen in bepaalde mate overeen, met name bij de rechtmatigheidstoetsing, het beslissen op de vordering tot bewaring, het geven van bevelen aan opsporingsambtenaren en het in een incidenteel geval opmaken en opsturen van een proces-verbaal naar het Openbaar Ministerie. Los van deze taken is het opvallend dat aan de rechter-commissaris in Nederland meer taken zijn toebedeeld dan aan die in Suriname. Een van de verschillen is dat de rechter-commissaris in Nederland op verzoek van de verdachte onderzoekshandelingen kan verrichten. Hieronder wordt een schematisch overzicht gegeven van de taken van de rechter-commissaris in Suriname en Nederland:

Suriname	Nederland
Rechtmatigheidstoetsing van de in verzekeringstelling	Rechtmatigheidstoetsing van de in verzekeringstelling
Beslissen op de vordering tot inbewaringstelling	Beslissen op de vordering tot inbewaringstelling
Opdragen van nasporingen en het geven van bevelen aan opsporingsambtenaren	Opdragen van nasporingen en het geven van bevelen aan opsporingsambtenaren
Opmaken en opsturen van een proces-verbaal aan het Openbaar Ministerie in geval een strafbaar feit wordt gepleegd gedurende het onderzoek bij afwezigheid van de Officier van Justitie. En in dat geval ambtshalve een bevel tot bewaring.	Opmaken en opsturen van een proces-verbaal aan het Openbaar Ministerie in geval een strafbaar feit wordt gepleegd gedurende het onderzoek bij afwezigheid van de Officier van Justitie. En in dat verband ambtshalve een bevel tot bewaring geven.

⁹³ Corstens 2014, p. 408.

Het gerechtelijk vooronderzoek	Verlenen van machtigingen op vordering van de Officier van Justitie voor het toepassen van ingrijpende bevoegdheden.
Het strafrechtelijk financieel onderzoek (verrichten van onderzoekshandelingen)	Het strafrechtelijk financieel onderzoek (verlenen van het bevel en het verrichten van onderzoekshandelingen)
	Ambtshalve onderzoekshandelingen
	Onderzoekshandelingen op vordering van de Officier van Justitie
	Onderzoekshandelingen op verzoek van de verdachte
	Laten verrichten van een onderzoek ter vaststelling van een aangewezen ernstige ziekte op verzoek van het slachtoffer.
	(Laten) verrichten van onderzoekshandelingen binnen het rechtsgebied van een andere rechtbank.

Tabel 1: Een rechtsvergelijking van de taken van de rechter-commissaris in Suriname en Nederland

2.9 Tussenconclusie

In Nederland is de rechter-commissaris – evenals in Suriname – een belangrijke functionaris in het voorbereidend onderzoek. Hoewel de betrokkenheid van de rechter-commissaris in Nederland door de jaren heen minder werd, is zijn positie vanaf 2013 versterkt. Hij heeft als rechter in het vooronderzoek voornamelijk een toezichhoudende taak en kan in incidentele gevallen onderzoekshandelingen verrichten.

De rechter-commissaris heeft de taak om de rechtmatigheid van de inverzekeringstelling te toetsen en te beslissen op de vordering tot inbewaringstelling. Daarnaast heeft hij de taak om op vordering van de Officier van Justitie machtigingen te verlenen voor het inzetten van ingrijpende dwangmiddelen en bijzondere opsporingsbevoegdheden. Hoewel het gerechtelijk vooronderzoek is afgeschaft en de Officier van Justitie de algehele leiding heeft over het

voorbereidend onderzoek, is voor het inzetten van ingrijpende dwangmiddelen en bijzondere opsporingsbevoegdheden de machtiging van de rechter-commissaris vereist. Op deze manier toetst de rechter-commissaris die dwangmiddelen en opsporingsbevoegdheden en rechtvaardigt zodoende het ingrijpende karakter daarvan. Daarnaast heeft hij de taak om een machtiging te verlenen aan de Officier van Justitie om een strafrechtelijk financieel onderzoek in te stellen. Hij kan bij dit onderzoek worden betrokken op vordering van de Officier van Justitie om onderzoekshandelingen te verrichten.

De rechter-commissaris heeft verder de bevoegdheid om ambtshalve, op vordering van de Officier van Justitie of op verzoek van de verdachte onderzoekshandelingen te verrichten. Daarnaast kan hij nasporingen opdragen en bevelen geven aan opsporingsambtenaren, het laten verrichten van een onderzoek ter vaststelling van een aangewezen ernstige ziekte op verzoek van het slachtoffer en het opmaken en opsturen van een proces-verbaal aan het Openbaar Ministerie in geval een strafbaar feit wordt gepleegd gedurende het onderzoek bij afwezigheid van de Officier van Justitie. Bovendien kan hij onderzoekshandelingen (laten) verrichten binnen een rechtsgebied van een andere rechtbank.

Voor dit onderzoek is het recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken van belang. De Nederlandse wetgever was de mening toegedaan dat de bevoegdheden gedurende een GVO het beste konden worden ingezet als de verdachte niet op de hoogte was van het tegen hem ingesteld GVO. Vervolgens trad de Wet herziening gerechtelijk vooronderzoek in werking en werd tevens de mini-instructie op verzoek van de verdachte geïntroduceerd. Dit vanwege het feit dat de Officier van Justitie een overgroot deel van de exclusieve bevoegdheden die de rechter-commissaris in het kader van het gerechtelijk vooronderzoek had, zelf kon uitoefenen, al dan niet met machtiging van de rechter-commissaris. Het aantal gerechtelijk vooronderzoeken nam toen sterk af, waardoor de betrokkenheid van de rechter-commissaris in het vooronderzoek ook sterk afnam. Om die afname te compenseren en om de verdachte de gelegenheid te geven om actief bij te dragen aan het voorbereidend onderzoek, is de Nederlandse wetgever overgegaan tot het aannemen van de Wet versterking positie rechter-commissaris. Het primaire doel van de aanneme van deze wet is om de positie van de rechter-commissaris in het voorbereidend onderzoek te versterken. Met de inwerkingtreding van deze wet is het gerechtelijk vooronderzoek geheel komen te vervallen en is onder andere het verrichten van onderzoekshandelingen op verzoek van de verdachte geïntroduceerd in artikel 182 NL WvSv.

Doordat de verdachte in Nederland, vanaf hij als verdachte wordt verhoord, de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen kan verzoeken, hoeft hij niet te wachten totdat de zaak ter terechtzitting wordt behandeld om een rechter tot onderzoekshandelingen te verzoeken. In Suriname heeft de verdachte gedurende het voorbereidend onderzoek pas de gelegenheid om de rechter-commissaris te verzoeken om onderzoekshandelingen te verrichten wanneer een GVO is ingesteld. Het ontbreken van dit recht in het Surinaams Wetboek van Strafvordering beperkt de mogelijkheden van de verdachte om actief bij te dragen aan het voorbereidend onderzoek – buiten het geval van GVO dat niet bij elke strafzaak wordt gevorderd c.q. ingesteld – en zodoende zijn onschuld te kunnen (laten) bewijzen. Door *equality of arms* vanaf het voorbereidend onderzoek te bevorderen, zal de waarborging van het recht op een eerlijk proces worden versterkt. In hoofdstuk 3 wordt de wenselijkheid tot codificatie in de Surinaamse praktijk onder de loep genomen.

3 De wenselijkheid tot codificatie in Suriname

3.1 Inleiding

In hoofdstuk 1 en 2 zijn de taken van de rechter-commissaris in zowel Suriname als Nederland weergegeven. Daarbij is speciale aandacht besteed aan het recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken, zoals opgenomen in artikel 182 NL WvSv. In dit hoofdstuk wordt de wenselijkheid tot codificatie van dit recht van de verdachte in de Surinaamse praktijk behandeld. De opvattingen van cruciale actoren, zoals de rechter-commissaris, de vervolgingsambtenaar (de vervolging) en de advocaat (de verdediging), zijn van grote betekenis om de wenselijkheid van een eventuele codificatie van dit recht in het Surinaams Wetboek van Strafvordering te kunnen beoordelen.

In paragraaf 3.2 komt de wenselijkheid tot codificatie aan de orde, waarbij een analyse wordt gegeven van de opvatting van de rechter-commissaris in zowel Suriname als Nederland, een advocaat in Suriname en een Officier van Justitie in Suriname. In paragraaf 3.3 worden de opvattingen van de rechter-commissaris in zowel Suriname als Nederland als een advocaat in Suriname weergegeven omtrent de wijze van de codificatie van dit recht in het Surinaams Wetboek van Strafvordering.

3.2 De wenselijkheid tot codificatie

De rechter-commissaris

Alvorens een analyse wordt gegeven van de opvattingen van de respondenten in Suriname, zal een beeld worden gegeven van de huidige situatie in de Nederlandse praktijk.⁹⁴ Volgens mr. Nollen, die rechter-commissaris is in Nederland, is het recht op een eerlijk proces zeer belangrijk en wordt het recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken meer door de verdachte (en zijn raadsman) als een bevordering van het recht op een eerlijk proces, waaronder het beginsel van *equality of arms* wordt verstaan, gezien. Naar haar ervaring doen verdachten (via hun raadsman) vaak een

⁹⁴ Zie bijlagen 6, 7 en 8.

verzoek bij de rechter-commissaris om onderzoekshandelingen te verrichten. Er wordt voornamelijk verzocht om getuigen te verhoren. *“Het verzoek komt best wel veel voor dat de advocaat bij mij als rechter-commissaris het verzoek doet om getuigen te horen. Ze zouden ook een ander onderzoek kunnen verzoeken, maar dat komt minder vaak voor”*, aldus mr. Nollen. Verder zijn er naar haar mening verschillen die ook wel voordelen zijn tussen het geval dat onderzoekshandelingen door de rechter-commissaris worden verricht en wanneer die door de vervolgingsambtenaar worden (laten) verricht. Zo zijn getuigen verplicht om voor de rechter-commissaris te verschijnen en de waarheid af te leggen, in tegenstelling tot wanneer zij door de politie worden opgeroepen om een verklaring af te leggen. Dit ligt in het feit dat getuigen onder bepaalde omstandigheden onder ede een verklaring moeten afleggen. Ook stelt zij dat getuigen zich veilig voelen om een verklaring af te leggen bij de rechter-commissaris, in tegenstelling tot op het politiebureau. Een ander belangrijk verschil is dat de *rechter-commissaris* een onafhankelijke functionaris is en losstaat van het Openbaar Ministerie en de verdachte. Naar haars inziens omvat het recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken geen nadelen.

In het verlengde van het voorgaande worden de opvattingen van mr. Punwasi, rechter-commissaris in Suriname, weergegeven. Volgens mr. Punwasi is het recht op een eerlijk proces enorm belangrijk en vormt dit recht het uitgangspunt van ons straf(proces)rechtelijk systeem, waarbij dit systeem voldoende rekening houdt met dit recht. Tot op heden heeft de verdachte geen recht of zelfstandige bevoegdheid om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken. Hoewel de verdachte de mogelijkheid heeft om de rechter-commissaris in het kader van een GVO – dat door de vervolgingsambtenaar wordt gevorderd en niet bij eenvoudige zaken wordt ingesteld – te verzoeken om onderzoekshandelingen te verrichten, kan dit niet worden gerekend tot een zelfstandige bevoegdheid of recht van de verdachte. Buiten een GVO komt weleens voor dat de verdachte bij de rechtmatigheidstoetsing van zijn in verzekeringstelling een opmerking maakt, zoals *“we hebben ’t weer goed gemaakt”* of *“mijn familie is bereid om te betalen, maar ik krijg geen gehoor bij het OM of de politie”*, waarna mr. Punwasi ambtshalve onderzoekt wie bereid is om de door de verdachte aangerichte schade te vergoeden. Deze onderzoekshandelingen dragen uiteindelijk bij aan het besluit om de verdachte al dan niet in vrijheid te stellen bij de rechtmatigheidstoets. *“Dus het zijn kleine onderzoekshandelingen die van heel groot belang kunnen zijn. Ik ben van mening dat de rechter-commissaris meer ruimte zou moeten hebben om personen te horen. Niet uitsluitend in het kader van een GVO [...], maar gewoon om inzicht te krijgen in de achterliggende gedachte*

[...]. Maar ik erken tegelijkertijd dat het eigenlijk vaker zou moeten gebeuren”, aldus mr. Punwasi.⁹⁵

Hoewel mr. Punwasi het voorgaande aangeeft, biedt de wet de rechter-commissaris die bevoegdheid niet. Artikel 54a lid 4 WvSv schrijft slechts voor dat de rechter-commissaris de rechtmatigheid van de inverzekeringstelling dient te toetsen. Het betreft een marginale toetsing, waarvan de rechter-commissaris niet mag afwijken.⁹⁶

Mr. Punwasi is verder van mening dat de tijd die hij krijgt om dossiers goed te bestuderen en om uiteindelijk een evenwichtige beslissing te kunnen nemen bij de rechtmatigheidstoetsing een knelpunt is. De rechter-commissaris krijgt namelijk ongeveer 30 minuten tot één uur om dossiers door te nemen voor de rechtmatigheidstoets.⁹⁷ Om een goed doordachte beslissing te kunnen nemen, moet de rechter-commissaris inderdaad voldoende tijd hebben. Het gaat immers om de toetsing van de rechtmatigheid van een vrijheidsbenemend dwangmiddel.

Verder is hij van mening dat er wel verschillen zijn tussen het geval dat onderzoekshandelingen door de vervolgingsambtenaar worden uitgevoerd en wanneer die door de rechter-commissaris worden uitgevoerd. Zo is de rechter-commissaris bevoegd om getuigen onder ede te verhoren, hebben verdachten meer vertrouwen in de rechter-commissaris en wordt de *rechter-commissaris* onafhankelijk, onpartijdig, objectief en afstandelijk geacht te zijn. Wat betreft het recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken, ziet hij een codificatie van het Nederlands recht van de verdachte om de rechter-commissaris te verzoeken om onderzoekshandelingen te verrichten als iets positiefs dat alleen maar voordelen met zich zal meebrengen, waaronder een bijdrage aan *equality of arms*.⁹⁸

*De vervolging*⁹⁹

Officier van Justitie, mr. Sitaram, geeft aan dat de verdachte de mogelijkheid heeft om onderzoekshandelingen te verzoeken bij de voorgeleiding aan een vervolgingsambtenaar of bij

⁹⁵ Zie bijlagen 9, 10 en 11.

⁹⁶ In het vonnis van het Gerechtshof d.d. 13 november 2009, 21-000425-08 (ECLI:NL:GHARN:2009:BK3414) overwoog het Hof: “*De rechter-commissaris mag niet op de stoel van de Officier van Justitie zitten. In het bijzonder de door de Officier van Justitie gemaakte afweging van het onderzoeksbelang en de persoonlijke belangen van de verdachte dienen door de rechter-commissaris slechts marginaal te worden getoetst. Hij zal naar mijn oordeel slechts mogen nagaan of de Officier van Justitie na afweging van alle in aanmerking komende belangen in redelijkheid tot zijn beslissing om de verdachte in verzekering te stellen of houden heeft kunnen komen*”.

⁹⁷ Zie bijlagen 9, 10 en 11.

⁹⁸ Zie bijlagen 9, 10 en 11.

⁹⁹ Zie bijlagen 12, 13 en 14.

zijn verhoor, waarna het Openbaar Ministerie die verzoeken zal meenemen. Daarnaast kan de verdachte de rechter ter terechtzitting verzoeken om getuigen of deskundigen te horen. Echter, er wordt niet altijd uitvoering gegeven aan het verzoek van de verdachte om getuigen te verhoren. Zo worden niet alle getuigen (lees: slachtoffers) in zedenzaken met de verdachte geconfronteerd of ter terechtzitting gehoord, teneinde secundaire victimisatie te voorkomen. Verder stelt zij dat een gerechtelijk vooronderzoek bij complexe en grootschalige zaken wordt gevorderd. Gedurende een dergelijk onderzoek heeft de verdachte de volgende mogelijkheden:

- het doen van een verzoek ter uitvoering van een schouw (artikel 179 WvSv);
- het doen van een verzoek ter uitvoering van een DNA-onderzoek op basis van celmateriaal (artikel 181a WvSv);
- het verrichten van een contra-expertise (artikel 181b WvSv);
- het opgeven van getuigen, deskundigen en feiten (artikel 190 jo. 192 jo. 206a WvSv);
- het doen van een verzoek ter benoeming van deskundigen (artikel 207 WvSv);
- het doen van aanwijzingen en het maken van opmerkingen met betrekking tot het onderzoek (artikel 211 WvSv);
- het aanwijzen van een deskundige (artikel 212 WvSv), en
- het aanwijzen van een deskundige om het verslag van de door de rechter-commissaris benoemde deskundige te onderzoeken (artikel 213 WvSv).

Hoewel mr. Sitaram het voorgaande aangeeft, verschilt het laten uitvoeren van onderzoekshandelingen door de vervolgingsambtenaar en door de rechter-commissaris wel van elkaar. Behalve dat de rechter-commissaris onafhankelijk en onpartijdig wordt geacht, kan de rechter-commissaris – in tegenstelling tot de vervolgingsambtenaar – onder andere getuigen verplichten om te verschijnen en hen onder ede een verklaring laten afleggen. Daarnaast kan een verdachte voor maximaal 157 dagen in voorarrest kan zitten. Door in het voorbereidend onderzoek al de mogelijkheid te bieden om de rechter-commissaris te verzoeken om onderzoekshandelingen te verrichten, zal de verdachte geen lange periode hoeven te wachten om een dergelijk verzoek aan een rechter te doen. Mr. Sitaram heeft terecht aangegeven dat een verdachte gedurende een GVO een verzoek kan indienen bij de rechter-commissaris om onderzoekshandelingen te verrichten. Echter, een GVO wordt – zoals zij dat ook aangeeft – slechts bij complexe en grootschalige zaken gevorderd c.q. ingesteld. Door het recht om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken aan de verdachte toe te kennen kan de behandeling van strafzaken ter terechtzitting ook nog worden versneld.

Vervolgens is mr. Sitaram van mening dat er wel verschillen zijn tussen het geval dat onderzoekshandelingen door een vervolgingsambtenaar worden verricht en wanneer die door de rechter-commissaris worden verricht. Zo is de vervolgingsambtenaar een opsporingsambtenaar die (vanzelfsprekend) opsporingshandelingen mag verrichten, terwijl de rechter-commissaris geen opsporingsambtenaar is. De rechter-commissaris is naar haar mening een onderzoeksrechter gedurende een GVO en heeft tijdens een dergelijk onderzoek verregaande bevoegdheden, in tegenstelling tot de vervolgingsambtenaar. Volgens haar is het recht op een eerlijk proces een van de beginselen in mensenrechtenverdragen en houdt het huidige straf(proces)rechtelijk systeem wel rekening met dit recht. Zij is de mening toegedaan dat er geen *equality of arms* kan zijn tussen de vervolgingsambtenaar en de verdachte, omdat de status van verdachte eenmaal meebrengt dat er dwangmiddelen kunnen worden toegepast. In Suriname heeft de verdachte naar haars inziens geen passieve rol, omdat hij de vervolgingsambtenaar en de rechter-commissaris mag verzoeken om onderzoekshandelingen te verrichten. Anders dan zij stelt kan er wél *equality of arms* zijn en dient die er ook te zijn. Het Openbaar Ministerie dient de schuld van de verdachte te bewijzen en de taak om zijn onschuld te bewijzen rust niet op de verdachte. Immers, zowel artikel 14 BuPo als artikel 8 AVRМ geven het recht op een eerlijk proces weer. *Equality of arms* (en daarmee het recht op een eerlijk proces) kan worden bevorderd door aan de verdachte het recht toe te kennen om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken.

Wat betreft de codificatie van het recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken, ziet mr. Sitaram de noodzaak daar niet in, omdat de verdachte reeds de mogelijkheid heeft om zowel de vervolgingsambtenaar als de rechter-commissaris te verzoeken tot het uitvoeren van onderzoekshandelingen. Verder ziet zij een nadeel in het overnemen van dit recht, zoals dat nu is geregeld in het Nederlands Wetboek van Strafvordering, omdat dit recht beperkend zou zijn tot bepaalde onderzoekshandelingen, terwijl de verdachte gedurende een gerechtelijk vooronderzoek meerdere onderzoekshandelingen kan verzoeken. Hoewel zij het voorgaande stelt, zal dit recht niet beperkend zijn, omdat de verdachte dezelfde onderzoekshandelingen zal kunnen verzoeken als gedurende een GVO.

*De verdediging*¹⁰⁰

Volgens mr. Algoe, die advocaat is, is het recht op een eerlijk proces enorm belangrijk en wordt in het huidige systeem wel rekening gehouden met dit recht. Zij is van mening dat er wel een degelijk verschil is wanneer onderzoekshandelingen door de rechter-commissaris worden verricht en wanneer die door de vervolgingsambtenaar worden verricht. Dit uit zich naar haars inziens wanneer de rechter-commissaris zich soms gedraagt als een verlengstuk van het Openbaar Ministerie bij verdachtenverhoren. Hoewel de rechter-commissaris onafhankelijk behoort te zijn, worden verdachten in sommige gevallen ook écht als verdachte verhoord. Los van dit punt ziet zij geen verschil in aanpak tussen beide functionarissen. Verder is het Surinaams strafrechtstelsel volgens haar gestoeld op een inquisitoir systeem, waardoor er geen sprake kan zijn van *equality of arms*.¹⁰¹ Hoewel Suriname een gematigd inquisitoir systeem heeft, ziet zij de gematigdheid daarvan echter niet: de verdachte wordt nog steeds als onderwerp van het onderzoek gezien en behandeld.¹⁰² Anders dan zij stelt is dit een standaardkenmerk van een inquisitoir systeem. De matiging uit zich (onder andere) doordat de verdachte tal van rechten heeft, hetgeen ruimte overlaat om zijn positie te versterken.

Wat betreft het recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken, ziet zij de noodzakelijkheid tot codificatie van dit recht niet. Dit vanwege het feit dat in Suriname het GVO nog geldt en de verdachte via zijn raadsman ook nog een verzoek tot onderzoekshandelingen kan indienen bij de vervolgingsambtenaar. Eerder is reeds beargumenteerd dat een GVO slechts bij complexe en grootschalige zaken wordt gevorderd c.q. ingesteld. Door de verdachte de mogelijkheid te geven om gedurende het voorbereidend onderzoek de rechter-commissaris te verzoeken om onderzoekshandelingen te verrichten, zal de verdachte een zelfstandig recht hebben.

¹⁰⁰ Zie bijlagen 15, 16 en 17.

¹⁰¹ Keulen, Knigge & de Jong 2010, p. 33-34: Een inquisitoir systeem houdt in dat de rechter leidend is en derhalve een actieve rol heeft bij het onderzoeken van de materiële waarheid ter terechtzitting. Volgens dit systeem zijn er geen procesdeelnemers en heeft de verdachte geen rechten en bevoegdheden, maar is voorwerp van het onderzoek. Tegenover een inquisitoir systeem staat het accusatoir systeem, waarbij de zaak als een conflict wordt gezien tussen 2 partijen die een gelijkwaardige positie hebben. De verdachte is procesdeelnemer met eigen rechten. De rechter heeft een lijdende rol, hetgeen inhoudt dat de rechter niet actief een onderzoek instelt naar de materiële waarheid, maar beslist op basis van het onderzoek dat wordt verricht door de procesdeelnemers.

¹⁰² Keulen, Knigge & de Jong 2010, p. 35: Een gematigd inquisitoir systeem houdt in dat een processtelsel een inquisitoir systeem heeft met kenmerken van een accusatoir systeem.

3.3 De codificatie in het Surinaams Wetboek van Strafvordering

Hieronder worden de opvattingen van de rechter-commissaris in zowel Suriname als Nederland als een advocaat omtrent de wijze van codificatie weergegeven. Aangezien bij het vraaggesprek met de Officier van Justitie niet is ingegaan op de wijze van codificatie, zal haar opvatting hieromtrent niet worden weergegeven.

De rechter-commissaris

Volgens mr. Nollen is het recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken, zoals opgenomen in artikel 182 NL WvSv, goed te noemen en hoeft dat niet te worden aangevuld. De onderzoekshandelingen die de verdachte op grond van het voornoemd artikel kan verrichten, zijn naar haar mening genoeg en behoeven niet te worden aangevuld. In geval Suriname overgaat tot codificatie van dit recht, kunnen naar haars inziens tevens regels over afwijzing van verzoeken worden opgenomen om discussies te voorkomen, hetgeen in Nederland het geval is.¹⁰³

Mr. Punwasi geeft aan dat hoewel hij niet heeft gedacht welke onderzoekshandelingen de verdachte zou moeten kunnen verzoeken, verricht hij als rechter-commissaris ook onderzoekshandelingen die niet wettelijk zijn opgenomen.¹⁰⁴ In paragraaf 3.2 is reeds aangegeven dat het uitvoeren van onderzoekshandelingen bij de rechtmatigheidstoetsing buiten de bevoegdheid valt van de rechter-commissaris op grond van artikel 54 lid 4 WvSv.

Verder geeft mr. Punwasi aan dat slechts die onderzoekshandelingen dienen te worden afgewezen die niet relevant zijn voor het onderzoek. Bij een eventuele afwijzing dient volgens hem geen rechtsmiddel open te staan, zoals beroep bij het Hof van Justitie, omdat de rechter-commissaris verzoeken die van toegevoegde waarde kunnen zijn voor het onderzoek niet zal afwijzen.¹⁰⁵ Hoewel de verdachte in Nederland op grond van artikel 182 lid 6 NL WvSv een bezwaarschrift kan indienen bij de rechtbank, wordt de mening van mr. Punwasi, dat er geen rechtsmiddel dient open te staan tegen een afwijzing, gedeeld. Tijdens een GVO in Suriname heeft de verdachte de mogelijkheid om verschillende onderzoekshandelingen aan de rechter-commissaris te verzoeken. Tegen een afwijzing van dat verzoek staat echter geen rechtsmiddel open. Dit geldt eveneens voor de vervolgingsambtenaar die een GVO vordert. Zo staat er geen

¹⁰³ Zie bijlagen 6, 7 en 8.

¹⁰⁴ Zie bijlagen 9, 10 en 11.

¹⁰⁵ Zie bijlagen 9, 10 en 11.

rechtsmiddel open voor de vervolgingsambtenaar tegen een weigering. Dit geeft aan dat de rechter-commissaris niet willekeurig handelt bij de beslissing om al dan niet een GVO in te stellen, althans welke onderzoekshandeling hij op verzoek van de verdachte zal (laten) verrichten. Het komt erop neer dat een GVO slechts wordt ingesteld indien dit in het belang van het onderzoek is. Dit geldt ook voor onderzoekshandelingen op verzoek van de verdachte.

*De verdediging*¹⁰⁶

In geval Suriname overgaat tot codificatie van dit recht, is mr. Algoe van mening dat de verdachte van meet af aan rechtsbijstand dient te hebben om gebruik te kunnen maken van dit recht. Verder dient de wetgever geen beperking op te leggen en dient de verdachte dus meerdere onderzoekshandelingen te kunnen verzoeken. Daarnaast dient de verdachte, vanaf hij op grond van artikel 19 WvSv de status van verdachte krijgt, dit recht te hebben.

Hoewel de verdachte van meet af aan recht heeft op rechtsbijstand, blijkt dat dit recht in de praktijk niet (voldoende) wordt gewaarborgd. Er dient immers uitvoering te worden gegeven aan het recht op rechtsbijstand. Daarnaast wordt de opvatting van mr. Algoe, dat de verdachte meerdere onderzoekshandelingen moet kunnen verzoeken, niet gedeeld. De verdachte zal namelijk dezelfde onderzoekshandelingen kunnen verzoeken als tijdens een GVO.

3.4 Tussenconclusie

In dit hoofdstuk zijn de opvattingen van 3 belangrijke functionarissen in het Surinaams strafproces weergegeven: de rechter-commissaris, de vervolgingsambtenaar en de advocaat.

Zowel de vervolgingsambtenaar als de advocaat geven aan dat er geen noodzaak is tot codificatie van het recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken, zoals opgenomen in het Nederlands Wetboek van Strafvordering, in het Surinaams Wetboek van Strafvordering. Als reden geven zij aan dat het GVO nog van kracht is in Suriname – in tegenstelling tot Nederland, waar dit onderzoek is afgeschaft. Zij stellen dat de verdachte reeds de mogelijkheid heeft om aan de vervolgingsambtenaar of de rechter-commissaris (in het kader van een GVO) te verzoeken om onderzoekshandelingen te verrichten. Ook kan de verdachte de zittingsrechter verzoeken om onderzoekshandelingen te verrichten. Echter, door dit recht aan de verdachte toe te kennen, zal

¹⁰⁶ Zie bijlagen 15, 16 en 17.

de verdachte al vanaf het voorbereidend onderzoek een verzoek kunnen doen bij de rechter-commissaris om onderzoekshandelingen te verrichten. Hoewel de verdachte de mogelijkheid heeft om gedurende een GVO een dergelijk verzoek te doen, wordt een GVO slechts bij complexe en grootschalige zaken gevorderd c.q. ingesteld en heeft de verdachte momenteel geen zelfstandig recht om dat verzoek te doen. Deze mening wordt door de rechter-commissaris in Suriname gedeeld. Hij is ook van mening dat een dergelijke codificatie alleen maar voordelen met zich zal meebrengen, waaronder een versterking van *equality of arms*. Zijn opvatting wordt door de rechter-commissaris in Nederland gedeeld en beiden beschouwen een dergelijke codificatie als wenselijk. Opvallend is dat slechts de rechters-commissarissen aangeven dat de rechter-commissaris – in tegenstelling tot de vervolgingsambtenaar – onafhankelijk en onpartijdig dient te zijn. Daarnaast geven zij aan dat getuigen verplicht zijn om voor de rechter-commissaris te verschijnen en onder ede een verklaring moeten afleggen.

De respondenten hebben nimmer betwist dat het recht op een eerlijk proces enorm belangrijk is. Onder dit recht wordt onder andere verstaan het beginsel van *equality of arms*, wat inhoudt dat er evenwicht moet zijn tussen de vervolging en de verdediging.

De verschillen tussen onderzoekshandelingen die door de rechter-commissaris en de vervolgingsambtenaar worden verricht, het feit dat een GVO slechts bij complexe en grootschalige strafzaken wordt gevorderd c.q. ingesteld en het feit dat de verdachte pas ter terechtzitting een rechter kan verzoeken om onderzoekshandelingen te verrichten, zijn valide gronden om de codificatie van het recht van de verdachte om de rechter-commissaris te verzoeken om onderzoekshandelingen te verrichten, in het Surinaams Wetboek van Strafvordering, als wenselijk te beschouwen. Bovenal kan de codificatie van dit recht de behandeling van strafzaken ter terechtzitting versnellen.

Volgens de rechter-commissaris in Nederland kan dit recht van de verdachte het best worden overgenomen uit het Nederlands Wetboek van Strafvordering, zoals dat nu is. Zij voegt daaraan toe dat de Surinaamse wetgever tevens een bepaling moet opnemen met betrekking tot de afwijzing van verzoeken. De rechter-commissaris in Suriname geeft aan dat er geen rechtsmiddel moet openstaan tegen een afwijzing van het verzoek van de verdachte. Deze mening wordt gedeeld, omdat er geen rechtsmiddel openstaat voor de verdachte tegen een weigering van zijn verzoek tot het verrichten van onderzoekshandelingen gedurende een GVO.

Volgens de advocaat moet de verdachte meerdere onderzoekshandelingen kunnen verzoeken, moet hij dit recht hebben vanaf hij de status van verdachte krijgt en moet hij van meet af aan door de Staat een advocaat toegewezen krijgen. Dit laatste in geval de verdachte rechtsbijstand van de Staat wenst. Anders dan zij stelt zal de verdachte dezelfde onderzoekshandelingen kunnen verzoeken als gedurende een GVO. De verdachte heeft verder recht op rechtsbijstand en dient namelijk van meet af aan een advocaat toegewezen krijgen, zo hij dat wenst. In de praktijk wordt dit recht echter onvoldoende gewaarborgd.

Conclusies

In dit onderzoek staat de volgende vraag centraal: **“In hoeverre is het wenselijk het recht van de verdachte op verzoeken van onderzoekshandelingen door de rechter-commissaris, zoals erkend in Nederland, te codificeren in het Surinaams Wetboek van Strafvordering?”**.

Uit het rechtsvergelijkend onderzoek is gebleken dat de rechter-commissaris een belangrijke rol speelt als rechterlijke toezichthouder en in incidentele gevallen actief bijdraagt aan het voorbereidend onderzoek. In Suriname heeft de rechter-commissaris de volgende taken:

- het toetsen van de rechtmatigheid van de inverzekeringstelling;
- het beslissen op de vordering van de vervolgingsambtenaar tot inbewaringstelling;
- het instellen van een gerechtelijk vooronderzoek op vordering van de vervolgingsambtenaar;
- het uitvoeren van bevoegdheden, die aan hem zijn toegekend in het kader van een gerechtelijk vooronderzoek, gedurende een strafrechtelijk financieel onderzoek dat door de vervolgingsambtenaar wordt ingesteld;
- het bevelen van opsporingsambtenaren door tussenkomst van de vervolgingsambtenaar, en
- het opmaken en toezenden van een proces-verbaal aan het Openbaar Ministerie in geval tijdens het onderzoek een strafbaar feit wordt gepleegd bij afwezigheid van de vervolgingsambtenaar en in dat verband ambtshalve een bevel tot bewaring uitvaardigen.

Aan de rechter-commissaris in Nederland zijn de volgende taken toegekend:

- het toetsen van de rechtmatigheid van de inverzekeringstelling;
- het beslissen op de vordering van de vervolgingsambtenaar tot inbewaringstelling;
- het in beslag nemen van voorwerpen in het belang van het strafrechtelijk onderzoek;
- het verlenen van machtigingen aan de vervolgingsambtenaar voor het inzetten van ingrijpende bevoegdheden;
- het verlenen van een machtiging aan de vervolgingsambtenaar op diens vordering voor het instellen van een strafrechtelijk financieel onderzoek en het, op vordering van de vervolgingsambtenaar, verrichten van onderzoekshandelingen gedurende een dergelijk onderzoek;
- het verrichten van onderzoekshandelingen op vordering van de Officier van Justitie;
- het verrichten van onderzoekshandelingen op verzoek van de verdachte;

- het ambtshalve verrichten van onderzoekshandelingen;
- het bevelen van opsporingsambtenaren door tussenkomst van de Officier van Justitie;
- het op verzoek van het slachtoffer, van besmetting met een bij algemene maatregel van bestuur aangewezen ernstige ziekte, een onderzoek te laten verrichten ter vaststelling van de ziekte;
- het opmaken en toezenden van een proces-verbaal aan het Openbaar Ministerie in geval tijdens het onderzoek een strafbaar feit wordt gepleegd bij afwezigheid van de vervolgingsambtenaar en in dat verband ambtshalve een bevel tot bewaring uitvaardigen, en
- het (laten) verrichten van onderzoekshandelingen binnen het rechtsgebied van een andere rechtbank.

Het recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken, zoals opgenomen in artikel 182 NL WvSv, is na een langdurige rechtsontwikkeling tot stand gekomen. Allereerst wilde de Nederlandse wetgever dat een gerechtelijk vooronderzoek het best zou resulteren als de verdachte niet op de hoogte was van het tegen hem ingesteld gerechtelijk vooronderzoek. Vervolgens kon de Officier van Justitie, met de inwerkingtreding van de Wet herziening gerechtelijk vooronderzoek, bevoegdheden die de rechter-commissaris daarvoor in het kader van een gerechtelijk vooronderzoek had, zelf uitoefenen. Tegelijkertijd werd de mini-instructie voor de verdachte ingevoerd, waarmee hij enkele onderzoekshandelingen op verzoek van de verdachte kon verrichten. Het aantal gerechtelijke vooronderzoeken nam toen sterk af en werd dit onderzoek met de inwerkingtreding van de Wet versterking positie rechter-commissaris afgeschaft. Deze wetswijziging compenseerde de afschaffing van het gerechtelijk vooronderzoek en stelde de verdachte in de gelegenheid om actief bij te dragen aan het voorbereidend onderzoek. Verder is de positie van de rechter-commissaris aanzienlijk versterkt en kan hij sindsdien (onder andere) op verzoek van de verdachte bepaalde onderzoekshandelingen verrichten.

Uit het empirisch onderzoek is gebleken dat de Officier van Justitie en de advocaat de codificatie van het recht om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken, in het Surinaams Wetboek van Strafvordering, niet noodzakelijk achten. Dit omdat het gerechtelijk vooronderzoek in Suriname nog van kracht is, waarbij de verdachte de rechter-commissaris kan verzoeken om bepaalde onderzoekshandelingen te verrichten. Daarnaast heeft de verdachte de mogelijkheid om de vervolgingsambtenaar en de zittingsrechter tot onderzoekshandelingen te verzoeken. De rechter-commissaris in zowel Suriname als

Nederland daarentegen geeft aan dat een dergelijke codificatie voordelen met zich zal meebrengen en wenselijk is.

Volgens de rechter-commissaris in Nederland kan het recht van de verdachte worden overgenomen uit het Nederlands Wetboek van Strafvordering, met toevoeging van een bepaling over de afwijzing van verzoeken. De rechter-commissaris in Suriname vindt dat tegen een afwijzing geen rechtsmiddel moet openstaan. De advocaat stelt dat de verdachte meerdere onderzoekshandelingen moet kunnen verzoeken, dat de verdachte dit recht vanaf de status van verdachte moet hebben en – indien gewenst – vanaf het begin rechtsbijstand van de Staat moet krijgen.

Om een antwoord te geven op de centrale vraag van dit onderzoek wordt het volgende in acht genomen:

Het Openbaar Ministerie wordt gezien als een natuurlijke tegenstander van de verdachte en probeert vanzelfsprekend steeds weer om bewijs te vergaren om de verdachte strafrechtelijk te (kunnen) vervolgen. Bij elke strafzaak moet namelijk worden gekeken naar zowel belastend als ontlastend bewijsmateriaal, maar het is niet de taak van de verdachte om zijn onschuld te bewijzen. Integendeel dient het Openbaar Ministerie zijn schuld te bewijzen. In bepaalde gevallen wordt een gerechtelijk vooronderzoek ingesteld, waarin de verdachte de mogelijkheid heeft om de rechter-commissaris te verzoeken om bepaalde onderzoekshandelingen te verrichten. Een gerechtelijk vooronderzoek wordt echter slechts bij complexe en grootschalige strafzaken gevorderd c.q. ingesteld. Moet de verdachte van een strafzaak, waarbij geen gerechtelijk vooronderzoek wordt gevorderd, pas ter terechtzitting de gelegenheid krijgen om onderzoekshandelingen te verzoeken aan een rechter? In het voorbereidend onderzoek kan de verdachte de vervolgingsambtenaar zeker verzoeken om bepaalde onderzoekshandelingen te laten verrichten, doch zitten er verschillen in onderzoekshandelingen die door de vervolgingsambtenaar worden verricht en die door de rechter-commissaris. De onpartijdigheid en onafhankelijkheid van de rechter-commissaris en het feit dat getuigen verplicht zijn om voor hem te verschijnen, verplicht kunnen worden om verklaringen af te leggen en in bepaalde gevallen onder ede een verklaring moeten afleggen, zijn zeker gronden om de rechter-commissaris erbij te halen in het voorbereidend onderzoek – zo dat nodig is. Hierdoor kunnen strafzaken ook nog worden versneld, aangezien de rechter-commissaris als rechter zal optreden in het voorbereidend onderzoek en getuigen al gedurende het voorbereidend onderzoek – buiten het geval van een gerechtelijk vooronderzoek – door een rechter-commissaris kunnen

worden gehoord, hetgeen de efficiëntie van strafzaken kan bevorderen. Verder kan het horen van getuigen door de rechter-commissaris in het voorbereidend onderzoek secundaire victimisatie ter terechtzitting voorkomen. Hoewel in het algemeen gezegd kan worden dat het Surinaams strafrechtstelsel rekening houdt met het recht op een eerlijk proces, omvat dit recht verschillende aspecten, waaronder het beginsel van *equality of arms*. Hiervan dient niet alleen sprake te zijn ter terechtzitting, maar ook gedurende het voorbereidend onderzoek. We hebben te maken met de fundamentele rechten van mensen, zoals u en ik. Het Surinaams strafrechtstelsel gaat uit van een gematigd inquisitoir systeem dat ruimte laat voor de verdachte om actief bij te kunnen dragen aan het voorbereidend onderzoek. Op basis van het voorgaande kan worden geconcludeerd dat de codificatie van dit recht in het Surinaams Wetboek van Strafvordering wenselijk is.

Bij de vraaggesprekken is echter gebleken dat de meningen van de respondenten, omtrent de wenselijkheid van de codificatie van het recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken, verschillen. Zo zijn de Officier van Justitie en de advocaat van mening dat een eventuele codificatie niet wenselijk is, terwijl de rechter-commissaris van beide landen die wenselijk acht. Dit neemt niet weg dat op basis van dit onderzoek wordt geconcludeerd dat een eventuele codificatie van dit recht wenselijk is. Het ontbreken van dit recht in het Surinaams Wetboek van Strafvordering beperkt de mogelijkheden van de verdachte om actief bij te kunnen dragen aan het voorbereidend onderzoek – buiten het geval van een gerechtelijk vooronderzoek dat door de rechter-commissaris wordt ingesteld en dat bovenal niet bij elke strafzaak wordt gevorderd – en zodoende zijn onschuld te kunnen (laten) bewijzen. Een dergelijk recht zal de verdachte een extra waarborg geven en zal *equality of arms* en daarmee het recht op een eerlijk proces tot in het voorbereidend onderzoek bevorderen. Hoewel dit recht in Nederland primair is ingevoerd om de positie van de rechter-commissaris te versterken, kan dit recht om geheel andere redenen, zoals hierboven zijn weergegeven, worden gecodificeerd in het Surinaams Wetboek van Strafvordering. Tevens zal aan de verdachte een zelfstandig recht worden toegekend om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken.

Aanbevelingen

Uit het onderzoek naar de wenselijkheid tot codificatie van het recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken, in het Surinaams Wetboek van Strafvordering, wordt het volgende aanbevolen.

Ten eerste kan deze regeling worden ondergebracht onder titel III ‘Gang van het gerechtelijk vooronderzoek’, onder een nieuwe afdeling. Dit recht kan dan vallen onder de achtste afdeling: ‘Het verzoek van de verdachte tot onderzoekshandelingen’, waarbij dit recht kan worden opgenomen in artikel 221aa WvSv.

Ten tweede dient de verdachte het recht om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken te hebben vanaf hij als verdachte wordt verhoord of ter zake een strafbaar feit wordt vervolgd. Hierdoor kan hij van dit recht gebruikmaken wanneer hij niet is ingesloten of wanneer hij in voorarrest zit.

Ten derde kan worden opgenomen dat de rechter-commissaris slechts die onderzoekshandelingen mag afwijzen die niet relevant zijn voor het strafrechtelijk onderzoek. Dit zal de rechter-commissaris de ruimte geven om naar zijn eigen oordeel te beslissen welke onderzoekshandelingen wel relevant zijn voor de vaststelling van de feiten en omstandigheden van elke strafzaak. Tegen een afwijzing van het verzoek hoeft geen rechtsmiddel open te staan, omdat de rechter-commissaris slechts die onderzoekshandelingen mag afwijzen die niet van toegevoegde waarde zullen zijn voor het onderzoek.

Ten vierde wordt voorgesteld dat de verdachte die onderzoekshandelingen kan verzoeken die hij gedurende een gerechtelijk vooronderzoek kan verzoeken. Die onderzoekshandelingen komen namelijk sterk overeen met de onderzoekshandelingen die de verdachte in Nederland kan verzoeken op grond van artikel 182 NL WvSv. Het gaat om de volgende onderzoekshandelingen:

- het uitvoeren van een schouw (artikel 179 WvSv);
- het verrichten van een DNA-onderzoek op basis van celmateriaal (artikel 181a WvSv);
- het overbrengen van de verdachte ter observatie (artikel 182 WvSv);
- het verhoren van getuigen (artikel 192 WvSv) en bedreigde getuigen (artikel 206a WvSv),
en
- het benoemen en horen van deskundigen (artikel 207 WvSv).

Ten vijfde wordt naar aanleiding van het voorstel om de verdachte de mogelijkheid te geven om getuigenverhoren te mogen verzoeken, eveneens voorgesteld om artikel 192 WvSv te wijzigen door de zinsnede “*of door de verdachte of diens raadsman wordt verzocht*” toe te voegen, waarna lid 1 van voornoemd artikel als volgt komt te luiden: “*De rechter-commissaris verhoort de getuige, wiens verhoor door hem wenselijk wordt geoordeeld, door de rechter wordt bevolen, door de vervolgingsambtenaar wordt gevorderd of door de verdachte of diens raadsman wordt verzocht. Hij kan diens dagvaarding bevelen.*” Hoewel de verdachte reeds de mogelijkheid heeft om getuigenverhoren te verzoeken, zal deze wetswijziging nadrukkelijk aangeven dat de verdachte die mogelijkheid heeft.

Ten zesde wordt voorgesteld om een regeling op te nemen dat de verdachte de voornoemde onderzoekshandelingen buiten een gerechtelijk vooronderzoek kan verzoeken, aangezien de verdachte de voornoemde onderzoekshandelingen momenteel slechts gedurende een gerechtelijk vooronderzoek kan verzoeken.

Aan de hand van het voorgaande kan artikel 182 NL WvSv worden overgenomen met kleine aanpassingen conform de Surinaamse praktijk. Het voorstelartikel zal dan als volgt luiden:

1. Een persoon die als verdachte van een strafbaar feit is verhoord, of die reeds ter zake een strafbaar feit wordt vervolgd, kan de rechter-commissaris verzoeken dienaangaande onderzoekshandelingen te verrichten.
2. Het verzoek wordt schriftelijk gedaan en gericht aan de rechter-commissaris belast met de behandeling van strafzaken.
3. Het verzoek behelst een opgave van het feit en van de onderzoekshandelingen die door de rechter-commissaris dienen te worden verricht, en is met redenen omkleed. De rechter-commissaris zendt de vervolgingsambtenaar onverwijld een afschrift van het verzoek. De vervolgingsambtenaar kan schriftelijk zijn zienswijze mededelen omtrent het verzoek.
4. De rechter-commissaris kan de verdachte horen omtrent het verzoek. De verdachte kan zich daarbij door een raadsman laten bijstaan. De rechter-commissaris stelt de vervolgingsambtenaar op de hoogte van de tijd en plaats van het horen. De vervolgingsambtenaar is bevoegd om bij het horen aanwezig te zijn en de nodige opmerkingen te maken.
5. De rechter-commissaris beslist zo spoedig mogelijk over het verzoek. De beschikking is met redenen omkleed en wordt schriftelijk ter kennis van de verdachte en de vervolgingsambtenaar gebracht. In geval van een toewijzing van het verzoek, vermeldt de beschikking het feit waarop

het onderzoek betrekking heeft en verricht de rechter-commissaris zo spoedig mogelijk de verzochte onderzoekshandelingen.

6. De rechter-commissaris kan een verzochte onderzoekshandeling slechts afwijzen indien deze niet relevant is voor het onderzoek.

7. De verdachte kan om dezelfde onderzoekshandelingen verzoeken als in een gerechtelijk vooronderzoek.

Tot slot wordt in bijlage 17 een template van een beschikking voorgesteld, waarvan de rechter-commissaris gebruik kan maken voor zijn oordeel op het verzoek van de verdachte om onderzoekshandelingen te verrichten. Het template is opgemaakt aan de hand van de beschikking van de rechter-commissaris op een dergelijk verzoek van de verdachte in Nederland (zie bijlage 3) en is aan de hand van de beschikking van de rechter-commissaris belast met de behandeling van strafzaken in Suriname aangepast.

Dit onderzoek opent de deur om een nader empirisch onderzoek te verrichten, waarbij de opvattingen van één of meer leden van de wetgevende macht en medewerkers van mensenrechtenorganisaties kunnen worden meegewogen. Het aannemen of wijzigen van een wetsbepaling vergt, zoals het aannemen van een wet en het wijzigen daarvan, onderzoek. Daarnaast kan worden onderzocht hoeveel rechters-commissarissen binnen een periode van 2 jaren worden benoemd, en of het haalbaar zal zijn indien dat aantal rechters-commissarissen binnen een korte termijn uitvoering zou kunnen geven aan het verzoek van de verdachten tot het verrichten van onderzoekshandelingen. Tevens kan een empirisch onderzoek worden verricht naar de opvattingen van diverse rechter-commissarissen omtrent de haalbaarheid van het doornemen van strafdossiers voor de rechtmatigheidstoetsing.

Lijst van geraadpleegde bronnen

Literatuur

Atteveld van e.a. 2013

J.M.A. van Atteveld, *Sdu Commentaar Straf(proces)recht Select*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2013.

Blaauw 1999

P.J. Blaauw, *Eerlijke berechting en bijzonder straf(proces)recht*, Deventer: Gouda Quint 1999.

Cleieren, Crijns & Verpalen (red.) 2013

C.P.M. Cleieren, J.H. Crijns & M.J.M. Verpalen, *Strafvordering. Tekst & Commentaar*, Deventer: Kluwer 2013.

Corstens 2008

G.J.M. Corstens, *Het Nederlands strafprocesrecht*, Deventer: Kluwer 2008.

Corstens 2014

G.J.M. Corstens, *Het Nederlands strafproces*, Deventer: Kluwer 2014.

Faas, *tbv* 25/8

J. Faas, 'Equality of arms: het verlossende woord?', *tbv* 25/8.

Groenhuijsen 2012

M.S. Groenhuijsen, 'Waarheidsvinding in het strafrecht', in: M.A. Loth e.a., *Waarheid en waarheidsvinding in het recht*, Deventer: Kluwer 2012.

Harteveld 1990

A.E. Harteveld, *De rechter-commissaris in strafzaken. Enkele oriënterende beschouwingen*, Arnhem: Gouda Quint B.V. 1990.

Hoekendijk 1985

M.G.M. Hoekendijk, *Dwangmiddelen in het strafproces*, Arnhem: Gouda Quint 1985.

Honig 1997

R. Honig, *Het gerechtelijk vooronderzoek in de praktijk. Enkele aspecten*, Deventer: Kluwer 1997.

Jadnanansing 2015

C. Jadnanansing, 'De vrijheidsbeneming van de verdachte', in: J. Jadnanansing, *Met recht over recht geschreven: 32 artikelen*, Paramaribo: Ralicon 2015.

Jörg, Kelk & Klip 2012

N. Jörg, C. Kelk & A.H. Klip, *Strafproces met mate*, Deventer: Kluwer 2012.

Keulen, Knigge & de Jong 2010

B.F. Keulen, G. Knigge & D.H. de Jong, *Strafprocesrecht*, Deventer: Kluwer 2010.

Kwakman, Trema 2012/35

N.J.M. Kwakman, 'De nieuwe Wet versterking positie rechter-commissaris', *Trema* 2012/35.

Lange de, Leeuw & Mevis 2009

R. de Lange, B.J.G. Leeuw & P.A.M. Mevis, *Grondwet en het recht op een eerlijk proces. Algemene verkenning en uitwerking voor het strafrecht*, Alphen aan den Rijn: Kluwer 2009.

Minkenhof 2009

A. Minkenhof, *Nederlandse strafvordering*, Deventer: Kluwer 2009.

Molenaar 2020

J. Molenaar, *Inleiding recht/staatsrecht, strafrecht en strafvordering*, Den Haag: Sdu 2020.

Vellinga-Schootstra 1982

F. Vellinga-Schootstra, *Inbeslagneming en huiszoeking. De dwangmiddelen ter inbeslagneming*, Alphen aan den Rijn: Tjeenk Willink 1982.

Verrest, Naar een nieuw vooronderzoek in strafzaken 2011

P.A.M. Verrest, *Naar een nieuw vooronderzoek in strafzaken*, Recht en Overheid 2011.

Verrest, Raison d'être. Een onderzoek naar de rol van de rechter-commissaris in ons strafproces 2011

P.A.M. Verrest, *Raison d'être. Een onderzoek naar de rol van de rechter-commissaris in ons strafproces* (dr. proefschrift, Nijmegen: Radboud Universiteit Nijmegen), Nijmegen: BJu 2011.

Verrest 2012

P.A.M. Verrest, *De Wet versterking positie rechter-commissaris*, Ars Aequi 2012.

Wetgeving

Grondwet van de Republiek Suriname (S.B. 1987 no. 116), zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2023 no. 157.

Nederlands Wetboek van Strafvordering, geldend tot 31 december 2012 (oud).

Nederlands Wetboek van Strafvordering, geldend tot en met heden.

Surinaams Wetboek van Strafvordering (S.B. 1977 no. 94), zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2016 no. 154.

Wet herziening gerechtelijk vooronderzoek, Stb. 1999, 243.

Wet versterking positie rechter-commissaris, Stb. 2011, 600.

Kamerstukken

Kamerstukken II 2009/10, 32 177, nr. 2.

Vraaggesprekken

Vraaggesprek met mr. C. Algae, advocaat, 25 juli 2025.

Vraaggesprek met mr. C.M. Nollen, rechter-commissaris bij Rechtbank Limburg in Nederland, 17 juli 2025.

Vraaggesprek met mr. R. Sitaram, Officier van Justitie, 3 augustus 2025.

Vraaggesprek met mr. S. Punwasi, rechter-commissaris, 29 juli 2025.

Bijlage 1 Artikel 14 Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (BuPo)

Artikel 14 BuPo:

1. Allen zijn gelijk voor de rechter en de rechterlijke instanties. Bij het bepalen van de gegrondheid van een tegen hem ingestelde strafvervolging, of het vaststellen van zijn burgerlijke rechten en verplichtingen in een rechtsgeding, heeft eenieder recht op een eerlijke en openbare behandeling door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige bij de wet ingestelde rechterlijke instantie. De terechtzitting kan geheel of ten dele met gesloten deuren plaatsvinden, hetzij in het belang van de goede zeden, de openbare orde of de nationale veiligheid in een democratische samenleving, hetzij wanneer het belang van het privé leven van de partijen bij het proces dit vereist, hetzij voor zover de rechter dit strikt noodzakelijk acht op grond van de overweging, dat een openbare behandeling het belang van de rechtspraak zou schaden; evenwel zal elk vonnis dat wordt gewezen in een strafrechtelijk of burgerrechtelijk geding openbaar zijn, tenzij het belang van de jeugdige personen zich daartegen verzet of het proces echtelijke twisten of de voogdij over kinderen betreft.
2. Eenieder die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd wordt voor onschuldig gehouden, totdat zijn schuld volgens de wet is bewezen.
3. Bij het bepalen van de gegrondheid van een tegen hem ingestelde strafvervolging heeft eenieder, in volle gelijkheid, recht op de volgende minimumgaranties:
 - (a) onverwijld en in bijzonderheden, in een taal die hij verstaat, op de hoogte te worden gesteld van de aard en de reden van de tegen hem ingebrachte beschuldiging;
 - (b) te beschikken over voldoende tijd en faciliteiten die nodig zijn voor de voorbereiding van zijn verdediging en zich te verstaan met een door hemzelf gekozen raadsman;
 - (c) zonder onredelijke vertraging te worden berecht;
 - (d) in zijn tegenwoordigheid te worden berecht, zichzelf te verdedigen of de bijstand te hebben van een raadsman naar eigen keuze; ingeval hij geen rechtsbijstand heeft, van het recht daarop in kennis te worden gesteld; rechtsbijstand toegewezen te krijgen, indien het belang van de rechtspraak dit eist, en zonder dat daarvoor betaling van hem kan worden verlangd, indien hij niet over voldoende middelen beschikt;

- (e) (e) de getuigen à charge te ondervragen of te doen ondervragen en het oproepen en de ondervraging van getuigen a décharge te doen geschieden op dezelfde voorwaarden als het geval is met de getuigen à charge;
 - (f) zich kosteloos te doen bijstaan door een tolk, indien hij de taal die ter zitting wordt gebezigd niet verstaat of niet spreekt;
 - (g) niet te worden gedwongen tegen zichzelf te getuigen of een bekentenis af te leggen.
4. Wanneer het jeugdige personen betreft, dient rekening te worden gehouden met hun leeftijd en de wenselijkheid hun reclassering te bevorderen.
 5. Eenieder die wegens een strafbaar feit is veroordeeld heeft het recht de schuldigverklaring en veroordeling opnieuw te doen beoordelen door een hoger rechtscollege overeenkomstig de wet.
 6. Indien iemand wegens een strafbaar feit onherroepelijk is veroordeeld en het vonnis vervolgens is vernietigd, of indien hem daarna gratie is verleend, op grond van de overweging dat een nieuw of een pas aan het licht gekomen feit onomstotelijk aantoont dat van een gerechtelijke dwaling sprake is, wordt degene die, als gevolg van die veroordeling, straf heeft ondergaan, overeenkomstig de wet schadeloos gesteld, tenzij wordt aangetoond dat het niet tijdig bekend worden van het onbekende feit geheel of gedeeltelijk aan hemzelf te wijten was.
 7. Niemand mag voor een tweede keer worden berecht of gestraft voor een strafbaar feit waarvoor hij reeds overeenkomstig de wet en het procesrecht van elk land bij onherroepelijke uitspraak is veroordeeld of waarvan hij is vrijgesproken.

Bijlage 2 Artikel 8 Amerikaans Verdrag voor de Rechten van de Mens (AVRM)

Artikel 8 AVRM:

1. Eenieder heeft recht op een hoorzitting, met de nodige waarborgen en binnen een redelijke termijn, door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige rechtbank, vooraf ingesteld bij de wet, ter onderbouwing van elke beschuldiging van strafrechtelijke aard die tegen hem of voor de vaststelling van zijn rechten en verplichtingen van burgerlijke, arbeids, fiscale of andere aard.
2. Eenieder die van een strafbaar feit wordt beschuldigd, heeft het recht voor onschuldig te worden gehouden, zolang zijn schuld niet volgens de wet is bewezen. Tijdens de procedure heeft elke persoon, met volledige gelijkheid, recht op de volgende minimumwaarborgen:
 - a. het recht van de beschuldigde om zich kosteloos te laten bijstaan door een vertaler of tolk, indien hij de taal van het scheidsgerecht of de rechtbank niet verstaat of spreekt;
 - b. voorafgaande gedetailleerde kennisgeving aan de verdachte van de hem ten laste gelegde feiten;
 - c. voldoende tijd en middelen voor de voorbereiding van zijn verdediging;
 - d. het recht van de beschuldigde om zich persoonlijk te verdedigen of zich te laten bijstaan door een raadsman van zijn keuze, en om vrij en privé met zijn raadsman te communiceren;
 - e. het onvervreembare recht om zich te laten bijstaan door een raadsman van de staat, al dan niet betaald overeenkomstig de nationale wetgeving, indien de beschuldigde zich niet persoonlijk verdedigt of zijn eigen raadsman inschakelt binnen de door de wet bepaalde termijn;
 - f. het recht van de verdediging om getuigen te horen die in de rechtbank aanwezig zijn en om als getuige te verschijnen van deskundigen of andere personen die licht kunnen werpen op de feiten;
 - g. het recht om niet gedwongen te worden getuige tegen zichzelf te zijn of schuld te bekennen; en
 - h. het recht om tegen het vonnis in beroep te gaan bij een hogere rechtbank.
3. Een schuldbekentenis door de beschuldigde is slechts geldig indien zij is afgelegd zonder enige vorm van dwang.

4. Een beklaagde die is vrijgesproken bij een vonnis waartegen geen beroep kan worden ingesteld, wordt om dezelfde reden niet aan een nieuw proces onderworpen.
5. Strafzaken zijn openbaar, behalve voor zover dat nodig is ter bescherming van de belangen van justitie.

Bijlage 3 Beschikking van de rechter-commissaris inzake verzoeker/verdachte B.A. d.d. 21 februari 2025

Rechter-commissaris belast met de behandeling van strafzaken bij de kantongerechten

Verzoek tot invrijheidstelling

Gezien het verzoek tot invrijheidstelling van de verzoeker/verdachte, B [redacted], A [redacted] ingediend op 20 februari 2025 door mr. M. Kerksenberg, raadvrouw;

Gelezen de stukken, waaronder het bevel tot inverzekeringstelling d.d. 16 februari 2025, waaruit blijkt dat de verzoeker/verdachte wordt verdacht van de strafbare feiten zoals omschreven in de artikelen **360; 345; 342 van het Wetboek van Strafrecht**;

Gehoord de verdachte voornoemd, die heeft verklaard gelijk gerelateerd staat in de daartoe opgemaakte verklaring;

Gehoord de raadvrouw van verzoeker/verdachte, mr. M. Kerksenberg;

Gelezen de schriftelijke reactie van de vervolgingsambtenaar mr. S. Sewgobind die heeft geconcludeerd tot afwijzing van het verzoek;

De relevante feiten

- Verzoeker/verdachte zijn inverzekeringstelling is ambtshalve rechtmatig verklaard op 18 februari 2025;
- de raadvrouw heeft op 20 februari 2025 nadat de inverzekeringstelling rechtmatig is verklaard een verzoek tot invrijheidstelling ingediend op grond van art. 54a lid 1 Sv. welke op heden in behandeling is genomen.

Ontvankelijkheid

Aan de orde is de vraag of verdachte/verzoeker in de fase van inverzekeringstelling na de ambtshalve toetsing een verzoek tot tweede toetsing ter invrijheidstelling kan doen?

1. De wetstekst van artikel 54a lid 1 Sv luidt: *“uiterlijk binnen zeven dagen, te rekenen vanaf het tijdstip van aanhouding, wordt de verdachte ten einde te worden gehoord, voor de rechter-commissaris geleid. Onverminderd het bepaalde in de eerste volzin van dit lid, kan de verdachte onmiddellijk na zijn inverzekeringstelling om zijn invrijheidstelling verzoeken.”*
2. In voornoemd artikel is door de wetgever de waarborg neergelegd voor de verdachte dat de rechtmatigheid van zijn inverzekeringstelling binnen korte tijd, namelijk binnen hoogstens 7 dagen wordt getoetst door de Rechter-Commissaris, doch dat de verdachte tevens het recht heeft zelf de toets eerder te initiëren door een verzoekschrift tot invrijheidstelling in te dienen, of, zoals de memorie van toelichting vermeld, om zijn voorgeleiding te vragen, al onmiddellijk na zijn inverzekeringstelling;
3. Dit artikel biedt de mogelijkheid van ambtshalve toetsing van de inverzekeringstelling door de Rechter-Commissaris (op vordering van de vervolgingsambtenaar) en geeft aan de verdachte de mogelijkheid de Rechter-Commissaris onmiddellijk na zijn inverzekeringstelling schriftelijk om zijn invrijheidstelling te verzoeken.

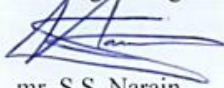
4. Uit de wetstekst van art. 54a Sv en haar memorie van toelichting blijkt niet dat het de bedoeling van de wetgever was naast de rechtmatigheidstoetsing door de Rechter-Commissaris, **een tweede toetsmoment –hetzij op vordering van de vervolgingsambtenaar of op verzoek van de verdachte- mogelijk te maken of meerdere toetsmomenten binnen de periode van in verzekeringstelling, doch juist blijkt dat de wetgever het oogmerk had de in verzekeringstelling binnen zeven dagen, op de rechtmatigheid te doen toetsen.**
5. Naar vaste Hof rechtspraak wordt een verzoek tot tweede toetsing ter invrijheidstelling na de ambtshalve toetsing in de fase van in verzekeringstelling noch door de wet, noch door de recente rechtspraak van de Rechter –Commissaris ondersteund. Wanneer er geen nieuwe feiten en omstandigheden zijn aangevoerd door de raadsman zal een dergelijk verzoek tot invrijheidstelling beschouwd moeten worden als een verzoek dat buiten de sfeer van artikel 54 lid 1 Sv valt. (*HvJ 29 augustus 2019 inz Soekhai, Ch. en HvJ 15 oktober 2009 inz. Doukali, J.; HvJ 22 maart 2021 inz Klas, I.*). Het verzoek moet aangemerkt worden als een verzoek dat buiten de sfeer van art. 54a Sv valt en niet op de wet gestoeld is waardoor verzoeker/ verdachte niet- ontvankelijk verklaard zal worden in zijn verzoek. In casu zou de verzoeker/ verdachte een verzoek ex. art. 54c Sv bij het Hof moeten indienen.

BESCHIKKENDE:

Verklaart de verzoeker/ verdachte **B** , **A** **niet-ontvankelijk in diens verzoek.**

Aldus gegeven te Paramaribo op 21 februari 2025 door mr. S. Punwasi, de rechter-commissaris, in tegenwoordigheid van de fungerend griffier, mr. S.S. Narain.

De fungerend griffier,

mr. S.S. Narain

De rechter-commissaris,

mr. S. Punwasi

Bijlage 4 Vonnis Rechtbank d.d. 14 mei 2024, NJFS 2024, 220 (ECLI:NL:RBOBR:2024:2218)

ECLI:NL:RBOBR:2024:2218

Instantie	Rechtbank Oost-Brabant
Datum uitspraak	14-05-2024
Datum publicatie	24-05-2024
Zaaknummer	01-322491-20
Rechtsgebieden	Strafrecht
Bijzondere kenmerken	Beschikking
Inhoudsindicatie	Beschikking ex artikel 182 Sv waarin - kort gezegd - is besloten dat artikel 182 lid 6 Sv niet van toepassing is, het bezwaarschrift richt zich tegen de beslissing om verdachte niet aanwezig te laten zijn bij het getuigenverhoor. De rechtbank overweegt dat een redelijke wetsuitleg met zich brengt dat het begrip onderzoekshandeling betrekking heeft op de onderzoekshandeling als zodanig en niet op de wijze waarop een onderzoekshandeling wordt uitgevoerd. Verdachte is niet ontvankelijk in het bezwaar.
Vindplaatsen	Rechtspraak.nl NJFS 2024/220 EeR 2024/30, p. 163

Uitspraak

RECHTBANK OOST-BRABANT

Strafrecht

Zittingsplaats 's-Hertogenbosch

raadkamernummer : 24-003109

parketnummer : 01-322491-20

datum : 14 mei 2024

beschikking van de meervoudige raadkamer op het bezwaar op grond van artikel 182, zesde lid, Wetboek van Strafvordering (Sv) van:

[verdachte] ,

geboren op [1968] te [geboorteplaats] ,

wonende op het adres [adres 1] ,

woonplaats kiezende ten kantore van mr. I.J.K. van der Meer (Spaarne 1, 2011 CC te Haarlem)

hierna te noemen: de bezwaarde.

Procesverloop

Naar aanleiding van de door de raadvrouw ingediende onderzoekswensen op 24 december 2021, te weten het horen van alle (27) aangevers, heeft de rechter-commissaris bij beslissing van 14 december 2023 het verzoek gedeeltelijk afgewezen.

Wel heeft de rechter-commissaris bij beslissing van 14 december 2023 bepaald dat vijf met naam genoemde getuigen/aangevers gehoord mogen worden. Hierop heeft de raadvrouw op 19 januari 2024 per e-mail de volgende vijf namen van de getuigen die de raadvrouw wenst te laten horen doorgegeven. Bij deze e-mail vermeldt de raadvrouw:

"Voorts wenst cliënt aanwezig te zijn bij de getuigenverhoren, en verzoekt u dat toe te staan onder verwijzing naar artikel 186a lid 2 WvSv. In het onderhavige geval is het in het belang van het onderzoek wenselijk dat de [verdachte] aanwezig is bij de getuigenverhoren omdat hij informatie bezit waar de getuigen mee geconfronteerd dienen te worden, hetgeen van groot belang is omdat de ten laste legging bestaat uit verdenkingen en bedragen die gebaseerd zijn op deze casuïstiek."

De griffier van het kabinet rechter-commissaris heeft daarop per e-mail van 26 januari 2024 bericht: *"Het verzoek van de raadvrouw om de verdachte in de gelegenheid te stellen de verhoren bij te wonen, wijst de rechter-commissaris af. Indien het relevant is om de getuigen te confronteren met de informatie die de verdachte bezit, kunt u als raadvrouw namens de verdachte die informatie op voorhand aan de rechter-commissaris doen toekomen, zodat deze de getuige kan bevragen en controleren. afgewezen voor zover dit ziet op de aanwezigheid van verdachte bij de getuigenverhoren."*

Het bezwaarschrift is op 2 februari 2024 ter griffie van deze rechtbank ontvangen.

Het Openbaar Ministerie heeft op voorhand zijn standpunt schriftelijk kenbaar gemaakt.

De rechtbank heeft op 1 mei 2024 het bezwaarschrift behandeld.

De rechtbank heeft de bezwaarde, de advocaat, mr. I.J.K. van der Meer en de officier van justitie op zitting gehoord.

Standpunt van de bezwaarde

Het bezwaar richt zich tegen de weigering van de rechter-commissaris van 26 januari 2024 om verdachte aanwezig te laten zijn bij de getuigenverhoren.

Namens de bezwaarde is aangevoerd dat de rechter-commissaris geen motivering heeft gegeven voor de afwijzing. Dat had volgens bezwaarde wel gemoeten. Artikel 182 Sv geeft immers de verdachte een eigen bevoegdheid om een verzoek in te dienen om onderzoekshandelingen uit te laten voeren. De advocaat heeft via artikel 241b Sv slechts een afgeleide bevoegdheid. Het is slechts een niet op de wet gebaseerd gebruik een verdachte niet bij de verhoren bij de rechtercommissaris aanwezig te laten zijn. Als de verdachte redenen aangeeft om aanwezig te zijn bij de getuigenverhoren die in zijn zaak plaatsvinden, is in het kader van een eerlijk proces niet houdbaar dit af te wijzen.

Verder is namens bezwaarde naar voren gebracht dat de beslissing van de rechter-commissaris om verdachte de aanwezigheid bij de verhoren te ontzeggen, dient te worden aangemerkt als een weigering om een door de bezwaarde gewenste onderzoekshandeling te verrichten. Volgens bezwaarde is dit een voor bezwaar vatbare beslissing.

Standpunt van het Openbaar Ministerie

De officier van justitie concludeert tot niet-ontvankelijkheid van de bezwaarde. Volgens de officier van justitie is de beslissing van de rechter-commissaris geen voor bezwaar vatbare beslissing. De onderzoekswens is het horen van getuigen. De wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan de onderzoekswens, raakt niet de kern van de onderzoekswens en is daarom niet zelfstandig vatbaar voor bezwaar. Nu het verzoek tot het horen van getuigen zelf is toegewezen, is er geen sprake van een weigering door de rechter-commissaris om een onderzoekshandeling uit te voeren. Artikel 182, zesde lid, Sv, is niet bedoeld om dit type uitvoeringsbeslissing aan te vechten.

Beoordeling

De rechtbank is van oordeel dat het bezwaarschrift niet-ontvankelijk dient te worden verklaard. Daartoe overweegt zij het volgende.

Artikel 182, zesde lid, Sv, bepaalt dat de verdachte een bezwaarschrift kan indienen indien de rechter-commissaris weigert om de door de verdachte gewenste onderzoekshandelingen te verrichten. Het bezwaarschrift richt zich tegen de beslissing om verdachte niet aanwezig te laten zijn bij het getuigenverhoor. De vraag is of die beslissing een onderzoekshandeling is in de zin van deze bepaling.

De rechtbank is van oordeel dat dit niet het geval is. De rechtbank stelt voorop dat het begrip onderzoekshandeling in het Wetboek van Strafvordering niet is gedefinieerd. Ook overigens bieden de wettekst en de wetsgeschiedenis van artikel 182, zesde lid, Sv, geen uitsluitel over de reikwijdte van dit begrip en de bezwaarmogelijkheid die de wetsbepaling biedt. De rechtbank overweegt dat een redelijke wetsuitleg met zich brengt dat het begrip onderzoekshandeling betrekking heeft op de onderzoekshandeling als zodanig en niet op de wijze waarop een onderzoekshandeling wordt uitgevoerd.

De weigering van de rechter-commissaris om verdachte bij de getuigenverhoren aanwezig te laten zijn, heeft in het licht van deze wetsuitleg geen betrekking op een onderzoekshandeling het horen van getuigen maar op de wijze waarop deze wordt uitgevoerd.

De beslissing heeft daarom geen betrekking op een onderzoekshandeling en is dus niet vatbaar voor bezwaar.

De vraag of de procedure in haar geheel aan het door artikel 6 EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces voldoet, zal moeten beantwoord worden door de rechtbank voordat zij einduitspraak doet. In dat kader (en ook gelet op het feit dat de raadvrouw ook tijdens het onderzoek ter zitting verzoeken kan doen tot het (opnieuw) horen van getuigen in aanwezigheid van verdachte) kan ook in een latere fase de vraag aan de orde komen of het ondervragingsrecht van de raadvrouw voldoende is gerespecteerd door de wijze waarop de betreffende getuigenverhoren hebben plaatsgevonden.

Gelet op het voorgaande, zal de rechtbank het bezwaarschrift niet-ontvankelijk verklaren. Dat betekent dat de rechtbank niet toekomt aan een inhoudelijke beoordeling van het bezwaarschrift.

Beslissing

De rechtbank verklaart het bezwaarschrift niet-ontvankelijk.

Deze beslissing is gegeven op 14 mei 2024 door
mr. O.Y. Ifzaren, voorzitter,
mr. S. Sicking-Sluis en mr. M.E. Bartels, rechters,
in tegenwoordigheid van R.L.L. Snepvangers, griffier.

Deze beschikking is, nu de voorzitter buiten staat is, door de jongste rechter ondertekend.

Bijlage 5 Beslissing van de rechter-commissaris op een verzoek van de verdachte om onderzoekshandelingen te verrichten

beslissing

RECHTBANK DEN HAAG

Rechter-commissaris in strafzaken

zittingsplaats 's-Gravenhage

parketnummer: 09.326867.23

datum: 06 augustus 2024

Beslissing op een verzoek van de verdachte om onderzoekshandelingen te verrichten (artikel 182 lid 1 Wetboek van Strafvordering)

in de strafzaak tegen de verdachte:

[naam verdachte]

[geboortedatum]

Procedure

Bij brief d.d. 28 juni 2024 heeft de raadvrouw/raadsman van de verdachte de rechter-commissaris verzocht in deze zaak onderzoekshandelingen te verrichten, te weten:

A. Het verhoren van de volgende personen als getuigen:

1. [persoon 1];
2. [persoon 2];
3. [persoon 3];
4. [persoon 4];
5. [persoon 5];

6. [persoon 6];
7. [persoon 7];
8. [persoon 8].

B. De verdediging kennis te laten nemen van de volgende audio- / auditieve opnamen:

1. de auditieve opnamen van de aangiften van [aangeefster 1] en [aangeefster 2];
2. de spraakmemo van [aangeefster 2] aan een vriendin d.d. 5 maart 2022;
3. de audio-opnamen van het gesprek tussen [aangeefster 2], [persoon 1] en [persoon 2];
4. de audio-opname van het gesprek tussen [aangeefster 2], de partner van [persoon 2] en de verdachte,

waarbij de verdediging heeft verzocht om verstrekking van de auditieve opnamen van de aangiften van [aangeefster 1] en [aangeefster 2].

Aan de Officier van Justitie is een kopie van dit verzoek gezonden, waarbij de Officier van Justitie de gelegenheid is geboden om schriftelijk op het verzoek te reageren. De vervolgingsambtenaar heeft bij brief d.d. 23 juli 2024 gereageerd en verzet zich niet tegen het verhoren van de verzochte getuigen. De Officier van Justitie geeft aan dat de raadvrouw door de zedenpolitie de mogelijkheid zal worden geboden tot het beluisteren van de gevraagde auditieve opnamen van de aangiften van [aangeefster 1] en [aangeefster 2], maar dat zij zich verzet tegen verstrekking daarvan.

Beoordeling

De rechter-commissaris is van oordeel dat de verzochte getuigenverhoren van belang kunnen zijn voor enige in de zaak te nemen beslissing. Het verzoek zal daarom in zoverre worden toegewezen.

De rechter-commissaris begrijpt dat de Officier van Justitie de verdediging in de gelegenheid zal stellen de van de verzochte opnamen kennis te nemen. Hoewel de verdediging omwille van de praktische uitvoerbaarheid heeft verzocht om verstrekking van de auditieve-opnamen, zal de rechter-commissaris dit verzoek afwijzen, nu het volgens de Officier van Justitie goed uitvoerbaar is deze opnamen aan het politiebureau te beluisteren en zij de zedenpolitie zal verzoeken de raadvrouw/raadsman hiertoe in staat te stellen.

Beslissing

De rechter-commissaris:

- wijst het verzoek toe en zal overgaan tot het horen van de onder A (1 tot en met 8) vermelde getuigen;
- verzoekt de Officier van Justitie om de raadvrouw in de gelegenheid te stellen de onder B genoemde opnamen te beluisteren op het politiebureau;
- wijst het verzoek voor het overige af.

Deze beslissing is op 6 augustus 2024 genomen door mr. [naam rechter-commissaris], rechter-commissaris.

Bijlage 6 Vragenlijst rechter-commissaris in Nederland

1. Heeft u inzicht in de mate waarin verdachten in Nederland gebruikmaken van het recht om de rechter-commissaris te verzoeken tot het verrichten van onderzoekshandelingen, zoals opgenomen in artikel 182 Nederlands Wetboek van Strafvordering?
2. Ziet u tekortkomingen of beperkingen in dit recht van de verdachte?
3. Ziet u voordelen en/of nadelen verbonden aan dit wetsartikel? Zo ja, welke?
4. Heeft dit recht volgens u praktische knelpunten in de Nederlandse praktijk?
5. Hoe belangrijk is het recht van de verdachte op een eerlijk proces volgens u?
6. Heeft de codificatie van dit recht in Nederland volgens u bijgedragen aan de bevordering van het recht op een eerlijk proces van de verdachte?
7. Is volgens u het recht op een eerlijk proces voldoende gewaarborgd als de verdachte slechts een beperkt aantal onderzoekshandelingen kan verzoeken, zoals momenteel het geval is (met name het uitvoeren van een schouw, het verrichten van een DNA-onderzoek om DNA-profielen te vergelijken, het overbrengen van de verdachte ter observatie, het verhoren van bedreigde getuigen of afgeschermd getuigen en het benoemen en horen van deskundigen)?
8. Zou de verdachte volgens u de mogelijkheid moeten hebben om meerdere onderzoekshandelingen te kunnen verzoeken op grond van artikel 182 van het Nederlands Wetboek van Strafvordering? Zo nee, waarom? Zo ja, welke?
9. Zijn er volgens u verschillen wanneer onderzoekshandelingen door de vervolgingsambtenaar worden verricht en wanneer die door de rechter-commissaris worden verricht? Zo nee, waarom? Zo ja, welke?
10. Wat zou de codificatie van dit recht volgens u betekenen voor verdachten in Suriname?
11. Waarop zou de Surinaamse wetgever volgens u moeten letten bij een eventuele codificatie van dit recht in het Surinaams Wetboek van Strafvordering?
12. Heeft u verder nog opmerkingen of aanvullingen met betrekking tot dit onderwerp?

Bijlage 7 Transcript vraaggesprek met mr. C.M. Nollen

Datum vraaggesprek: 17 juli 2025

Functie respondent: rechter-commissaris bij Rechtbank Limburg in Nederland

I: Interviewer

R: Respondent

I: Dit onderzoek gaat over de wenselijkheid van de codificatie van het recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken, in het Surinaams Wetboek van Strafvordering. En ik ga dan uit van het recht op een eerlijk proces. Dit recht van de verdachte is al langer dan 10 jaar in het Nederlands Wetboek van Strafvordering gecodificeerd en het gaat daarbij om onderzoekshandelingen, zoals het uitvoeren van een schouw, het verrichten van een DNA-onderzoek om DNA-profielen, het overbrengen van de verdachte ter observatie, het verhoren van bedreigde getuigen of afgeschermd getuigen en het benoemen en horen van deskundigen. De eerste vraag luidt dan als volgt: heeft u inzicht in de mate waarin verdachten in Nederland gebruikmaken van dit recht om de rechter-commissaris te verzoeken tot het verrichten van onderzoekshandelingen, zoals opgenomen in artikel 182 van het Nederlands Wetboek van Strafvordering?

R: Uhm, ik kan je geen getallen geven, dat weet ik niet, maar het komt veel voor. Er wordt veel gebruik van gemaakt. Wat meest gebruik van wordt gemaakt is dat een advocaat vraagt om getuigen te horen. Dus bijvoorbeeld: een verdachte wordt opgepakt en uhm, het onderzoek start, uhm ... de verdachte zit in voorlopige hechtenis en de advocaat wil niet afhankelijk zijn van het onderzoek dat door de politie wordt gedaan en door de keuzes die justitie dan maakt. Het verzoek komt best wel veel voor dat de advocaat bij mij als rechter-commissaris het verzoek doet om getuigen te horen. Ze zouden ook een ander onderzoek kunnen verzoeken, maar dat komt minder vaak voor. Heel weinig zie je dat een advocaat het verzoek doet om een deskundige te benoemen. Maar meestal is er dan al een deskundige ... uhm ... op verzoek van justitie en dan wil de advocaat nog een aanvulling voor zo'n onderzoek.

I: Uhm, ziet u tekortkomingen of beperkingen in dit recht van de verdachte?

R: Het recht van de verdachte, hoe bedoel je, überhaupt of?

I: Ik heb het over artikel 182.

R: Artikel 182, of dat voldoende is?

I: Jawel.

R: Uhm, ja ik denk dat dat ... een goed instrument is voor de verdachte en advocaat om uhm, ook de mogelijkheid te hebben om uhm, onderzoek te verzoeken. Ze hoeven dan niet te wachten tot de zaak bij de Rechtbank loopt en dat je daar pas het verzoek doet. Ik denk dat het goed is dat de verdachte en advocaat die mogelijkheid hebben. Ik denk niet dat er daarop aanvullingen zou moeten zijn.

I: Ik denk dat u een deel van de volgende vraag al heeft beantwoord. Ziet u voordelen en/of nadelen verbonden aan dit recht ... of aan dit wetsartikel? Zo ja, welke?

R: Ik zit even te denken ... Ja, ik zie er alleen maar voordelen in ... in iets meer gelijkheid tussen enerzijds het Openbaar Ministerie en anderzijds de verdachte met z'n uhm, advocaat. Maar zit er ook nadelen aan? ... [korte pauze] ... Nee, ja. Er zijn soms wel praktische dingen, bijvoorbeeld dat de zaak inmiddels bij de Rechtbank loopt, maar dat bij mij ook nog onderzoeken lopen, omdat dat van artikel 182 bij mij is beland. Kan misschien door elkaar gaan lopen, maar andersom heeft het geen nadelen. Ik zie er dus geen nadelen in.

I: Oké. Hoe belangrijk is het recht van de verdachte op een eerlijk proces volgens u?

R: Dat is héél belangrijk [lacht].

I: [Lacht]

R: Als de verdachte geen recht op een eerlijk proces heeft dan ... dat is de kern. Uhm, als de verdachte geen eerlijk proces krijgt, dat is er iets goeds mis. Dat is heel erg belangrijk.

I: Heeft de codificatie van dit recht, dus artikel 182, in Nederland volgens u bijgedragen aan de bevordering van het recht op een eerlijk proces?

R: Uhhh ... ja, ik denk wel dat de verdediging dat zo aanvaardt en dat er dan uhm, meer een *equality of arms* is. Het zit niet alleen in artikel 182, maar het komt ook tot uiting wanneer jij je procesdossier ziet. Ik denk niet dat als je artikel 182 niet zou hebben je dan geen eerlijk proces zou hebben. Dat gaat heel ver, maar ik denk wel dat het door de verdediging als eerlijk proces wordt aanvaard.

I: Is volgens u het recht op een eerlijk proces voldoende gewaarborgd als de verdachte slechts een beperkt aantal onderzoekshandelingen kan verzoeken, zoals momenteel het geval is?

R: Uhm, welke onderzoekshandelingen zou je dan kunnen toevoegen?

I: Want de verdachte heeft nu alleen het recht om een schouw te verzoeken, een DNA-onderzoek, het overbrengen van de verdachte ter observatie, het horen van getuigen en het benoemen en horen van deskundigen. Is het recht op een eerlijk proces volgens u gewaarborgd, voldoende gewaarborgd, als hij slechts enkele onderzoekshandelingen kan verzoeken?

R: Ja, dat vind ik wel ... Ik vind het toch niet slechts enkele onderzoekshandelingen. Dit zijn heel erg veel onderzoekshandelingen. Ik denk dat het vooral belangrijk is voor de verdachte ... welke mogelijkheid ze hebben om getuigen te kunnen horen of deskundigen te benoemen, want dat komt het vaakst voor. Naast de mogelijkheid om bij mij het verzoek te doen hebben ze ook de mogelijkheid om wat bij justitie aan te kaarten of bij de Rechtbank iets voor te leggen. Ja, ik denk ... ik denk dat artikel 182 te doen is. Ik denk niet dat er iets ontbreekt of dat iets erbij moet.

I: Uhm, zijn er volgens u verschillen wanneer onderzoekshandelingen door de vervolgingsambtenaar worden verricht en wanneer die door de rechter-commissaris worden verricht?

R: Vervolgingshandelingen?

I: Nee, onderzoekshandelingen.

R: O, onderzoekshandelingen. Hmm, dus of er een verschil is of ik het doe of de opsporingsambtenaar?

I: Nee, een Officier van Justitie.

R: Een Officier van Justitie?

I: Jawel.

R: Ja, er zitten wel verschillen ertussen. Dat zie je vooral terug als het gaat om het horen van betogen. De verdachte zelf wordt ook gehoord, niet alleen bij mij. Ik uhm, zit niet zo goed in het onderzoek. Dit is anders bij de politie, want die kent dan het heel dossier. Die zit er dan veel beter in. Dus dat is wel lastig. In bijzondere zaken is het lastig wanneer ik een getuige of een verdachte moet horen, omdat ik dan minder goed op toegerust ben. Van de andere kant is

het voor mij een voordeel, omdat een getuige bij mij verplicht is te verschijnen, dat is bij justitie niet zo. En ze zijn bij mij ook verplicht om de waarheid te vertellen. Ik beëdig je en je pleegt dan meened als je liegt bij de rechter-commissaris. Dat is een voordeel. Een ander voordeel is ook dat iemand zegt ... ik zie jou als een onafhankelijk iemand. Ik sta niet aan de kant van de verdachte, ik sta ook niet aan de kant van het Openbaar Ministerie. En uhm, ik denk dan bij sommige zaken dat men zich dan veiliger ... prettiger voelt om bij mij een verklaring af te leggen dan als hij dat op een politiebureau zou moeten doen.

I: De volgende vraag is: wat zou de codificatie van dit recht volgens u betekenen voor verdachten in Suriname?

R: Dat weet ik niet [lacht]. Ik weet niet of er een voordeel is als jullie dat vastleggen. Ik weet het niet. Ik denk wel dat het in z'n algemeenheid goed is om op te nemen in het Wetboek van Strafvordering. Men moet dan regels met elkaar afspreken en welke mogelijkheden je hebt voor onderzoeken. Het lijkt mij alleen aan te bieden dat jullie het vastleggen.

I: Oké en waarop zou de Surinaamse wetgever volgens u moeten letten bij een eventuele codificatie van dit recht in het Surinaams Wetboek van Strafvordering?

R: [Korte pauze] Uhm, ja. Uhm, dat is een goeie vraag. Ik denk dat hoe het in Nederland is geregeld, dat het zo goed zit. Ik zou dan zeggen om een regeling als die in het Nederlands Wetboek van Strafvordering over te nemen. Er zijn discussies over wanneer wijs je een verzoek om getuigen te horen toe en wanneer wijs je dat af. Jullie kunnen dan ook regels daarover maken, zodat eenieder zich eraan houdt. Hoe moeten we dat toetsen ...

I: We zijn nu bij de laatste vraag. Uhm, heeft u verder nog opmerkingen of aanvullingen met betrekking tot dit onderwerp?

R: Uhm, misschien één ding. Als de mogelijkheid openstaat voor de verdediging om verzoeken in te dienen uhm, bij de rechter-commissaris ... uhm, onderzoekshandelingen, is er daartoe een eerlijk proces en gelijkheid in het proces, maar het kan ook leiden tot een beetje misbruik. Ik krijg een heleboel verzoeken om getuigen te horen, maar dat kan ook een vertragende tactiek zijn.

*Dit vraaggesprek is opgenomen.

Bijlage 8 Open coderen transcript vraaggesprek met mr. C.M. Nollen

Datum interview: 17 juli 2025

Functie respondent: rechter-commissaris bij Rechtbank Limburg in Nederland

I: Interviewer

R: Respondent

I: Dit onderzoek gaat over de wenselijkheid van de codificatie van het recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken, in het Surinaams Wetboek van Strafvordering. En ik ga dan uit van het recht op een eerlijk proces. Dit recht van de verdachte is al langer dan 10 jaar in het Nederlands Wetboek van Strafvordering gecodificeerd en het gaat daarbij om onderzoekshandelingen, zoals het uitvoeren van een schouw, het verrichten van een DNA-onderzoek om DNA-profielen, het overbrengen van de verdachte ter observatie, het verhoren van bedreigde getuigen of afgeschermd getuigen en het benoemen en horen van deskundigen. De eerste vraag luidt dan als volgt: heeft u inzicht in de mate waarin verdachten in Nederland gebruikmaken van dit recht om de rechter-commissaris te verzoeken tot het verrichten van onderzoekshandelingen, zoals opgenomen in artikel 182 van het Nederlands Wetboek van Strafvordering?

R: Uhm, ik kan je geen getallen geven, dat weet ik niet, maar het komt veel voor. **Er wordt veel gebruik van gemaakt.** Wat meest gebruik van wordt gemaakt is dat een advocaat vraagt om getuigen te horen. Dus bijvoorbeeld: een verdachte wordt opgepakt en uhm, het onderzoek start, uhm ... de verdachte zit in voorlopige hechtenis en de advocaat wil niet afhankelijk zijn van het onderzoek dat door de politie wordt gedaan en door de keuzes die justitie dan maakt. **Het verzoek komt best wel veel voor dat de advocaat bij mij als rechter-commissaris het verzoek doet om getuigen te horen. Ze zouden ook een ander onderzoek kunnen verzoeken, maar dat komt minder vaak voor.** Heel weinig zie je dat een advocaat het verzoek doet om een deskundige te benoemen. Maar meestal is er dan al een deskundige ... uhm ... op verzoek van justitie en dan wil de advocaat nog een aanvulling voor zo'n onderzoek.

Komt veel voor

Het meest getuigen-verhoren

I: Uhm, ziet u tekortkomingen of beperkingen in dit recht van de verdachte?

R: Het recht van de verdachte, hoe bedoel je, überhaupt of?

I: Ik heb het over artikel 182.

R: Artikel 182, of dat voldoende is?

I: Jawel.

R: Uhm, ja ik denk dat dat ... een goed instrument is voor de verdachte en advocaat om uhm, ook de mogelijkheid te hebben om uhm, onderzoek te verzoeken. Ze hoeven dan niet te wachten tot de zaak bij de Rechtbank loopt en dat je daar pas het verzoek doet. Ik denk dat het goed is dat de verdachte en advocaat die mogelijkheid hebben. **Ik denk niet dat er daarop aanvullingen zou moeten zijn.**

Geen aanvullingen

I: Ik denk dat u een deel van de volgende vraag al heeft beantwoord. Ziet u voordelen en/of nadelen verbonden aan dit recht ... of aan dit wetsartikel? Zo ja, welke?

R: Ik zit even te denken ... **Ja, ik zie er alleen maar voordelen in ... in iets meer gelijkheid tussen enerzijds het Openbaar Ministerie en anderzijds de verdachte met z'n uhm, advocaat.**

Alleen voordelen

Maar zit er ook nadelen aan? ... [korte pauze] ... Nee, ja. **Er zijn soms wel praktische dingen, bijvoorbeeld dat de zaak inmiddels bij de Rechtbank loopt, maar dat bij mij ook nog onderzoeken lopen, omdat dat van artikel 182 bij mij is beland.** Kan misschien door elkaar gaan lopen, maar andersom heeft het geen nadelen. Ik zie er dus geen nadelen in.

Praktisch knelpunt

I: Oké. Hoe belangrijk is het recht van de verdachte op een eerlijk proces volgens u?

R: Dat is héél belangrijk [lacht].

I: [Lacht]

R: **Als de verdachte geen recht op een eerlijk proces heeft dan ... dat is de kern. Uhm, als de verdachte geen eerlijk proces krijgt, dat is er iets goeds mis. Dat is heel erg belangrijk.**

Heel belangrijk

I: Heeft de codificatie van dit recht, dus artikel 182, in Nederland volgens u bijgedragen aan de bevordering van het recht op een eerlijk proces?

R: Uhm ... **ja, ik denk wel dat de verdediging dat zo aanvaardt en dat er dan uhm, meer een equality of arms is.** Het zit niet alleen in artikel 182, maar het komt ook tot uiting wanneer jij je procesdossier ziet. Ik denk niet dat als je artikel 182 niet zou hebben je dan geen eerlijk proces zou hebben. Dat gaat heel ver, maar ik denk wel dat het door de verdediging als eerlijk proces wordt aanvaard.

Wel voor de verdediging

I: Is volgens u het recht op een eerlijk proces voldoende gewaarborgd als de verdachte slechts een beperkt aantal onderzoekshandelingen kan verzoeken, zoals momenteel het geval is?

R: Uhm, welke onderzoekshandelingen zou je dan kunnen toevoegen?

I: Want de verdachte heeft nu alleen het recht om een schouw te verzoeken, een DNA-onderzoek, het overbrengen van de verdachte ter observatie, het horen van getuigen en het benoemen en horen van deskundigen. Is het recht op een eerlijk proces volgens u gewaarborgd, voldoende gewaarborgd, als hij slechts enkele onderzoekshandelingen kan verzoeken?

R: Ja, dat vind ik wel ... Ik vind het toch niet slechts enkele onderzoekshandelingen. Dit zijn heel erg veel onderzoekshandelingen. Ik denk dat het vooral belangrijk is voor de verdachte ... welke mogelijkheid ze hebben om getuigen te kunnen horen of deskundigen te benoemen, want dat komt het vaakst voor. Naast de mogelijkheid om bij mij het verzoek te doen hebben ze ook de mogelijkheid om wat bij justitie aan te kaarten of bij de Rechtbank iets voor te leggen. Ja, ik denk ... ik denk dat artikel 182 te doen is. Ik denk niet dat er iets ontbreekt of dat iets erbij moet.

Ja, zijn veel onderzoekshandelingen

Genoeg onderzoekshandelingen

I: Uhm, zijn er volgens u verschillen wanneer onderzoekshandelingen door de vervolgingsambtenaar worden verricht en wanneer die door de rechter-commissaris worden verricht?

R: Vervolgingshandelingen?

I: Nee, onderzoekshandelingen.

R: O, onderzoekshandelingen. Hmm, dus of er een verschil is of ik het doe of de opsporingsambtenaar?

I: Nee, een Officier van Justitie.

R: Een Officier van Justitie?

I: Jawel.

R: Ja, er zitten wel verschillen ertussen. Dat zie je vooral terug als het gaat om het horen van betogen. De verdachte zelf wordt ook gehoord, niet alleen bij mij. Ik uhm, zit niet zo goed in het onderzoek. Dit is anders bij de politie, want die kent dan het heel dossier. Die zit er dan veel beter in. Dus dat is wel lastig. In bijzondere zaken is het lastig wanneer ik een getuige of een verdachte moet horen, omdat ik dan minder goed op toegerust ben. Van de andere kant is

Minder kennis over dossier

het voor mij een voordeel, omdat een getuige bij mij verplicht is te verschijnen, dat is bij justitie niet zo. En ze zijn bij mij ook verplicht om de waarheid te vertellen. Ik beëdig je en je pleegt dan meened als je liegt bij de rechter-commissaris. Dat is een voordeel. Een ander voordeel is ook dat iemand zegt ... ik zie jou als een onafhankelijk iemand. Ik sta niet aan de kant van de verdachte, ik sta ook niet aan de kant van het Openbaar Ministerie. En uhm, ik denk dan bij sommige zaken dat men zich dan veiliger ... prettiger voelt om bij mij een verklaring af te leggen dan als hij dat op een politiebureau zou moeten doen.

Verplicht
verschijnen
en waarheid
vertellen

Onafhan-
kelijkheid

Veilig
gevoel

I: De volgende vraag is: wat zou de codificatie van dit recht volgens u betekenen voor verdachten in Suriname?

R: Dat weet ik niet [lacht]. Ik weet niet of er een voordeel is als jullie dat vastleggen. Ik weet het niet. Ik denk wel dat het in z'n algemeenheid goed is om op te nemen in het Wetboek van Strafvordering. Men moet dan regels met elkaar afspreken en welke mogelijkheden je hebt voor onderzoeken. Het lijkt mij alleen aan te bieden dat jullie het vastleggen.

Goed
in het
algemeen

I: Oké en waarop zou de Surinaamse wetgever volgens u moeten letten bij een eventuele codificatie van dit recht in het Surinaams Wetboek van Strafvordering?

R: [Korte pauze] Uhm, ja. Uhm, dat is een goeie vraag. Ik denk dat hoe het in Nederland is geregeld, dat het zo goed zit. Ik zou dan zeggen om een regeling als die in het Nederlands Wetboek van Strafvordering over te nemen. Er zijn discussies over wanneer wijs je een verzoek om getuigen te horen toe en wanneer wijs je dat af. Jullie kunnen dan ook regels daarover maken, zodat eenieder zich eraan houdt. Hoe moeten we dat toetsen ...

Regels
over
afwijzing
verzoeken

I: We zijn nu bij de laatste vraag. Uhm, heeft u verder nog opmerkingen of aanvullingen met betrekking tot dit onderwerp?

R: Uhm, misschien één ding. Als de mogelijkheid openstaat voor de verdediging om verzoeken in te dienen uhm, bij de rechter-commissaris ... uhm, onderzoekshandelingen, is er daartoe een eerlijk proces en gelijkheid in het proces, maar het kan ook leiden tot een beetje misbruik. Ik krijg een heleboel verzoeken om getuigen te horen, maar dat kan ook een vertragende tactiek zijn.

Eerlijk
proces,
maar
misbruik
mogelijk

*Dit vraaggesprek is opgenomen.

Bijlage 9 Vragenlijst rechter-commissaris in Suriname

1. Hoe belangrijk is het recht van de verdachte op een eerlijk proces volgens u?
2. Houdt het huidige straf(proces)rechtelijk systeem naar uw mening voldoende rekening met het recht op een eerlijk proces van de verdachte? Zo nee, waarom? Zo ja, op welke wijze?
3. Heeft de verdachte momenteel de mogelijkheid om de rechter-commissaris te verzoeken om onderzoekshandelingen te verrichten?
4. Bij welke zaken wordt een gerechtelijk vooronderzoek normaliter gevorderd?
5. Heeft de verdachte de mogelijkheid om bij een gerechtelijk vooronderzoek een verzoek te doen om onderzoekshandelingen te verrichten? Zo ja, op basis waarvan?
6. Zijn er volgens u verschillen wanneer onderzoekshandelingen door de vervolgingsambtenaar worden verricht en wanneer die door de rechter-commissaris worden verricht? Zo nee, waarom? Zo ja, welke?
7. Dit recht op een eerlijk proces omvat onder andere het beginsel van *equality of arms*, wat inhoudt dat het Openbaar Ministerie en de verdachte een gelijkwaardige positie dienen te hebben. Is er volgens u sprake van het beginsel van *equality of arms* aangezien het Openbaar Ministerie tal van onderzoekshandelingen kan (laten) verrichten, terwijl de verdachte geen verzoek kan doen om onderzoekshandelingen te laten verrichten en dus een passieve rol heeft in het voorbereidend onderzoek?
8. Wat is uw mening over het idee om het recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken te codificeren in het Wetboek van Strafvordering?
9. Ziet u voordelen en/of nadelen in een dergelijke codificatie?
10. In Nederland kan de verdachte slechts de volgende onderzoekshandelingen verzoeken: het uitvoeren van een schouw, het verrichten van een DNA-onderzoek om DNA-profielen te vergelijken, het overbrengen van de verdachte ter observatie, het verhoren van bedreigde getuigen of afgeschermd getuigen en het benoemen en horen van deskundigen. Vindt u dat deze (beperkte) onderzoekshandelingen *equality of arms* voldoende weerspiegelen?
11. Vindt u dat verdachten in Suriname, bij een eventuele codificatie van dit recht, de mogelijkheid zouden moeten hebben om meerdere onderzoekshandelingen dan in Nederland te verzoeken? Zo ja, welke?
12. Op welke gronden zou de rechter-commissaris naar uw mening verzoeken van verdachten kunnen afwijzen, bij een dergelijke codificatie?

13. Vindt u dat de verdachte in beroep zou moeten kunnen gaan tegen de beschikking van de rechter-commissaris tot afwijzing van het verzoek? Zo ja, binnen welke termijn acht u dat redelijk?
14. In Nederland heeft de verdachte dit recht wanneer hij als verdachte wordt verhoord of wanneer hij in voorlopige hechtenis zit. Wat vindt u hiervan?
15. Tot slot, heeft u nog opmerkingen of aanvullingen die u wilt delen?

Bijlage 10 Transcript vraaggesprek met mr. S. Punwasi

Datum vraaggesprek: 29 juli 2025

Functie respondent: rechter-commissaris

I: Interviewer

R: Respondent

I: Hoe belangrijk is het recht van de verdachte op een eerlijk proces volgens u?

R: Nou dat is uh ... heel erg belangrijk, ook omdat 't het gehele uitgangspunt is. Ook dat van de presumptie van onschuld hé ... wat inhoudt dat de verdachte voor onschuldig wordt gehouden totdat de rechter definitief zijn schuld heeft vastgesteld. Dus in principe totdat hoogste rechterlijke instantie, bij ons is 't het Hof van Justitie, z'n schuld heeft vastgesteld. En ... en daarom is 't belangrijk dat ... dat hele proces na de vaststelling van schuld op een eerlijke manier gebeurt ... op een degelijke integere manier gebeurt. En dat is *fair play*, een ander woord voor eerlijk proces. En in 't kader van dat eerlijk proces dat aan de verdachte een aantal rechten toekomt. Daarom dat het recht op rechtsbijstand zo essentieel is, in het kader van 't recht op een eerlijk proces, en natuurlijk zijn er nog heel wat andere zaken dat ... dat ... dat moet je zelf ook wel weten: verstaanbare taal en dat er ook rekening wordt gehouden met de integriteit van z'n lichaam, er mag geen psychische of fysieke druk worden uitgeoefend om verklaringen af te leggen, zaken moeten binnen een redelijke termijn verlopen, dus je kan een heleboel uhm, aspecten van dat recht op een eerlijk proces ja, kan je ook halen uit verdragen hé, met name 't BuPo-verdrag en 't Amerikaans Verdrag voor de Rechten van de Mens. Dus ik vind 't een ... in feite staat en valt de integriteit van de strafrechtspleging ... met goeie waarborgen van 't recht op een eerlijk proces. Dat heeft niks te maken met dat je een 'soffie' bent naar een verdachte, nee. Daar gaat 't niet om, nee. Wie een feit heeft begaan, die moet volgens de regels worden gestraft, maar om tot dat moment te komen moet je wel correcte manier, zonder dwang, die verklaring kunnen afnemen.

I: De volgende vraag luidt als volgt: Houdt het huidige strafprocesrechtelijk systeem naar uw mening voldoende rekening met het recht op een eerlijk proces van de verdachte? Zo nee, waarom en zo ja, op welke wijze?

R: Ik denk dat ons strafprocesrechtelijk systeem en ons strafrechtstelsel ... 't uitgangspunt is denk ik dat er voldoende rekening wordt gehouden. Uhm en ... volgens mij is er niks mis mee met dat systeem. Waar 't om gaat is dat in de praktijk we zien dat verdachten al te vaak erover klagen dat er pressie is uitgeoefend, fysiek dan wel psychisch. Ook dat men ... ook hoor je weleens dat als ze bekennen, dan krijg je lichtere straffen, dat hoor je weleens, en dat komt ook wel voor dat er fysiek geweld wordt gebruikt uhm, tegen verdachten. Nu is het toepassen van fysiek geweld niet vreemd aan 't politioptreden. De wet geeft je soms de bevoegdheid, maar 't geweld, indien noodzakelijk, moet proportioneel blijven. En je komt niet aan de indruk dat 't disproportioneel is. En ik vind ook van belang om erop te wijzen dat ja, een verdachte is ook een mens hé. Bejegen hem, zie voor jou een mens die vermoedelijk iets verkeers heeft gedaan, smijt hem niet in een laadbak van een pick-up. Zoals ik zeg, iemand kan verdachte zijn, hij heeft iets verkeers gedaan, maar in zoveel andere aspecten van 't leven is hij misschien de beste zoon van zijn moeder, de beste echtgenoot van zijn vrouw, maar hij heeft iets verkeers gedaan. Je moet hem verantwoordelijk stellen voor datgene dat hij gedaan heeft, ja. En de mogelijkheden die de wet biedt, die mag je toepassen. Ik kan niet veel erover praten, maar ik houd 't hierbij.

I: Heeft de verdachte momenteel de mogelijkheid om de rechter-commissaris te verzoeken om onderzoekshandelingen te verrichten?

R: Voor zover ... nee. Ik denk niet dat hij zelfstandig de bevoegdheid heeft ... om de rechter-commissaris te verzoeken om onderzoekshandelingen te verrichten, maar in het kader van een gevorderd gerechtelijk vooronderzoek ... en u weet dus dat de Officier van Justitie een GVO vordert ... kan 't gebeuren dat een rechter-commissaris in het kader van een GVO ... dat de verdachte aan de rechter-commissaris vraagt of iets te merken brengt wat de rechter-commissaris noodzakelijk vindt of dieper moet onderzoeken. Ik denk dat de ... ik ben ook ... ik heb verschillende gerechtelijk vooronderzoeken gedaan, dan heb je wel dat de verdachte vraagt of opmerking maakt dat we dat moeten onderzoeken. Maar behalve bij een GVO ... uhm, komt ook voor dat de verdachte bij de rechtmatigheidstoetsing ... want ik ben ook rechter-commissaris ... soms vraagt de verdachte ja, maar "*we hebben 't weer goed gemaakt*" of "*mijn familie is bereid om te betalen, maar ik krijg geen gehoor bij het OM of bij de politie*", en dan vraag ik als rechter-commissaris ... ik heb ook vorige week nog gedaan, dan vraag ik verder als rechter-commissaris "*wie is bereid de door jou veroorzaakte schade te vergoeden?*". Nou, dan krijg ik een naam en 't telefoonnummer van de persoon en dan laat ik mijn griffier bellen,

en de griffier belt. Is maar een klein onderzoekje, maar daarvan hangt ook de invrijheidsstelling af.

I: Dus dat wordt ook wel gedaan? Dat de griffier dus belt ...

R: In mijn opdracht ... als de verdachte ... en dit is geen gerechtelijk vooronderzoek, gewoon een rechtmatigheidstoets. Als de verdachte iets naar voren brengt, waarvan ik zeg ja, dit is wel een belangrijk aspect, waarbij hij de autoruit van iemand vernield heeft en hij vindt geen gehoor voor dat zijn familie bereid is te betalen. Dat is voor mij ... en zeg maar hij is een *first offender*. Wat belet mij om de griffier te vragen om te bellen? Ik vraag de griffier om te bellen en wanneer er gebeld wordt dan geeft de griffier de telefoon aan mij en dan vraag ik aan de persoon ... “*ja, ik ben bereid. Waar kan ik 't betalen*”. Ik zeg dat “*Ja, je kan betalen*”, dan krijg ik een kwitantie en weet ik veel wat. Ik heb vorige week zo'n geval gehad, waarbij de advocaat de betaling had overgelegd, dan had ik direct de man in vrijheid gesteld. Dus het zijn kleine onderzoekshandelingen die van heel groot belang kunnen zijn. En ik ben van mening dat de rechter-commissaris meer ruimte zou moeten hebben om personen te horen. Niet uitsluitend in het kader van een GVO, daar kan je eenieder horen onder ede, maar gewoon om inzicht te krijgen in de achterliggende gedachte. Dan krijg je een beter beeld van de zaak en van de verdachte. Je gaat 't soms niet structureel kunnen doen, omdat je tijd gewoon niet hebt, en de werkdruk. Maar ik doe het weleens. Maar ik erken tegelijkertijd dat het eigenlijk vaker zou moeten gebeuren. Soms heb je toch 't gevoel van nee, 't zou goed zijn om even weer een beeld te vormen ... en niet alleen op basis van 't onderzoek dossier ... om een evenwichtig beslissing te nemen. Want het gaat om de vrijheid en soms ben ik zelfs genoodzaakt om dossiers, terwijl er vandaag een beslissing genomen moet worden, nog even ruimte te geven van twee dagen van de zeven dagen, dat ik ze meeneem naar huis om die te bestuderen, om te kijken ... om de wegging te doen. Want aan de voorwaarden voor de rechtmatigheidstoets moet toch wel voldaan zijn. Ook op de zitting gebeurt 't dat de verdachte zegt “*ik heb opgegeven om die en die te horen*” en die persoon is nooit gehoord, dan is 't een getuige a dé charge en wordt de persoon onder ede gehoord. Is ook een onderzoek.

I: U gaf zonet aan dat u wenste dat u meer tijd had om dossiers door te nemen. Wanneer de dossiers van 't OM komen voor de rechtmatigheidstoets wordt dat dezelfde dag gedaan, krijgt u dan wel genoeg tijd of zou u zeggen een dag daarna of twee dagen daarna zouden beter zijn?

R: Dus de zaken komen tussen tien uur en half elf en je begint je toetsing vanaf elf uur en dan begin je de dossiers door te nemen. Ik denk dat het beter zou zijn om toch voldoende ... meer

tijd te hebben, want soms zijn er toch bepaalde details die belangrijk zijn voor de weging. En bij een vluchtige doornamen van 't dossier kan je de belangrijke details over het hoofd zien. En ook ... en dan kan je ook gerichte vragen stellen aan de verdachte.

I: Bij welke zaken wordt een gerechtelijk vooronderzoek normaliter gevorderd?

R: Ja, eigenlijk moet je die vraag aan 't Openbaar Ministerie stellen [lacht]. Mijn ervaring is dat ... als 't gewoon een simpele zaak zou zijn, zou ik weigeren om zo'n gerechtelijk vooronderzoek te doen. De rechter-commissaris mag weigeren. En nee, 't moet wel duidelijk zijn dat een gerechtelijk vooronderzoek ... ja, noodzakelijk is in een zaak. Soms heb je illegale personen dat als je ze laat gaan, dan zie je ze nooit meer terug. Dan vraagt de Officier een GVO aan, zodat die mensen, voordat ze naar 't buitenland vertrekken ... zijn meer slachtoffers van mensenhandel ... zodat de rechter-commissaris ze in het kader van een GVO onder ede kan horen. Vaak bij ingewikkelde zaken die wat meer tijd in beslag nemen ... De rechter-commissaris heeft de mogelijkheid om getuigen onder ede te horen, dat heeft de Officier niet. En wanneer je een getuige dagvaardt om op de zitting een verklaring af te leggen onder ede ... dat kan heel veel tijd in beslag nemen.

I: Zijn er volgens u verschillen wanneer onderzoekshandelingen door de vervolgingsambtenaar worden verricht en wanneer die door de rechter-commissaris worden verricht? Zo nee, waarom en zo ja, welke?

R: Uhm, wat, wat bedoel je met deze vraag? Tegen welke achtergrond stel je deze vraag?

I: U gaf zonet aan dat getuigen bij u onder ede een verklaring afleggen, dat is een voorbeeld en dus een verschil.

R: Je gaat er van uit dat wanneer mensen onder ede worden gehoord, dat men zich bewust is van de consequenties van onwaarheden vertellen. Je mag niet bewust onwaarheden spreken, anders pleeg je een strafbaar feit. Dat is ook ja, een belangrijk verschil. Soms zie je ook dat mensen zeggen "*ik weiger om bij u te verklaren. Ik wil alleen bij de rechter verklaren*". Men heeft meer vertrouwen in de rechter-commissaris, want die is ook rechter, dan in de Officier. Maar niet alleen dat, ook de verdragen, waarbij wij aangesloten zijn ... die geven je de positie van de onafhankelijke rechter. De rechter wordt geacht veel objectiever en afstandelijker, en veel onpartijdiger te zijn. Uit ervaring weet ik dat men gewoon ... waarbij men ontkend heeft bij de Officier en dat die persoon terugkomt op zijn verklaring. Wij zijn geen verlengstuk en 't OM wordt nog te veel ... of 't werkelijk zo is weet ik niet, maar ik weet soms wel ... maar 't

hangt ook af van de instelling. Als je jezelf ziet als een *crime fighter* toch dan als een rechtshandhaver, dan maakt 't ook wel uit voor de instelling als de Officier. En de ervaring leert ook dat de verdachte meer vertrouwen heeft en meer ... of wanneer er onderzoekshandelingen worden gepleegd ... bij de rechter-commissaris dan bij de Officier van Justitie.

I: Dit recht op een eerlijk proces omvat onder andere het beginsel van *equality of arms*, wat inhoudt dat het Openbaar Ministerie en de verdachte een gelijkwaardige positie dienen te hebben. Is er volgens u sprake van het beginsel van *equality of arms* aangezien het Openbaar Ministerie tal van onderzoekshandelingen kan laten verrichten, terwijl de verdachte geen verzoek kan doen om onderzoekshandelingen te laten verrichten en dus een passieve rol heeft in het voorbereidend onderzoek?

R: Dus kijk, je kan dit ding niet ... je kan deze vraag niet uitsluiten uit puur juridisch-technisch ... want dan dwaal je af van de werkelijkheid. De werkelijkheid is wat voor samenleving we hebben. Een samenleving die prijs stelt op veiligheid, op orde, op rust en dat eenieder zich houdt aan de regels van samenleven. En dan is er iemand die, die openbare orde en veiligheid verstoort door een strafbaar feit en soms door hele ernstige strafbare feiten. En die samenleving heeft instituten in het leven geroepen om daartegen op te treden. Dus je komt er niet aan die instituten die de bevoegdheid hebben. Om de verdachte staande te houden, aan te houden, eventueel in verzekering te stellen of zelfs te berechten bij de rechter. Zo zit het systeem, dus *equality of arms* kan je niet los zien van de noodzaak van rechtshandhaving. Je komt aan de vrijheid. De wet ... de samenleving geeft de plicht om soms aan de vrijheid van mensen te komen. Waar het om gaat is dat de wet de bevoegdheid geeft om in te grijpen, om dwangmiddelen toe te passen, dan bedoel ik vanaf het aanmerken van iemand als verdachte, in de persoonlijke vrijheid van iemand. Zelfs aan z'n lichaam en z'n kleding ... om de maatschappelijke orde te waarborgen. Maar zegt de wet dat moet op een integere manier gebeuren en waarbij je niet disproportioneel bevoegdheden moet uitoefenen. Je moet alleen datgene doen wat noodzakelijk is om je taak op een correcte manier te vervullen en vandaar dus dat het recht om te zwijgen, de presumpctie van onschuld, het recht op rechtsbijstand zo belangrijk zijn. Dus die *equality of arms* heeft niet zo zeer te maken met 't ingrijpen, maar de integere manier waarop wordt ingegrepen in de persoon van de verdachte. Het moet integer blijven en proportioneel blijven. Je hebt ook 't beginsel van subsidiariteit.

I: Wat is uw mening over het idee om het recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken te codificeren in het Wetboek van Strafvordering?

R: Op zich heb ik daar geen moeite mee hoor. Uhm, natuurlijk zal onder alle omstandigheden de rechter-commissaris moeten oordelen of dat verzoek van de verdachte uhm relevant is of enig zin heeft. Maar om op zich heb ik daar geen enkel moeite mee. Het kan zelfs positief werken. Aan de ene kant de verdachte, je versterkt zijn positie, en aan de andere kant de rechter-commissaris die meer oor heeft voor de verdachte. Ik zie wel de voordelen ervan hoor.

I: Ziet u ook nadelen in een dergelijke codificatie?

R: Nee, ik zie geen nadelen, omdat de rechter-commissaris altijd bevoegd is om te oordelen, zo die relevant is of bijdraagt aan datgene wat je wil laten onderzoeken.

I: In Nederland kan de verdachte slechts de volgende onderzoekshandelingen verzoeken: het uitvoeren van een schouw, het verrichten van een DNA-onderzoek om DNA-profielen te vergelijken, het overbrengen van de verdachte ter observatie, het verhoren van bedreigde getuigen of afgeschermd getuigen en het benoemen en horen van deskundigen. Vindt u dat deze beperkte onderzoekshandelingen *equality of arms* voldoende weerspiegelen?

R: Zo, of ze voldoende weerspiegelen kan ik zo niet stellen hoor, maar dat ze zeker bijdragen aan 't belangrijk uitgangspunt van *equality of arms*, dat staat voor mij vast.

I: En vindt u dat, bij een eventuele codificatie, de verdachte de mogelijkheid zou moeten hebben om meerdere onderzoekshandelingen dan in Nederland te verzoeken?

R: Ik moet eerlijk zijn, ik heb daar nog niet over nagedacht, maar zoals ik zei doe ik zelf als rechter-commissaris bij toetsingen, doe ik dingen, doe ik kleine onderzoekshandelingen die niet eens in de wet staan en die niet in 't dossier staan, maar na aanleiding van een opmerking van de verdachte, waarvan ik zeg “*ik vind dat voor de rechtmatigheidstoetsing, vind ik het belangrijk dat ik die persoon hoor*”, en dan hoor ik de persoon, en dan laat ik de griffier bellen. Wat ik soms ook doe, je hebt een dossier voor je en het OM is van mening dat de zaak rechtmatig is. Dan heb je dat dossier, je leest 't dossier, maar het zijn allemaal dode letters daar, allemaal dode letters en je bekijkt dat in samenhang met 't feit en niet van “*daar is een crimineel*”. Nee, wat je bent rechter, je dient het recht, je bent geen *crime fighter*, mag niet. Dat is uit den boze, anders kan een rechter-commissaris zijn of haar werk niet goed doen. En dan hoor je de verdachte telefonisch, staat voor je of soms video, dan krijg je 't volledige beeld van de persoon van de verdachte en de context van 't gebeuren, en dan zeg ik “*oké OM, een week*”

is meer dan genoeg de tijd om zo'n simpele zaak op te lossen" of zeg ik dat gelet op het slachtoffer, de omstandigheden, vind ik dat 't niet nodig is om deze man langer vast te houden. En als 't aan mij had gelegen, had de wet mij de ruimte gegeven, om de verdachte na zeven dagen in vrijheid te stellen. Maar die wet geeft de ruimte niet. Op 't moment de rechter-commissaris rechtmatig getoetst heeft, gebeurt automatisch de verlenging. Ik hou de spiegel van 't OM voor je, want ik ben ook jarenlang PG geweest. Dertig dagen ... en wanneer wordt de persoon in vrijheid gesteld? Op 't moment de advocaat in beroep gaat tegen die verlenging, dan spoed 't OM zich om in vrijheid te stellen. Maar dat is toch een verkeerd uitgangspunt? Dat automatisme ... je stelt pas in vrijheid wanneer iemand aan de bel trekt. Nee, je bent verantwoordelijk voor elk uur, elke dag. Daarom zal je vaak in mijn beslissingen zien dat de inverzekeringstelling rechtmatig is, maar dat er "*geen dringende noodzakelijkheid voor verlenging*" is.

I: Op welke gronden zou de rechter-commissaris naar uw mening verzoeken van verdachten kunnen afwijzen, bij een dergelijke codificatie?

R: Zolang de noodzaak niet blijkt, omdat 't geen enkel waarde toevoegt aan 't onderzoek. Als er dingen gevraagd worden die totaal niet relevant zijn voor de feiten of omstandigheden, dan zal ik 't afwijzen,

I: Vindt u dat de verdachte in beroep zou moeten kunnen gaan tegen de beschikking van de rechter-commissaris tot afwijzing van het verzoek? Zo ja, binnen welke termijn acht u dat redelijk?

R: Dit is gewoon werkverschaffing. Dit vind ik dan overbodig, omdat ik denk dat de rechter-commissaris uhm, ja, nooit onwelwillend zal zijn tegenover een goed verzoek. Ik vind niet hoor, dat bij zo'n afwijzing, na een eventuele codificatie, dat men in beroep zou moeten kunnen gaan bij het Hof van Justitie.

I: In Nederland heeft de verdachte dit recht wanneer hij als verdachte wordt verhoord of wanneer hij in voorlopige hechtenis zit. Wat vindt u hiervan?

R: Ja ... zoals ik zeg, ik zie hier de noodzaak van niet in en ook als hij in voorlopige hechtenis is denk ik dat dat ik er van uit ga dat de rechter-commissaris toch wel z'n verzoek goed zal overwegen en afwegen en wanneer hij van mening is dat 't niet relevant is wat de verdachte verzoek.

I: De laatste vraag: heeft u nog opmerkingen of aanvullingen die u wilt delen?

R: Ik heb heel wat opmerkingen of aanvullingen verteld. Ik heb al heel veel verteld ja.

*Dit vraaggesprek is opgenomen.

Bijlage 11 Open coderen transcript vraaggesprek met mr. S. Punwasi

Datum vraaggesprek: 29 juli 2025

Functie respondent: rechter-commissaris

I: Interviewer

R: Respondent

I: Hoe belangrijk is het recht van de verdachte op een eerlijk proces volgens u?

R: Nou dat is uh ... heel erg belangrijk, ook omdat 't het gehele uitgangspunt is. Ook dat van de presumptie van onschuld hé ... wat inhoudt dat de verdachte voor onschuldig wordt gehouden totdat de rechter definitief zijn schuld heeft vastgesteld. Dus in principe totdat hoogste rechterlijke instantie, bij ons is 't het Hof van Justitie, z'n schuld heeft vastgesteld. En ... en daarom is 't belangrijk dat ... dat hele proces na de vaststelling van schuld op een eerlijke manier gebeurt ... op een degelijke integere manier gebeurt. En dat is *fair play*, een ander woord voor eerlijk proces. En in 't kader van dat eerlijk proces dat aan de verdachte een aantal rechten toekomt. Daarom dat het recht op rechtsbijstand zo essentieel is, in het kader van 't recht op een eerlijk proces, en natuurlijk zijn er nog heel wat andere zaken dat ... dat ... dat moet je zelf ook wel weten: verstaanbare taal en dat er ook rekening wordt gehouden met de integriteit van z'n lichaam, er mag geen psychische of fysieke druk worden uitgeoefend om verklaringen af te leggen, zaken moeten binnen een redelijke termijn verlopen, dus je kan een heleboel uhm, aspecten van dat recht op een eerlijk proces ja, kan je ook halen uit verdragen hé, met name 't BuPo-verdrag en 't Amerikaans Verdrag voor de Rechten van de Mens. Dus ik vind 't een ... in feite staat en valt de integriteit van de strafrechtspleging ... met goeie waarborgen van 't recht op een eerlijk proces. Dat heeft niks te maken met dat je een 'softie' bent naar een verdachte, nee. Daar gaat 't niet om, nee. Wie een feit heeft begaan, die moet volgens de regels worden gestraft, maar om tot dat moment te komen moet je wel correcte manier, zonder dwang, die verklaring kunnen afnemen.

Heel
belangrijk

I: De volgende vraag luidt als volgt: Houdt het huidige strafprocesrechtelijk systeem naar uw mening voldoende rekening met het recht op een eerlijk proces van de verdachte? Zo nee, waarom en zo ja, op welke wijze?

R: Ik denk dat ons strafprocesrechtelijk systeem en ons strafrechtstelsel ... 't uitgangspunt is, denk ik, dat er voldoende rekening wordt gehouden. Uhm en ... volgens mij is er niks mis mee met dat systeem. Waar 't om gaat is dat in de praktijk we zien dat verdachten al te vaak erover klagen dat er pressie is uitgeoefend, fysiek dan wel psychisch. Ook dat men ... ook hoor je weleens dat als ze bekennen, dan krijg je lichtere straffen, dat hoor je weleens, en dat komt ook wel voor dat er fysiek geweld wordt gebruikt uhm, tegen verdachten. Nu is het toepassen van fysiek geweld niet vreemd aan 't politieoptreden. De wet geeft je soms de bevoegdheid, maar 't geweld, indien noodzakelijk, moet proportioneel blijven. En je komt niet aan de indruk dat 't disproportioneel is. En ik vind ook van belang om erop te wijzen dat ja, een verdachte is ook een mens hé. Bejegen hem, zie voor jou een mens die vermoedelijk iets verkeers heeft gedaan, smijt hem niet in een laadbak van een pick-up. Zoals ik zeg, iemand kan verdachte zijn, hij heeft iets verkeers gedaan, maar in zoveel andere aspecten van 't leven is hij misschien de beste zoon van zijn moeder, de beste echtgenoot van zijn vrouw, maar hij heeft iets verkeers gedaan. Je moet hem verantwoordelijk stellen voor datgene dat hij gedaan heeft, ja. En de mogelijkheden die de wet biedt, die mag je toepassen. Ik kan niet veel erover praten, maar ik houd 't hierbij.

Wel rekening

I: Heeft de verdachte momenteel de mogelijkheid om de rechter-commissaris te verzoeken om onderzoekshandelingen te verrichten?

R: Voor zover ... nee. Ik denk niet dat hij zelfstandig de bevoegdheid heeft ... om de rechter-commissaris te verzoeken om onderzoekshandelingen te verrichten, maar in het kader van een gevorderd gerechtelijk vooronderzoek ... en u weet dus dat de Officier van Justitie een GVO vordert ... kan 't gebeuren dat een rechter-commissaris in het kader van een GVO ... dat de verdachte aan de rechter-commissaris vraagt of iets te merken brengt wat de rechter-commissaris noodzakelijk vindt of dieper moet onderzoeken. Ik denk dat de ... ik ben ook ... ik heb verschillende gerechtelijk vooronderzoeken gedaan, dan heb je wel dat de verdachte vraagt of opmerking maakt dat we dat moeten onderzoeken. Maar behalve bij een GVO ... uhm, komt ook voor dat de verdachte bij de rechtmatigheidstoetsing ... want ik ben ook rechter-commissaris ... soms vraagt de verdachte ja, maar "we hebben 't weer goed gemaakt" of "mijn familie is bereid om te betalen, maar ik krijg geen gehoor bij het OM of bij de politie",

Geen zelfstandige bevoegdheid

Wel mogelijkheid bij GVO

Mogelijkheid bij rechtmatigheidstoetsing

en dan vraag ik als rechter-commissaris ... ik heb ook vorige week nog gedaan, dan vraag ik verder als rechter-commissaris “*wie is bereid de door jou veroorzaakte schade te vergoeden?*”. Nou, dan krijg ik een naam en 't telefoonnummer van de persoon en dan laat ik mijn griffier bellen, en de griffier belt. Is maar een klein onderzoekje, maar daarvan hangt ook de invrijheidsstelling af.

I: Dus dat wordt ook wel gedaan? Dat de griffier dus belt ...

R: In mijn opdracht ... als de verdachte ... en dit is geen gerechtelijk vooronderzoek, gewoon een rechtmatigheidstoets. Als de verdachte iets naar voren brengt, waarvan ik zeg ja, dit is wel een belangrijk aspect, waarbij hij de autoruit van iemand vernield heeft en hij vindt geen gehoor voor dat zijn familie bereid is te betalen. Dat is voor mij ... en zeg maar hij is een *first offender*. Wat belet mij om de griffier te vragen om te bellen? Ik vraag de griffier om te bellen en wanneer er gebeld wordt dan geeft de griffier de telefoon aan mij en dan vraag ik aan de persoon ... “*ja, ik ben bereid. Waar kan ik 't betalen*”. Ik zeg dat “*Ja, je kan betalen*”, dan krijg ik een kwitantie en weet ik veel wat. Ik heb vorige week zo'n geval gehad, waarbij de advocaat de betaling had overgelegd, dan had ik direct de man in vrijheid gesteld. Dus het zijn kleine onderzoekshandelingen die van heel groot belang kunnen zijn. En ik ben van mening dat de rechter-commissaris meer ruimte zou moeten hebben om personen te horen. Niet uitsluitend in het kader van een GVO, daar kan je eenieder horen onder ede, maar gewoon om inzicht te krijgen in de achterliggende gedachte. Dan krijg je een beter beeld van de zaak en van de verdachte. Je gaat 't soms niet structureel kunnen doen, omdat je tijd gewoon niet hebt, en de werkdruk. Maar ik doe het weleens. Maar ik erken tegelijkertijd dat het eigenlijk vaker zou moeten gebeuren. Soms heb je toch 't gevoel van nee, 't zou goed zijn om even weer een beeld te vormen ... en niet alleen op basis van 't onderzoek dossier ... om een evenwichtig beslissing te nemen. Want het gaat om de vrijheid en soms ben ik zelfs genoodzaakt om dossiers, terwijl er vandaag een beslissing genomen moet worden, nog even ruimte te geven van twee dagen van de zeven dagen, dat ik ze meeneem naar huis om die te bestuderen, om te kijken ... om de weging te doen. Want aan de voorwaarden voor de rechtmatigheidstoets moet toch wel voldaan zijn. Ook op de zitting gebeurt 't dat de verdachte zegt “*ik heb opgegeven om die en die te horen*” en die persoon is nooit gehoord, dan is 't een getuige a dé charge en wordt de persoon onder ede gehoord. Is ook een onderzoek.

Meer ruimte
gewenst
voor onder-
zoekshande-
lingen

Meer tijd
nodig

I: U gaf zonet aan dat u wenste dat u meer tijd had om dossiers door te nemen. Wanneer de dossiers van 't OM komen voor de rechtmatigheidstoets wordt dat dezelfde dag gedaan, krijgt u dan wel genoeg tijd of zou u zeggen een dag daarna of twee dagen daarna zouden beter zijn?

R: Dus de zaken komen tussen tien uur en half elf en je begint je toetsing vanaf elf uur en dan begin je de dossiers door te nemen. **Ik denk dat het beter zou zijn om toch voldoende ... meer tijd te hebben, want soms zijn er toch bepaalde details die belangrijk zijn voor de weging. En bij een vluchtige doornamen van 't dossier kan je de belangrijke details over het hoofd zien. En ook ... en dan kan je ook gerichte vragen stellen aan de verdachte.**

Meer tijd nodig

I: Bij welke zaken wordt een gerechtelijk vooronderzoek normaliter gevorderd?

R: Ja, eigenlijk moet je die vraag aan 't Openbaar Ministerie stellen [lacht]. **Mijn ervaring is dat ... als 't gewoon een simpele zaak zou zijn, zou ik weigeren om zo'n gerechtelijk vooronderzoek te doen.** De rechter-commissaris mag weigeren. En nee, 't moet wel duidelijk zijn dat een gerechtelijk vooronderzoek ... ja, noodzakelijk is in een zaak. Soms heb je illegale personen dat als je ze laat gaan, dan zie je ze nooit meer terug. Dan vraagt de Officier een GVO aan, zodat die mensen, voordat ze naar 't buitenland vertrekken ... zijn meer slachtoffers van mensenhandel ... zodat de rechter-commissaris ze in het kader van een GVO onder ede kan horen. Vaak bij ingewikkelde zaken die wat meer tijd in beslag nemen ... De rechter-commissaris heeft de mogelijkheid om getuigen onder ede te horen, dat heeft de Officier niet. En wanneer je een getuige dagvaardt om op de zitting een verklaring af te leggen onder ede ... dat kan heel veel tijd in beslag nemen.

Weigering GVO bij simpele zaken

I: Zijn er volgens u verschillen wanneer onderzoekshandelingen door de vervolgingsambtenaar worden verricht en wanneer die door de rechter-commissaris worden verricht? Zo nee, waarom en zo ja, welke?

R: Uhm, wat, wat bedoel je met deze vraag? Tegen welke achtergrond stel je deze vraag?

I: U gaf zonet aan dat getuigen bij u onder ede een verklaring afleggen, dat is een voorbeeld en dus een verschil.

R: Je gaat er van uit dat wanneer mensen **onder ede worden gehoord**, dat men zich bewust is van de consequenties van onwaarheden vertellen. Je mag niet bewust onwaarheden spreken, anders pleeg je een strafbaar feit. Dat is ook ja, een belangrijk verschil. Soms zie je ook dat mensen zeggen "*ik weiger om bij u te verklaren. Ik wil alleen bij de rechter verklaren*". **Men heeft meer vertrouwen in de rechter-commissaris, want die is ook rechter, dan in de Officier.**

Verhoren onder ede

Meer vertrouwen in RC

Maar niet alleen dat, ook de verdragen, waarbij wij aangesloten zijn ... die geven je de positie van de onafhankelijke rechter. De rechter wordt geacht veel objectiever en afstandelijker, en veel onpartijdiger te zijn. Uit ervaring weet ik dat men gewoon ... waarbij men ontkend heeft bij de Officier en dat die persoon terugkomt op zijn verklaring. Wij zijn geen verlengstuk en 't OM wordt nog te veel ... of 't werkelijk zo is weet ik niet, maar ik weet soms wel ... maar 't hangt ook af van de instelling. Als je jezelf ziet als een *crime fighter* toch dan als een rechtshandhaver, dan maakt 't ook wel uit voor de instelling als de Officier. En de ervaring leert ook dat de verdachte meer vertrouwen heeft en meer ... of wanneer er onderzoekshandelingen worden gepleegd ... bij de rechter-commissaris dan bij de Officier van Justitie.

Onafhankelijk, onpartijdig, objectief en afstandelijk

I: Dit recht op een eerlijk proces omvat onder andere het beginsel van *equality of arms*, wat inhoudt dat het Openbaar Ministerie en de verdachte een gelijkwaardige positie dienen te hebben. Is er volgens u sprake van het beginsel van *equality of arms* aangezien het Openbaar Ministerie tal van onderzoekshandelingen kan laten verrichten, terwijl de verdachte geen verzoek kan doen om onderzoekshandelingen te laten verrichten en dus een passieve rol heeft in het voorbereidend onderzoek?

R: Dus kijk, je kan dit ding niet ... je kan deze vraag niet uitsluiten uit puur juridisch-technisch ... want dan dwaal je af van de werkelijkheid. De werkelijkheid is wat voor samenleving we hebben. Een samenleving die prijs stelt op veiligheid, op orde, op rust en dat eenieder zich houdt aan de regels van samenleven. En dan is er iemand die, die openbare orde en veiligheid verstoort door een strafbaar feit en soms door hele ernstige strafbare feiten. En die samenleving heeft instituten in het leven geroepen om daartegen op te treden. Dus je komt er niet aan die instituten die de bevoegdheid hebben. Om de verdachte staande te houden, aan te houden, eventueel in verzekering te stellen of zelfs te berechten bij de rechter. Zo zit het systeem, dus *equality of arms* kan je niet los zien van de noodzaak van rechtshandhaving. Je komt aan de vrijheid. De wet ... de samenleving geeft de plicht om soms aan de vrijheid van mensen te komen. Waar het om gaat is dat de wet de bevoegdheid geeft om in te grijpen, om dwangmiddelen toe te passen, dan bedoel ik vanaf het aanmerken van iemand als verdachte, in de persoonlijke vrijheid van iemand. Zelfs aan z'n lichaam en z'n kleding ... om de maatschappelijke orde te waarborgen. Maar zegt de wet dat moet op een integere manier gebeuren en waarbij je niet disproportioneel bevoegdheden moet uitoefenen. Je moet alleen datgene doen wat noodzakelijk is om je taak op een correcte manier te vervullen en vandaar dus dat het recht om te zwijgen, de presumpctie van onschuld, het recht op rechtsbijstand zo

belangrijk zijn. Dus die *equality of arms* heeft niet zo zeer te maken met 't ingrijpen, maar de integere manier waarop wordt ingegrepen in de persoon van de verdachte. Het moet integer blijven en proportioneel blijven. Je hebt ook 't beginsel van subsidiariteit.

I: Wat is uw mening over het idee om het recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken te codificeren in het Wetboek van Strafvordering?

R: Op zich heb ik daar geen moeite mee hoor. Uhm, natuurlijk zal onder alle omstandigheden de rechter-commissaris moeten oordelen of dat verzoek van de verdachte uhm relevant is of enig zin heeft. Maar om op zich heb ik daar geen enkel moeite mee. **Het kan zelfs positief werken. Aan de ene kant de verdachte, je versterkt zijn positie, en aan de andere kant de rechter-commissaris die meer oor heeft voor de verdachte. Ik zie wel de voordelen ervan hoor.**

Positieve werking

Versterking positie verdachte

Voordelen

I: Ziet u ook nadelen in een dergelijke codificatie?

R: **Nee, ik zie geen nadelen, omdat de rechter-commissaris altijd bevoegd is om te oordelen, zo die relevant is of bijdraagt aan datgene wat je wil laten onderzoeken.**

Geen nadelen

I: In Nederland kan de verdachte slechts de volgende onderzoekshandelingen verzoeken: het uitvoeren van een schouw, het verrichten van een DNA-onderzoek om DNA-profielen te vergelijken, het overbrengen van de verdachte ter observatie, het verhoren van bedreigde getuigen of afgeschermd getuigen en het benoemen en horen van deskundigen. Vindt u dat deze beperkte onderzoekshandelingen *equality of arms* voldoende weerspiegelen?

R: **Zo, of ze voldoende weerspiegelen kan ik zo niet stellen hoor, maar dat ze zeker bijdragen aan 't belangrijk uitgangspunt van *equality of arms*, dat staat voor mij vast.**

Draagt bij aan *equality of arms*

I: En vindt u dat, bij een eventuele codificatie, de verdachte de mogelijkheid zou moeten hebben om meerdere onderzoekshandelingen dan in Nederland te verzoeken?

R: **Ik moet eerlijk zijn, ik heb daar nog niet over nagedacht, maar zoals ik zei doe ik zelf als rechter-commissaris bij toetsingen, doe ik dingen, doe ik kleine onderzoekshandelingen die niet eens in de wet staan en die niet in 't dossier staan, maar na aanleiding van een opmerking van de verdachte, waarvan ik zeg "ik vind dat voor de rechtmatigheidsstoetsing, vind ik het belangrijk dat ik die persoon hoor", en dan hoor ik de persoon, en dan laat ik de griffier bellen. Wat ik soms ook doe, je hebt een dossier voor je en het OM is van mening dat de zaak rechtmatig is. Dan heb je dat dossier, je leest 't dossier, maar het zijn allemaal dode letters daar, allemaal dode letters en je bekijkt dat in samenhang met 't feit en niet van "daar is een**

Verricht ook niet in de wet opgenomen onderzoekshandelingen

crimineel". Nee, wat je bent rechter, je dient het recht, je bent geen *crime fighter*, mag niet. Dat is uit den boze, anders kan een rechter-commissaris zijn of haar werk niet goed doen. En dan hoor je de verdachte telefonisch, staat voor je of soms video, dan krijg je 't volledige beeld van de persoon van de verdachte en de context van 't gebeuren, en dan zeg ik "oké OM, een week is meer dan genoeg de tijd om zo'n simpele zaak op te lossen" of zeg ik dat gelet op het slachtoffer, de omstandigheden, vind ik dat 't niet nodig is om deze man langer vast te houden. En als 't aan mij had gelegen, had de wet mij de ruimte gegeven, om de verdachte na zeven dagen in vrijheid te stellen. Maar die wet geeft de ruimte niet. Op 't moment de rechter-commissaris rechtmatig getoetst heeft, gebeurt automatisch de verlenging. Ik hou de spiegel van 't OM voor je, want ik ben ook jarenlang PG geweest. Dertig dagen ... en wanneer wordt de persoon in vrijheid gesteld? Op 't moment de advocaat in beroep gaat tegen die verlenging, dan spoed 't OM zich om in vrijheid te stellen. Maar dat is toch een verkeerd uitgangspunt? Dat automatisme ... je stelt pas in vrijheid wanneer iemand aan de bel trekt. Nee, je bent verantwoordelijk voor elk uur, elke dag. Daarom zal je vaak in mijn beslissingen zien dat de inverzekeringstelling rechtmatig is, maar dat er "geen dringende noodzakelijkheid voor verlenging" is.

I: Op welke gronden zou de rechter-commissaris naar uw mening verzoeken van verdachten kunnen afwijzen, bij een dergelijke codificatie?

R: Zolang de noodzaak niet blijkt, omdat 't geen enkel waarde toevoegt aan 't onderzoek. Als er dingen gevraagd worden die totaal niet relevant zijn voor de feiten of omstandigheden, dan zal ik 't afwijzen.

Afwijzing
indien niet
relevant

I: Vindt u dat de verdachte in beroep zou moeten kunnen gaan tegen de beschikking van de rechter-commissaris tot afwijzing van het verzoek? Zo ja, binnen welke termijn acht u dat redelijk?

R: Dit is gewoon werkverschaffing. Dit vind ik dan overbodig, omdat ik denk dat de rechter-commissaris uhm, ja, nooit onwelwillend zal zijn tegenover een goed verzoek. Ik vind niet hoor, dat bij zo'n afwijzing, na een eventuele codificatie, dat men in beroep zou moeten kunnen gaan bij het Hof van Justitie.

Geen
beroep

I: In Nederland heeft de verdachte dit recht wanneer hij als verdachte wordt verhoord of wanneer hij in voorlopige hechtenis zit. Wat vindt u hiervan?

R: Ja ... zoals ik zeg, ik zie hier de noodzaak van niet in en ook als hij in voorlopige hechtenis is denk ik dat dat ik er van uit ga dat de rechter-commissaris toch wel z'n verzoek goed zal overwegen en afwegen en wanneer hij van mening is dat 't niet relevant is wat de verdachte verzoek.

I: De laatste vraag: heeft u nog opmerkingen of aanvullingen die u wilt delen?

R: Ik heb heel wat opmerkingen of aanvullingen verteld. Ik heb al heel veel verteld ja.

*Dit vraaggesprek is opgenomen.

Bijlage 12 Vragenlijst vervolgingsambtenaar

1. Hebben verdachten momenteel de mogelijkheid om verzoeken te doen tot het laten verrichten van onderzoekshandelingen? Zo ja, op welke wijze en welke onderzoekshandelingen kunnen zij verzoeken?
2. Indien wel: Wordt er altijd uitvoering gegeven aan dit verzoek?
3. Bij welke zaken wordt een gerechtelijk vooronderzoek normaliter gevorderd?
4. Heeft de verdachte de mogelijkheid om bij een gerechtelijk vooronderzoek een verzoek te doen om onderzoekshandelingen te verrichten? Zo ja, op basis waarvan?
5. Is er volgens u een verschil wanneer onderzoekshandelingen door de Officier van Justitie worden verricht en wanneer die door de rechter-commissaris worden verricht? Zo ja, welke?
6. Hoe belangrijk is het recht op een eerlijk van de verdachte volgens u?
7. Houdt het huidige straf(proces)rechtelijk systeem naar uw mening voldoende rekening met het recht op een eerlijk proces van de verdachte? Zo nee, waarom? Zo ja, op welke wijze?
8. Dit recht op een eerlijk proces omvat onder andere het beginsel van *equality of arms*, wat inhoudt dat het Openbaar Ministerie en de verdachte een gelijkwaardige positie dienen te hebben. Is er volgens u sprake van het beginsel van *equality of arms* aangezien het Openbaar Ministerie tal van onderzoekshandelingen kan (laten) verrichten, terwijl de verdachte geen verzoek kan doen om onderzoekshandelingen te laten verrichten en dus een passieve rol heeft in het voorbereidend onderzoek?
9. Wat is uw mening over het idee om het recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken te codificeren in het Wetboek van Strafvordering?
10. Ziet u voordelen en/of nadelen in een dergelijke codificatie?
11. In Nederland is het aantal onderzoekshandelingen dat de verdachte kan verzoeken beperkt tot het uitvoeren van een schouw, het verrichten van een DNA-onderzoek om DNA-profielen te vergelijken, het overbrengen van de verdachte ter observatie, het verhoren van bedreigde getuigen of afgeschermd getuigen en het benoemen en horen van deskundigen. Vindt u dat deze beperkte onderzoekshandelingen *equality of arms* en dus het recht op een eerlijk proces voldoende weerspiegelen?
12. Vindt u dat verdachten in Suriname, bij een eventuele codificatie van dit recht, de mogelijkheid zouden moeten hebben om meerdere onderzoekshandelingen dan in Nederland te verzoeken? Zo ja, welke?

13. In Nederland heeft de verdachte dit recht wanneer hij als verdachte wordt verhoord of wanneer hij in voorlopige hechtenis zit. Wat vindt u hiervan?
14. Tot slot, heeft u nog opmerkingen of aanvullingen die u wilt delen?

Bijlage 13 Transcript vraaggesprek met mr. R. Sitaram

Datum vraaggesprek: 03 augustus 2025

Functie respondent: Officier van Justitie

I: Interviewer

R: Respondent

I: Hebben verdachten momenteel de mogelijkheid om verzoeken te doen tot het laten verrichten van onderzoekshandelingen? Zo ja, op welke wijze en welke onderzoekshandelingen kunnen zij verzoeken?

R: Praktisch: indien een verdachte bij de voorgeleiding of in zijn verhoor aangeeft dat hij onderzoekshandelingen wenst, hij kan dat ook via een advocaat doen, dan nemen we dat mee in het vooronderzoek. De verdachte kan zijn verzoek ook richten aan de rechter ter terechtzitting door bijvoorbeeld te vragen dat bepaalde getuigen/deskundigen worden gehoord.

I: Wordt er altijd uitvoering gegeven aan dit verzoek?

R: In de meeste gevallen wel, behalve in alle zedenzeden. Indien het gaat om jeugdige slachtoffers dan wordt goed overwogen om zo een slachtoffer ter terechtzitting te horen. Zo ook wanneer verdachten in zedenzaken voor confrontatie vragen, wordt zulks zoveel mogelijk vermeden ter voorkoming dat het slachtoffer wederom wordt gevictimiseerd.

I: Bij welke zaken wordt een gerechtelijk vooronderzoek normaliter gevorderd?

R: Bij complexe, grootschalige en zaken waar de rc meer bevoegdheden heeft dan de ovj.

I: Heeft de verdachte de mogelijkheid om bij een gerechtelijk vooronderzoek een verzoek te doen om onderzoekshandelingen te verrichten? Zo ja, op basis waarvan?

R: Wel, artikel 173 WvSv. Ik heb zelf meegemaakt dat de verdachte tijdens het GVO 2 getuigen heeft opgegeven en de getuigen zijn toen gehoord. Artikel 179 lid 1, 180 lid 2, 181a lid 1, 181b lid 1, 186 lid 2, 190, 207 lid 1 en, 211 lid 3, 212 lid 1, 213 lid 1 WvSv.

I: Is er volgens u een verschil wanneer onderzoekshandelingen door de Officier van Justitie worden verricht en wanneer die door de rechter-commissaris worden verricht? Zo ja, welke?

R: Een Officier van Justitie is tevens een opsporingsambtenaar. De Officier kan en mag ook opsporingshandelingen verrichten, de rechter-commissaris niet. De rechter-commissaris is een onderzoekrechter tijdens een GVO. De rechter-commissaris heeft tijdens een GVO de bevoegdheid de verdachte, getuigen en deskundigen te horen en heeft verdergaande bevoegdheden, zoals het aftappen.

I: Hoe belangrijk is het recht op een eerlijk proces van de verdachte volgens u?

R: Fair trial is een van de beginselen in mensenrechten verdragen, BuPo-verdrag, AVRМ en EVRM.

I: Houdt het huidige straf(proces)rechtelijk systeem naar uw mening voldoende rekening met het recht op een eerlijk proces van de verdachte? Zo nee, waarom? Zo ja, op welke wijze?

R: Wel, recht op rechtsbijstand, recht op vertaling, recht om getuigen/deskundigen op te geven, recht om vragen te stellen tijdens het GVO, recht op contra-expertise.

I: Dit recht op een eerlijk proces omvat onder andere het beginsel van *equality of arms*, wat inhoudt dat het Openbaar Ministerie en de verdachte een gelijkwaardige positie dienen te hebben. Is er volgens u sprake van het beginsel van *equality of arms* aangezien het Openbaar Ministerie tal van onderzoekshandelingen kan (laten) verrichten, terwijl de verdachte geen verzoek kan doen om onderzoekshandelingen te laten verrichten en dus een passieve rol heeft in het voorbereidend onderzoek?

R: Niet eens. Verdachte heeft geen passieve rol. Zie mijn eerdere antwoorden. Verdachte mag zowel de Officier als de rechter-commissaris vragen voor onderzoekshandelingen. Zelfs ter terechtzitting mag hij getuigen, deskundigen opgeven.

I: Wat is uw mening over het idee om het recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken te codificeren in het Wetboek van Strafvordering?

R: Ziet de noodzaak niet in, nu hierboven reeds is aangegeven dat hij de mogelijkheid reeds heeft bij de Officier en de RC tijdens een GVO. Juist heeft de RC door een GVO een leidende rol in het voorbereidend onderzoek, waardoor de verdachte zijn verzoek tot onderzoekshandelingen rechtstreeks bij de rechter-commissaris kan doen.

I: Ziet u voordelen en/of nadelen in een dergelijke codificatie?

R: Op hetgeen hieronder is gesteld zou de verdachte dan wel beperkingen hebben. Dus nadeel.

I: In Nederland is het aantal onderzoekshandelingen dat de verdachte kan verzoeken beperkt tot het uitvoeren van een schouw, het verrichten van een DNA-onderzoek om DNA-profielen te vergelijken, het overbrengen van de verdachte ter observatie, het verhoren van bedreigde getuigen of afgeschermd getuigen en het benoemen en horen van deskundigen. Vindt u dat deze beperkte onderzoekshandelingen *equality of arms* en dus het recht op een eerlijk proces voldoende weerspiegelen?

R: Wel, als je de status van verdachte hebt betekent dat al dat er dwangmiddelen zullen worden toegepast. Tegen elk dwangmiddel heeft de verdachte strafvorderlijke mogelijkheden. De *equality of arms* drukt zich uit in de beroepsmogelijkheden die de verdachte conform Strafvordering heeft. Voorbeeld art. 54a tegen IV, 54c bij het Hof van Justitie, beklag tegen inbeslagname, opheffing voorlopige hechtenis.

I: Vindt u dat verdachten in Suriname, bij een eventuele codificatie van dit recht, de mogelijkheid zouden moeten hebben om meerdere onderzoekshandelingen dan in Nederland te verzoeken? Zo ja, welke?

R: Een codificatie vindt plaats nadat blijkt dat de praktische situatie zulks vordert. Er dient eerst een onderzoek te worden verricht als de behoefte bestaat voor de codificatie. Welke meerdere onderzoekshandelingen mag een verdachte plegen? *Equality of arms* kun je niet toepassen tussen verdachten en ovj. Doordat je verdachte bent, geeft de wet je bepaalde mogelijkheden en het feit dat je verdachte bent, worden de beperkingen ook door de wet opgelegd hetgeen elk land voor zich mag bepalen. Ik vind dat de verdachte genoeg mogelijkheid heeft om onderzoekshandelingen te laten verrichten.

I: In Nederland heeft de verdachte dit recht wanneer hij als verdachte wordt verhoord of wanneer hij in voorlopige hechtenis zit. Wat vindt u hiervan?

R: Ook in Suriname.

I: Tot slot, heeft u nog opmerkingen of aanvullingen die u wilt delen?

R: Geen.

*Dit vraaggesprek is niet opgenomen.

Bijlage 14 Open coderen transcript vraaggesprek met mr. R. Sitaram

Datum vraaggesprek: 03 augustus 2025

Functie respondent: Officier van Justitie

I: Interviewer

R: Respondent

I: Hebben verdachten momenteel de mogelijkheid om verzoeken te doen tot het laten verrichten van onderzoekshandelingen? Zo ja, op welke wijze en welke onderzoekshandelingen kunnen zij verzoeken?

R: Praktisch: indien een verdachte bij de voorgeleiding of in zijn verhoor aangeeft dat hij onderzoekshandelingen wenst, hij kan dat ook via een advocaat doen, dan nemen we dat mee in het vooronderzoek. De verdachte kan zijn verzoek ook richten aan de rechter ter terechtzitting door bijvoorbeeld te vragen dat bepaalde getuigen/deskundigen worden gehoord.

Bij voor-
geleiding of
verhoor

Aan de
rechter

I: Wordt er altijd uitvoering gegeven aan dit verzoek?

R: In de meeste gevallen wel, behalve in alle zedenzeden. Indien het gaat om jeugdige slachtoffers dan wordt goed overwogen om zo een slachtoffer ter terechtzitting te horen. Zo ook wanneer verdachten in zedenzaken voor confrontatie vragen, wordt zulks zoveel mogelijk vermeden ter voorkoming dat het slachtoffer wederom wordt gevictimiseerd.

Meeste
gevallen,
niet bij alle
zedenzaken

Voorko-
ming secun-
daire victi-
misatie

I: Bij welke zaken wordt een gerechtelijk vooronderzoek normaliter gevorderd?

R: Bij complexe, grootschalige en zaken waar de rc meer bevoegdheden heeft dan de ovj.

Complexe
en grote
zaken

I: Heeft de verdachte de mogelijkheid om bij een gerechtelijk vooronderzoek een verzoek te doen om onderzoekshandelingen te verrichten? Zo ja, op basis waarvan?

R: Wel, artikel 173 WvSv. Ik heb zelf meegemaakt dat de verdachte tijdens het GVO 2 getuigen heeft opgegeven en de getuigen zijn toen gehoord. Artikel 179 lid 1, 180 lid 2, 181a lid 1, 181b lid 1, 186 lid 2, 190, 207 lid 1 en, 211 lid 3, 212 lid 1, 213 lid 1 WvSv.

Bij GVO

I: Is er volgens u een verschil wanneer onderzoekshandelingen door de Officier van Justitie worden verricht en wanneer die door de rechter-commissaris worden verricht? Zo ja, welke?

R: Een Officier van Justitie is tevens een opsporingsambtenaar. De Officier kan en mag ook opsporingshandelingen verrichten, de rechter-commissaris niet. De rechter-commissaris is een onderzoeker tijdens een GVO. De rechter-commissaris heeft tijdens een GVO de bevoegdheid de verdachte, getuigen en deskundigen te horen en heeft verdergaande bevoegdheden, zoals het aftappen.

OvJ is opsporingsambtenaar, RC niet.

RC verre-gaande bevoegd-heden bij GVO

I: Hoe belangrijk is het recht op een eerlijk proces van de verdachte volgens u?

R: Fair trial is een van de beginselen in mensenrechten verdragen, BuPo-verdrag, AVRVM en EVRM.

Mensen-rechten verdragen

I: Houdt het huidige straf(proces)rechtelijk systeem naar uw mening voldoende rekening met het recht op een eerlijk proces van de verdachte? Zo nee, waarom? Zo ja, op welke wijze?

R: Wel, recht op rechtsbijstand, recht op vertaling, recht om getuigen/deskundigen op te geven, recht om vragen te stellen tijdens het GVO, recht op contra-expertise.

Wel rekening

I: Dit recht op een eerlijk proces omvat onder andere het beginsel van *equality of arms*, wat inhoudt dat het Openbaar Ministerie en de verdachte een gelijkwaardige positie dienen te hebben. Is er volgens u sprake van het beginsel van *equality of arms* aangezien het Openbaar Ministerie tal van onderzoekshandelingen kan (laten) verrichten, terwijl de verdachte geen verzoek kan doen om onderzoekshandelingen te laten verrichten en dus een passieve rol heeft in het voorbereidend onderzoek?

R: Niet eens. Verdachte heeft geen passieve rol. Zie mijn eerdere antwoorden. Verdachte mag zowel de Officier als de rechter-commissaris vragen voor onderzoekshandelingen. Zelfs ter terechtzitting mag hij getuigen, deskundigen opgeven.

Geen passieve rol verdachte

I: Wat is uw mening over het idee om het recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken te codificeren in het Wetboek van Strafvordering?

R: Ziet de noodzaak niet in, nu hierboven reeds is aangegeven dat hij de mogelijkheid reeds heeft bij de Officier en de RC tijdens een GVO. Juist heeft de RC door een GVO een leidende rol in het voorbereidend onderzoek, waardoor de verdachte zijn verzoek tot onderzoekshandelingen rechtstreeks bij de rechter-commissaris kan doen.

Mogelijk-heid ver-zoek bij OvJ en RC (bij GVO)

Onderzoeks-rechter bij GVO

Geen noodzaak

I: Ziet u voordelen en/of nadelen in een dergelijke codificatie?

R: **Op hetgeen hieronder is gesteld zou de verdachte dan wel beperkingen hebben. Dus nadeel.**

Nadeel

I: In Nederland is het aantal onderzoekshandelingen dat de verdachte kan verzoeken beperkt tot het uitvoeren van een schouw, het verrichten van een DNA-onderzoek om DNA-profielen te vergelijken, het overbrengen van de verdachte ter observatie, het verhoren van bedreigde getuigen of afgeschermd getuigen en het benoemen en horen van deskundigen. Vindt u dat deze beperkte onderzoekshandelingen *equality of arms* en dus het recht op een eerlijk proces voldoende weerspiegelen?

R: **Wel, als je de status van verdachte hebt betekent dat al dat er dwangmiddelen zullen worden toegepast.** Tegen elk dwangmiddel heeft de verdachte strafvorderlijke mogelijkheden.

Status verdachte brengt dwangmiddelen mee

De *equality of arms* drukt zich uit in de beroepsmogelijkheden die de verdachte conform Strafvordering heeft. Voorbeeld art. 54a tegen IV, 54c bij het Hof van Justitie, beklag tegen inbeslagname, opheffing voorlopige hechtenis.

I: Vindt u dat verdachten in Suriname, bij een eventuele codificatie van dit recht, de mogelijkheid zouden moeten hebben om meerdere onderzoekshandelingen dan in Nederland te verzoeken? Zo ja, welke?

R: Een codificatie vindt plaats nadat blijkt dat de praktische situatie zulks vordert. **Er dient**

Codificatie slechts bij behoefte

eerst een onderzoek te worden verricht als de behoefte bestaat voor de codificatie. Welke meerdere onderzoekshandelingen mag een verdachte plegen? **Equality of arms kun je niet toepassen tussen verdachten en ovj.** Doordat je verdachte bent, geeft de wet je bepaalde mogelijkheden en het feit dat je verdachte bent, worden de beperkingen ook door de wet opgelegd hetgeen elk land voor zich mag bepalen. Ik vind dat de verdachte genoeg mogelijkheid heeft om onderzoekshandelingen te laten verrichten.

Geen equality of arms tussen OvJ en verdachte

I: In Nederland heeft de verdachte dit recht wanneer hij als verdachte wordt verhoord of wanneer hij in voorlopige hechtenis zit. Wat vindt u hiervan?

R: Ook in Suriname.

I: Tot slot, heeft u nog opmerkingen of aanvullingen die u wilt delen?

R: Geen.

*Dit vraaggesprek is niet opgenomen.

Bijlage 15 Vragenlijst advocaat

1. Hoe belangrijk is het recht op een eerlijk proces van de verdachte volgens u?
2. Houdt het huidige straf(proces)rechtelijk systeem naar uw mening voldoende rekening met het recht op een eerlijk proces van de verdachte? Zo nee, waarom? Zo ja, op welke wijze?
3. Is er volgens u een verschil wanneer onderzoekshandelingen door de Officier van Justitie worden verricht en wanneer die door de rechter-commissaris worden verricht? Zo ja, welke?
4. Dit recht op een eerlijk proces omvat onder andere het beginsel van *equality of arms*, wat inhoudt dat het Openbaar Ministerie en de verdachte een gelijkwaardige positie dienen te hebben. Is er volgens u sprake van het beginsel van *equality of arms* aangezien het Openbaar Ministerie tal van onderzoekshandelingen kan (laten) verrichten, terwijl de verdachte geen verzoek kan doen om onderzoekshandelingen te laten verrichten en dus een passieve rol heeft in het voorbereidend onderzoek?
5. Wat is uw mening over het idee om het recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken te codificeren in het Wetboek van Strafvordering?
6. Ziet u voordelen en/of nadelen in een dergelijke codificatie?
7. In Nederland is het aantal onderzoekshandelingen dat de verdachte kan verzoeken beperkt tot het uitvoeren van een schouw, het verrichten van een DNA-onderzoek om DNA-profielen te vergelijken, het overbrengen van de verdachte ter observatie, het verhoren van bedreigde getuigen of afgeschermd getuigen en het benoemen en horen van deskundigen. Vindt u dat deze beperkte onderzoekshandelingen *equality of arms* voldoende weerspiegelen?
8. Zijn er volgens u enkele punten die moeten worden meegenomen bij de eventuele codificatie van dit recht?
9. Vindt u dat verdachten in Suriname, bij een eventuele codificatie van dit recht, de mogelijkheid zouden moeten hebben om meerdere onderzoekshandelingen dan in Nederland te verzoeken? Zo ja, welke?
10. In Nederland heeft de verdachte dit recht wanneer hij als verdachte wordt verhoord of wanneer hij in voorlopige hechtenis zit. Wat vindt u hiervan?
11. Tot slot, heeft u nog opmerkingen of aanvullingen die u wilt delen?

Bijlage 16 Transcript vraaggesprek met mr. C. Algoe

Datum vraaggesprek: 25 juli 2025

Functie respondent: advocaat

I: Interviewer

R: Respondent

I: Hoe belangrijk is het recht op een eerlijk proces van de verdachte volgens u?

R: Dat is het allerbelangrijkste. Het heel proces is gericht op waarheidsvinding en dat moet ook op een eerlijke wijze uhm ... naar de verdachte toe worden uh ... uitgevoerd. En voor de bewaking van een eerlijk proces is de kantonrechter er, want die moet objectief en onafhankelijk het proces uh, doen uitvoeren. En dat is belangrijkste ... we doen het allemaal voor een recht op eerlijk proces.

I: Houdt het huidige strafprocesrechtelijk systeem naar uw mening voldoende rekening met het recht op een eerlijk proces van de verdachte? Zo nee, waarom? Zo ja, op welke wijze?

R: Ja, honderd procent. Er zijn los van de uhm ... bewakingsmomenten in het Wetboek van Strafvordering zelf, ook de positie van de kantonrechter is er een die bewaker is van een eerlijk proces. Daarnaast hebben we verdragsrechtelijke verplichtingen waar we ook aan de rechten van de verdachte alle aandacht moeten geven. Er moet fair trial zijn, *equality of arms*, iedereen krijgt hetzelfde dossier, we moeten dezelfde dingen praten. Al die dingen kunnen wij aanhalen, dus dat hij voldoende waarborgen heeft.

I: Is er volgens u een verschil wanneer onderzoekshandelingen door de Officier van Justitie worden verricht en wanneer die door de rechter-commissaris worden verricht? Zo ja, welke?

R: Kijk, de rechter-commissaris in mijn ding ... merk ik vaak genoeg ... uhm, stelt zich soms op als een verlengstuk van het Openbaar Ministerie ook hé. Dat vind ik beetje een minpunt, want je bent rechter-commissaris, maar je bent nog steeds rechter. Dus je hoort die onafhankelijkheid wel te waarborgen. Dus dan vind ik soms dat ze zich soms een beetje als een Officier van Justitie gedragen. Maar op zich als er een verschil is in de aanpak, dan nee. Het is een opdracht. Als een opdracht is gegeven van luister, er moet een DNA-onderzoek zijn ... wat

de rechter-commissaris dan doet is de DNA ... uhhh ... sporen opsturen, 't rapport komt en wat onduidelijk is, daarvoor wordt bij het maken van het rapport gehoord. En dat zal niet anders zijn wanneer een Officier van Justitie dat doet of wanneer de rechter-commissaris dat doet.

I: U gaf aan dat volgens u de rechter-commissaris als een verlengstuk van het OM wordt gezien ...

R: Nee, niet gezien, soms gedraagt.

I: Oké, soms gedraagt. Waarom vindt u dat?

R: Kijk, de wijze waarop soms vragen worden gesteld hé, dat de rechter-commissaris ... net een verdachtenverhoor ... ook op die manier bezig is. Snap je? En jij zegt zelf, jij bent geen politieambtenaar in deze zaak, dus stel de vragen op een andere manier. Dus uhm, dat is uhh ... en elk onderzoek ... dat is de belangrijkste waarborg van een recht op eerlijk proces ... er moet steeds naar belastend en ontlastend materiaal worden gekeken. En dan merk je soms dat men te veel nadruk legt op belastend. Natuurlijk gaat de Officier van Justitie vragen, want die vordert 't gerechtelijk vooronderzoek. Die vraagt je deze, deze, deze onderzoek, omdat die onderzoeken de belastende dingen gaan aanvoeren. Maar als rechter-commissaris behoort je dan van, wacht even, als de verdachte zegt "*ik ben die dag niet daar geweest*", dan moet er toch worden geluisterd naar wat de verdachte zegt en vragen "maar waar ben je wel geweest". "*Je was aan het werk? Laat me even je presentielijst laten kijken of je getekend hebt voor werk*". Dat is uhm ... dan verwacht ik dat de rechter-commissaris ook aan het ontlastend bewijs meewerkt. Dus daarom zeg ik, soms heb ik het gevoel dat ze niet naar het ontlastend gedeelte kijken.

I: Dit recht op een eerlijk proces omvat onder andere het beginsel van *equality of arms*, wat inhoudt dat het Openbaar Ministerie en de verdachte een gelijkwaardige positie dienen te hebben. Is er volgens u sprake van *equality of arms* aangezien het Openbaar Ministerie tal van onderzoekshandelingen kan laten verrichten, terwijl de verdachte geen verzoek kan doen om onderzoekshandelingen te laten verrichten en dus een passieve rol heeft in het voorbereidend onderzoek?

R: Dit is eigenlijk de basis waarop ons strafrecht gestoeld is. De verdachte is onderwerp van 't onderzoek. De verdachte heeft niet de leiding. En dat is het systeem dat we hebben. We hebben 't inquisitoir systeem. Het accusatoir systeem zien we in het Amerikaans systeem. Daar zit de Officier ook niet naast de rechter daar voorin zitten. Die zit naast de verdachte. In ons systeem

zit de rechter hier [maakt een tekening en wijst daarnaar], de griffier zit hier [wijst wederom naar de tekening], en de Officier zit hier [wijst weer naar de tekening] ... allemaal op het podium. En de verdachte ... daar zit de verdachte [wijst naar de tekening] en de advocaat zit hier [wijst naar de tekening]. Dan geef je toch al aan bij wie de Officier hoort?

I: [Lacht]

R: [Lacht]

I: Snap je? En in het gedrag ... en zo ziet de verdachte het ook namelijk, van “*daar zitten al die mensen die tegen me zijn*”. Terwijl als de Officier hier zit [wijst naar voorbeeld in Amerika] en de verdachte hier [wijst wederom naar voorbeeld in Amerika] en ik kan zo kijken, dan zitten wij tegenover de rechter. Dan is er een veel beter beeld dat de rechter objectief en apart staat van partijen en los staat van partijen. Hier heb je dat gevoel niet dat de rechter los staat van partijen.

I: Zou u dat dan wensen in Suriname?

R: Ja, natuurlijk! Want wij praten over een gematigd inquisitoir systeem. Waarin zit die matiging? Die matiging zit erin dat we de verdachte ook een dossier geven of dat soort zaken? Maar verder behandelen we hem als voorwerp van 't onderzoek. Zo behandelen we de verdachte. Dus of de Officier het uhm onderzoek mag vragen of de verdachte ... 't strafrechtstelsel van ons, bij het inquisitoir systeem gaat z'n positie niet veranderen. Dan moeten we het strafrechtstelsel van ons veranderen naar een accusatoir systeem. Of een gelijkwaardige positie ... dat gaat 't er niet zijn. Want de wetgever zegt we hebben drie processen: 't OM, de rechter en de advocaat ... de advocaat plus verdachte natuurlijk. Dit is 't driehoek, zijn drie gelijkwaardige partijen.

I: Wat is uw mening over het idee om het recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken te codificeren in het Wetboek van Strafvordering?

R: Ik zie voor dit moment de noodzaak daartoe niet, dat had ik je al eerder uitgelegd waarom. Ik zie de noodzaak daartoe niet in, omdat bij ons het gerechtelijk vooronderzoek nog volop bestaat. En in dat proces heeft de verdachte ook de mogelijkheden die nu apart worden gedaan. Dus, en je hebt niet in elke zaak een gerechtelijk vooronderzoek, maar als de verdachte onderzoekshandelingen wil laten verrichten kan hij 't altijd via z'n raadsman aanvragen en die schrijft voor de Officier zo van deze, deze, deze onderzoeken wil ik laten doen en 't wordt gedaan. Maar onthoud wel dat als je dit recht laat codificeren, dan dwing je ook wel dat de

verdachte een advocaat moet hebben, want je rechten kennen en je rechten exerceren zijn twee dingen.

I: Ziet u voordelen en/of nadelen in een dergelijke codificatie?

R: Dat heb ik net zelf al gezegd. Als je 't codificeert, dan moet je wel rekening houden dat de verdachte altijd moet beschikken over een advocaat om dat recht te kunnen exerceren. Maar op dit moment zie ik 't als een overbodige handeling, omdat 't gerechtelijk vooronderzoek er is. Nederland heeft 't niet meer, dus ze moesten via de achterdeur de verdachte weer gaan accommoderen. Maar wij hoeven dat niet te doen, want wij hebben 't gerechtelijk vooronderzoek nog.

I: In Nederland is het aantal onderzoekshandelingen dat de verdachte kan verzoeken beperkt tot het uitvoeren die handelingen. Vindt u dat deze beperkte onderzoekshandelingen *equality of arms* voldoende weerspiegelen?

R: Kijk, ik zelf vind ... Nederland heeft het gerechtelijk vooronderzoek afgeschaft en heeft de rechten aan de verdachte een aparte wet gegeven om onderzoekshandelingen te mogen aanvragen. Dan moet je die man niet meer gaan beperken toch.

I: Dus u vindt het niet ...

R: Je moet hem niet beperken. De onderzoekshandelingen die hij wil hebben ... van belang vindt voor zijn verdediging ... moet je laten toestaan. Want anders dwing je hem toch weer in een proces waar hij kan zeggen "*ik heb geen eerlijk proces, want ik heb die en die onderzoeken niet kunnen doen en die zouden van belang zijn geweest*". Maar ik begrijp dat men een beperking doet, want je kan een client van een verdachte hebben die zegt "*nee, ik had die verkrachting niet gepleegd, want er zijn twintig mannen in de straat die het kunnen doen*". Wie gaat 't betalen? Snap je? Dus moet je soms bepaalde beperkingen plegen om te voorkomen dat de uhm iemand niet dusdanig goed misbruik van gaat maken. Want als je 't recht geeft, dan kun je daarna niet zeggen "*maar 't kost te veel*". Dan heb je die man benadeeld toch.

I: Zijn er volgens u enkele punten die moeten worden meegenomen bij de eventuele codificatie van dit recht?

R: Dit heb ik dus net aangegeven. Dan moet je zorgen dat je uhm, dat je de verdachte van meet af de toegang tot een advocaat geeft. Ik vind ook dat als je hem nu toegang biedt, dan moet je

ook geen beperkte handelingen bieden. De meeste handelingen zijn meestal al uitgevoerd door de Officier, wat ga je dan nog een keer vragen?

I: Vindt u dat verdachten in Suriname, bij een eventuele codificatie van dit recht, de mogelijkheid zouden moeten hebben om meerdere onderzoekshandelingen dan in Nederland te verzoeken? Zo ja, welke?

R: Dat vind ik wel. Want ik vind dat als je de mogelijkheid biedt, dan moet je het voldoende bieden en niet beperken tot dit en dat. Maar de onderzoeken die ik hier lees (vragenlijst), die zijn vaak genoeg al standaard in 't dossier.

I: In Nederland heeft de verdachte dit recht wanneer hij als verdachte wordt verhoord of wanneer hij in voorlopige hechtenis zit. Wat vindt u hiervan?

R: Ik vind dat ook wel een beperking omdat verdachte is verdachte. Want ik hoef nu nog niet aangehouden te zijn. Want zeg maar een aanrijding met dodelijke afloop. Ik heb een aanrijding veroorzaakt, maar ik heb een geldig rijbewijs en er zijn geen gronden voor inverzekeringstelling, maar er kunnen onderzoekshandelingen zijn die wel van belang zijn, dan waarom mag ik dat niet vragen om onschuld van mijn kant te bewijzen?

I: Met "als verdachte wordt verhoord" wordt eigenlijk bedoeld dat de persoon niet hoeft te zijn ingesloten om gebruik te maken van dat recht.

R: Dus wanneer hij verhoord wordt mag hij of wanneer hij in voorlopige hechtenis is. Dus stel voor wanneer ik niet ben opgesloten mag ik een aantal verzoeken niet vragen? O, je bedoelt dan word je verhoord en kan je dat verzoek doen. Maar ik vind dat voorlopige hechtenis niet zo doorslaggevend zou moeten zijn. Of je verhoord wordt of geen verhoor, als je me de status van verdachte geeft moet ik dat recht kunnen hebben. Zolang je me conform artikel 19 de status van verdachte geeft.

I: En nu de laatste vraag: heeft u nog opmerkingen of aanvullingen die u wilt delen?

R: Wat ik eigenlijk al eerder zei uhm, niet met elke ontwikkeling hoeven we mee te gaan en niet elke ontwikkeling betekent vooruitgang. Dus we moeten kijken wat in ons systeem past. Maar zoals ie nu zit denk ik niet dat dit op dit moment een relevante wetswijziging zou zijn. Dat zijn m'n slotopmerkingen.

*Dit vraaggesprek is opgenomen.

Bijlage 17 Open coderen vraaggesprek met mr. C. Algoe

Datum vraaggesprek: 25 juli 2025

Functie respondent: advocaat

I: Interviewer

R: Respondent

I: Hoe belangrijk is het recht op een eerlijk proces van de verdachte volgens u?

Heel belangrijk

R: **Dat is het allerbelangrijkste.** Het heel proces is gericht op waarheidsvinding en dat moet ook op een eerlijke wijze uhm ... naar de verdachte toe worden uh ... uitgevoerd. En voor de bewaking van een eerlijk proces is de kantonrechter er, want die moet objectief en onafhankelijk het proces uh ... doen uitvoeren. En dat is belangrijkste ... we doen het allemaal voor een recht op eerlijk proces.

I: Houdt het huidige strafprocesrechtelijk systeem naar uw mening voldoende rekening met het recht op een eerlijk proces van de verdachte? Zo nee, waarom? Zo ja, op welke wijze?

Wel rekening met eerlijk proces

R: **Ja, honderd procent.** Er zijn los van de uhm ... bewakingsmomenten in het Wetboek van Strafvordering zelf ... ook de positie van de kantonrechter is er een die bewaker is van een eerlijk proces. Daarnaast hebben we verdragsrechtelijke verplichtingen waar we ook aan de rechten van de verdachte alle aandacht moeten geven. Er moet fair trial zijn, *equality of arms*, iedereen krijgt hetzelfde dossier, we moeten dezelfde dingen praten. Al die dingen kunnen wij aanhalen, dus dat hij voldoende waarborgen heeft.

I: Is er volgens u een verschil wanneer onderzoekshandelingen door de Officier van Justitie worden verricht en wanneer die door de rechter-commissaris worden verricht? Zo ja, welke?

Soms RC als verlengstuk van OM

R: **Kijk, de rechter-commissaris in mijn ding ... merk ik vaak genoeg ... uhm, stelt zich soms op als een verlengstuk van het Openbaar Ministerie ook hé.** Dat vind ik beetje een minpunt, want je bent rechter-commissaris, maar je bent nog steeds rechter. Dus je hoort die onafhankelijkheid wel te waarborgen. Dus dan vind ik soms dat ze zich soms een beetje als een Officier van Justitie gedragen. **Maar op zich als er een verschil is in de aanpak, dan nee.** Het is een opdracht. Als een opdracht is gegeven van luister, er moet een DNA-onderzoek zijn

Geen verschil in aanpak

... wat de rechter-commissaris dan doet is de DNA ... uhhh ... sporen opsturen, 't rapport komt en wat onduidelijk is, daarvoor wordt bij het maken van het rapport gehoord. En dat zal niet anders zijn wanneer een Officier van Justitie dat doet of wanneer de rechter-commissaris dat doet.

I: U gaf aan dat volgens u de rechter-commissaris als een verlengstuk van het OM wordt gezien ...

R: Nee, niet gezien, soms gedraagt.

I: Oké, soms gedraagt. Waarom vindt u dat?

R: **Kijk, de wijze waarop soms vragen worden gesteld hé, dat de rechter-commissaris ... net een verdachtenverhoor** ... ook op die manier bezig is. Snap je? En jij zegt zelf, jij bent geen politieambtenaar in deze zaak, dus stel de vragen op een andere manier. Dus uhm, dat is uhh ... en elk onderzoek ... dat is de belangrijkste waarborg van een recht op eerlijk proces ... er moet steeds naar belastend en ontlastend materiaal worden gekeken. En dan merk je soms dat men te veel nadruk legt op belastend. Natuurlijk gaat de Officier van Justitie vragen, want die vordert 't gerechtelijk vooronderzoek. Die vraagt je deze, deze, deze onderzoek, omdat die onderzoeken de belastende dingen gaan aanvoeren. Maar als rechter-commissaris behoort je dan van, wacht even, als de verdachte zegt "*ik ben die dag niet daar geweest*", dan moet er toch worden geluisterd naar wat de verdachte zegt en vragen "*maar waar ben je wel geweest*". "*Je was aan het werk? Laat me even je presentielijst laten kijken of je getekend hebt voor werk*". Dat is uhm ... dan verwacht ik dat de rechter-commissaris ook aan het ontlastend bewijs meewerkt. Dus daarom zeg ik, soms heb ik het gevoel dat ze niet naar het ontlastend gedeelte kijken.

Verhoor door RC als verdachtenverhoor

I: Dit recht op een eerlijk proces omvat onder andere het beginsel van *equality of arms*, wat inhoudt dat het Openbaar Ministerie en de verdachte een gelijkwaardige positie dienen te hebben. Is er volgens u sprake van *equality of arms* aangezien het Openbaar Ministerie tal van onderzoekshandelingen kan laten verrichten, terwijl de verdachte geen verzoek kan doen om onderzoekshandelingen te laten verrichten en dus een passieve rol heeft in het voorbereidend onderzoek?

R: **Dit is eigenlijk de basis waarop ons strafrecht gestoeld is. De verdachte is onderwerp van 't onderzoek. De verdachte heeft niet de leiding. En dat is het systeem dat we hebben. We hebben 't inquisitoir systeem.** Het accusatoir systeem zien we in het Amerikaans systeem. Daar

Inquisitoir systeem

zit de Officier ook niet naast de rechter daar voorin zitten. Die zit naast de verdachte. In ons systeem zit de rechter hier [maakt een tekening en wijst daarnaar], de griffier zit hier [wijst wederom naar de tekening], en de Officier zit hier [wijst weer naar de tekening] ... allemaal op het podium. En de verdachte ... daar zit de verdachte [wijst naar de tekening] en de advocaat zit hier [wijst naar de tekening]. Dan geef je toch al aan bij wie de Officier hoort?

I: [Lacht]

R: [Lacht]

I: Snap je? En in het gedrag ... en zo ziet de verdachte het ook namelijk, van “*daar zitten al die mensen die tegen me zijn*”. Terwijl als de Officier hier zit [wijst naar tekening van het systeem in Amerika] en de verdachte hier [wijst wederom naar tekening van het systeem in Amerika] en ik kan zo kijken, dan zitten wij tegenover de rechter. Dan is er een veel beter beeld dat de rechter objectief en apart staat van partijen en los staat van partijen. Hier heb je dat gevoel niet dat de rechter los staat van partijen.

I: Zou u dat dan wensen in Suriname?

R: Ja, natuurlijk! Want wij praten over een gematigd inquisitoir systeem. Waarin zit die matiging? Die matiging zit erin dat we de verdachte ook een dossier geven of dat soort zaken? Maar verder behandelen we hem als voorwerp van 't onderzoek. Zo behandelen we de verdachte. Dus of de Officier het uhm onderzoek mag vragen of de verdachte ... 't strafrechtstelsel van ons, bij het inquisitoir systeem gaat z'n positie niet veranderen. Dan moeten we het strafrechtstelsel van ons veranderen naar een accusatoir systeem. Of een gelijkwaardige positie ... dat gaat 't er niet zijn. Want de wetgever zegt we hebben drie processen: 't OM, de rechter en de advocaat ... de advocaat plus verdachte natuurlijk. Dit is 't driehoek, zijn drie gelijkwaardige partijen.

Gematigd inquisitoir systeem

Geen gelijkwaardige positie

I: Wat is uw mening over het idee om het recht van de verdachte om de rechter-commissaris tot onderzoekshandelingen te verzoeken te codificeren in het Wetboek van Strafvordering?

R: Ik zie voor dit moment de noodzaak daartoe niet, dat had ik je al eerder uitgelegd waarom. Ik zie de noodzaak daartoe niet in, omdat bij ons het gerechtelijk vooronderzoek nog volop bestaat. En in dat proces heeft de verdachte ook de mogelijkheden die nu apart worden gedaan. Dus, en je hebt niet in elke zaak een gerechtelijk vooronderzoek, maar als de verdachte onderzoekshandelingen wil laten verrichten kan hij 't altijd via z'n raadsman aanvragen en die schrijft voor de Officier zo van deze, deze, deze onderzoeken wil ik laten doen en 't wordt

Geen noodzaak tot codificatie, vanwege GVO

Verzoek tot onderzoekshandelingen bij OvJ

gedaan. Maar onthoud wel dat als je dit recht laat codificeren, dan dwing je ook wel dat de verdachte een advocaat moet hebben, want je rechten kennen en je rechten exerceren zijn twee dingen.

Verplicht
rechtsbij-
stand

I: Ziet u voordelen en/of nadelen in een dergelijke codificatie?

R: Dat heb ik net zelf al gezegd. Als je 't codificeert, dan moet je wel rekening houden dat de verdachte altijd moet beschikken over een advocaat om dat recht te kunnen exerceren. Maar op dit moment zie ik 't als een overbodige handeling, omdat 't gerechtelijk vooronderzoek er is. Nederland heeft 't niet meer, dus ze moesten via de achterdeur de verdachte weer gaan accommoderen. Maar wij hoeven dat niet te doen, want wij hebben 't gerechtelijk vooronderzoek nog.

Geen
noodzaak
tot codifi-
catie, van-
wege GVO

I: In Nederland is het aantal onderzoekshandelingen dat de verdachte kan verzoeken beperkt tot het uitvoeren die handelingen. Vindt u dat deze beperkte onderzoekshandelingen *equality of arms* voldoende weerspiegelen?

R: Kijk, ik zelf vind ... Nederland heeft het gerechtelijk vooronderzoek afgeschaft en heeft de rechten aan de verdachte een aparte wet gegeven om onderzoekshandelingen te mogen aanvragen. Dan moet je die man niet meer gaan beperken toch.

I: Dus u vindt het niet ...

R: Je moet hem niet beperken. De onderzoekshandelingen die hij wil hebben ... van belang vindt voor zijn verdediging ... moet je laten toestaan. Want anders dwing je hem toch weer in een proces waar hij kan zeggen "*ik heb geen eerlijk proces, want ik heb die en die onderzoeken niet kunnen doen en die zouden van belang zijn geweest*". Maar ik begrijp dat men een beperking doet, want je kan een client van een verdachte hebben die zegt "*nee, ik had die verkrachting niet gepleegd, want er zijn twintig mannen in de straat die het kunnen doen*". Wie gaat 't betalen? Snap je? Dus moet je soms bepaalde beperkingen plegen om te voorkomen dat de uhm iemand niet dusdanig goed misbruik van gaat maken. Want als je 't recht geeft, dan kun je daarna niet zeggen "*maar 't kost te veel*". Dan heb je die man benadeeld toch.

Geen
beperking

Beperking
toch be-
grijpelijk

I: Zijn er volgens u enkele punten die moeten worden meegenomen bij de eventuele codificatie van dit recht?

R: Dit heb ik dus net aangegeven. Dan moet je zorgen dat je uhm, dat je de verdachte van meet af de toegang tot een advocaat geeft. Ik vind ook dat als je hem nu toegang biedt, dan moet je ook geen beperkte handelingen bieden. De meeste handelingen zijn meestal al uitgevoerd door de Officier, wat ga je dan nog een keer vragen?

Van meet af rechts-bijstand

Geen beperking

I: Vindt u dat verdachten in Suriname, bij een eventuele codificatie van dit recht, de mogelijkheid zouden moeten hebben om meerdere onderzoekshandelingen dan in Nederland te verzoeken? Zo ja, welke?

R: Dat vind ik wel. Want ik vind dat als je de mogelijkheid biedt, dan moet je het voldoende bieden en niet beperken tot dit en dat. Maar de onderzoeken die ik hier lees (vragenlijst), die zijn vaak genoeg al standaard in 't dossier.

Meerdere onderzoekshandelingen

I: In Nederland heeft de verdachte dit recht wanneer hij als verdachte wordt verhoord of wanneer hij in voorlopige hechtenis zit. Wat vindt u hiervan?

R: Ik vind dat ook wel een beperking omdat verdachte is verdachte. Want ik hoef nu nog niet aangehouden te zijn. Want zeg maar een aanrijding met dodelijke afloop. Ik heb een aanrijding veroorzaakt, maar ik heb een geldig rijbewijs en er zijn geen gronden voor in verzekeringstelling, maar er kunnen onderzoekshandelingen zijn die wel van belang zijn, dan waarom mag ik dat niet vragen om onschuld van mijn kant te bewijzen?

I: Met "als verdachte wordt verhoord" wordt eigenlijk bedoeld dat de persoon niet hoeft te zijn ingesloten om gebruik te maken van dat recht.

R: Dus wanneer hij verhoord wordt mag hij of wanneer hij in voorlopige hechtenis is. Dus stel voor wanneer ik niet ben opgesloten mag ik een aantal verzoeken niet vragen? O, je bedoelt dan word je verhoord en kan je dat verzoek doen. Maar ik vind dat voorlopige hechtenis niet zo doorslaggevend zou moeten zijn. Of je verhoord wordt of geen verhoor, als je me de status van verdachte geeft moet ik dat recht kunnen hebben. Zolang je me conform artikel 19 de status van verdachte geeft.

Het recht vanaf status als verdachte

I: En nu de laatste vraag: heeft u nog opmerkingen of aanvullingen die u wilt delen?

R: Wat ik eigenlijk al eerder zei uhm, niet met elke ontwikkeling hoeven we mee te gaan en niet elke ontwikkeling betekent vooruitgang. Dus we moeten kijken wat in ons systeem past.

Maar zoals ie nu zit denk ik niet dat dit op dit moment een relevante wetswijziging zou zijn.

Dat zijn m'n slotopmerkingen.

Geen
relevante
wijziging

*Dit vraaggesprek is opgenomen.

Bijlage 18 Vonnis Gerechtshof d.d. 13 november 2009, 21-000425-08 (ECLI:NL:GHARN:2009:BK3414)

ECLI:NL:GHARN:2009:BK3414

Instantie	Gerechtshof Arnhem
Datum uitspraak	13-11-2009
Datum publicatie	16-11-2009
Zaaknummer	21-000425-08
Rechtsgebieden	Strafrecht
Bijzondere kenmerken	Hoger beroep
Inhoudsindicatie	Inverzekeringstelling. Verdachte is - in het kader van het "weekendarrangement" - na afronding van het onderzoek overigens langer vastgehouden dan noodzakelijk was om de dagvaarding uit te reiken (art. 57 lid 5 Wetboek van Strafvordering). Beroep op niet-ontvankelijkheid van het openbaar ministerie verworpen. Wel volgt strafvermindering.
Vindplaatsen	Rechtspraak.nl

Uitspraak

Sector strafrecht

Parketnummer: 21-000425-08

Uitspraak d.d.: 13 november 2009

TEGENSPRAAK

Arrest van de meervoudige kamer voor strafzaken

gewezen op het hoger beroep, ingesteld tegen het vonnis van de politierechter in de rechtbank Utrecht van 17 januari 2008 in de strafzaak tegen

[Verdachte],

geboren te [geboorteplaats] op [1986],

wonende te [woonplaats], [adres].

Het hoger beroep

De verdachte heeft tegen het hiervoor genoemde vonnis hoger beroep ingesteld.

Onderzoek van de zaak

Dit arrest is gewezen naar aanleiding van het onderzoek op de terechtzitting van het hof van 30 oktober 2009 en, overeenkomstig het bepaalde bij artikel 422 van het Wetboek van Strafvordering, het onderzoek op de terechtzitting in eerste aanleg.

Het hof heeft kennisgenomen van de vordering van de advocaat-generaal. Deze vordering is na voorlezing aan het hof overgelegd (zie voor de inhoud van de vordering bijlage I). Het hof heeft voorts kennis

genomen van hetgeen door verdachte en zijn raadsman,
mr R.M. Maanicus, naar voren is gebracht.

Het vonnis waarvan beroep

Het hof zal het vonnis waarvan beroep om proceseconomische redenen vernietigen en daarom opnieuw rechtdoen.

De tenlastelegging

Aan verdachte is tenlastegelegd dat:

1.

hij op of omstreeks 22 december 2007 te Amersfoort opzettelijk mishandelend een persoon, genaamd [slachtoffer], één of meer malen in/tegen diens gezicht en/of hoofd heeft gestompt en/of geslagen en/of tegen diens/een be(e)n(en) heeft geschopt, waardoor voornoemde persoon letsel heeft bekomen en/of pijn heeft ondervonden;

2.

hij op of omstreeks 22 december 2007 te Amersfoort een persoon, genaamd [slachtoffer], heeft bedreigd met enig misdrijf tegen het leven gericht, althans met zware mishandeling, immers heeft verdachte opzettelijk voornoemde persoon dreigend de woorden toegevoegd:

"Jullie gaan dood" en/of "Ik maak jou dood" en/of "Ik schiet jou", althans woorden van gelijke dreigende aard of strekking;

3.

hij op of omstreeks 22 december 2007 te Amersfoort opzettelijk en wederrechtelijk een spiegel en/of een ruit van een auto (merk Volkswagen, type Polo, kleur groen), in elk geval enig goed, geheel of ten dele toebehorende aan [slachtoffer], in elk geval aan een ander of anderen dan aan verdachte, heeft vernield en/of beschadigd en/of onbruikbaar gemaakt, door toen aldaar opzettelijk en wederrechtelijk met (grote) kracht tegen die spiegel te stompen en/of te slaan;

Indien in de tenlastelegging taal- en/of schrijffouten voorkomen, zijn deze verbeterd. De verdachte is daardoor niet geschaad in de verdediging.

Ontvankelijkheid van het openbaar ministerie

Voor zover in dit verband van belang, is door de verdediging aangevoerd dat de mededeling als bedoeld in artikel 57, lid 5, van het Wetboek van Strafvordering niet "zo spoedig mogelijk" is gedaan en de inverzekeringstelling daarom langer heeft geduurd dan rechtmatig is. De raadsman heeft op grond hiervan primair een beroep gedaan op niet-ontvankelijkheid van de officier van justitie. Het hof verwierpt dit beroep omdat geen sprake is van een ernstige inbreuk is gemaakt op beginselen van een behoorlijke procesorde waardoor doelbewust of met grove veronachtzaming van de belangen van verdachte aan diens recht op een eerlijke behandeling van zijn zaak is tekortgedaan. Het beweerde verzuim heeft immers geen consequenties voor het recht op een eerlijke behandeling. Subsidiair is een beroep gedaan op strafvermindering. Dit wordt hierna besproken onder het desbetreffende kopje.

Bewezenverklaring

Door wettige bewijsmiddelen, waarbij de inhoud van elk bewijsmiddel -ook in onderdelen- slechts wordt gebezigd tot het bewijs van dat tenlastegelegde feit waarop het blijkens de inhoud kennelijk betrekking heeft, en waarin zijn vervat de redengevende feiten en omstandigheden waarop de bewezenverklaring steunt, heeft het hof de overtuiging verkregen en acht het hof wettig bewezen, dat verdachte het onder 1, 2 en 3 tenlastegelegde heeft begaan, met dien verstande, dat:

1.

hij op of omstreeks 22 december 2007 te Amersfoort opzettelijk mishandelend een persoon, genaamd [slachtoffer], één of meermalen in/tegen diens gezicht en/of hoofd heeft gestompt en/of geslagen en/of tegen diens/een be(e)n(en) heeft geschopt, waardoor voornoemde persoon letsel heeft bekomen en/of pijn heeft ondervonden;

2.

hij op of omstreeks 22 december 2007 te Amersfoort een persoon, genaamd [slachtoffer], heeft bedreigd met enig misdrijf tegen het leven gericht, althans met zware mishandeling, immers heeft verdachte opzettelijk voornoemde persoon dreigend de woorden toegevoegd:

"Jullie gaan dood" en/of "Ik maak jou dood" en/of "Ik schiet jou", althans woorden van gelijke dreigende aard of strekking;

3.

hij op of omstreeks 22 december 2007 te Amersfoort opzettelijk en wederrechtelijk een spiegel en/of een ruit van een auto (merk Volkswagen, type Polo, kleur groen), in elk geval enig goed, geheel of ten dele toebehorende aan [slachtoffer], in elk geval aan een ander of anderen dan aan verdachte, heeft vernield en / of beschadigd en/of onbruikbaar gemaakt, door toen aldaar opzettelijk en wederrechtelijk met (grote) kracht tegen die spiegel te stampen en/of te slaan;

Het hof acht niet bewezen hetgeen verdachte meer of anders is tenlastegelegd dan hierboven is bewezenverklaard, zodat deze daarvan behoort te worden vrijgesproken.

Strafbaarheid van het bewezenverklaarde

Het bewezene levert op de misdrijven:

ten aanzien van het onder 1 bewezenverklaarde:

Mishandeling.

ten aanzien van het onder 2 bewezenverklaarde:

Bedreiging met enig misdrijf tegen het leven gericht.

ten aanzien van het onder 3 bewezenverklaarde:

Opzettelijk en wederrechtelijk enig goed, dat geheel of ten dele aan een ander toebehoort, vernielen.

Strafbaarheid van de verdachte

Verdachte is strafbaar aangezien geen omstandigheid is gebleken of aannemelijk geworden die verdachte niet strafbaar zou doen zijn.

Oplegging van straf en/of maatregel

De hierna te melden strafoplegging is in overeenstemming met de aard en de ernst van het bewezenverklarde en de omstandigheden waaronder dit is begaan, mede gelet op de persoon van verdachte, zoals van een en ander bij het onderzoek ter terechtzitting is gebleken.

Zoals eerder opgemerkt, is door de verdediging aangevoerd dat de mededeling als bedoeld in artikel 57 lid 5 van het Wetboek van Strafvordering niet "zo spoedig mogelijk" is gedaan en de inverzekeringstelling daarom langer heeft geduurd dan rechtmatig is. De straf zou daarom moeten worden verminderd, stelt de verdediging.

Het hof beschouwt dit als een verzoek tot strafvermindering op grond van het bepaalde in artikel 359a van het Wetboek van Strafvordering. Dat heeft tot gevolg dat eerst de vraag moet worden beantwoord of sprake is van een vormverzuim als bedoeld in artikel 359a van het Wetboek van Strafvordering. In zijn arrest van 30 maart 2004 (NJ 2004, 376) heeft de Hoge Raad overwogen:

"Art. 359a Sv is (...) niet van toepassing bij vormverzuimen die betrekking hebben op bevelen inzake de toepassing van vrijheidsbenemende dwangmiddelen welke kunnen worden voorgelegd aan de rechter-commissaris die krachtens de wet belast is met het toezicht op de toepassing dan wel de voortdrijving van bepaalde tijdens het voorbereidend onderzoek bevolen vrijheidsbenemende dwangmiddelen en die aan dergelijke verzuimen rechtsgevolgen kan verbinden ten aanzien van de voortzetting van de vrijheidsbeneming. Tegen het oordeel van de rechter-commissaris dat het verleende bevel tot inverzekeringstelling niet onrechtmatig is en/of dat er geen gronden zijn het verzoek tot invrijheidstelling van de verdachte in te willigen, staat geen hogere voorziening open. Het gesloten stelsel van rechtsmiddelen in strafzaken zou op onaanvaardbare wijze worden doorkruist indien bij de behandeling van de zaak ter terechtzitting opnieuw of alsnog een beroep zou kunnen worden gedaan op verzuimen bij de inverzekeringstelling die aan de rechter-commissaris zijn of hadden kunnen worden voorgelegd".

Aangezien in casu geen voorgeleiding ten overstaan van de rechter-commissaris heeft plaatsgevonden, rijst de vraag of dit maakt dat anders moet worden geoordeeld dan in de hiervoor geciteerde overweging van de Hoge Raad is vermeld. De wettelijke regeling van de toetsing van de rechtmatigheid van de inverzekeringstelling geeft de verdachte niet uitdrukkelijk het recht zich tot de rechter-commissaris te wenden. In dit verband is van belang hetgeen in de Toelichting op de Derde Nota van wijziging op het betreffende wetsvoorstel is vermeld:

"Indien artikel 5, derde lid, EVRM toepassing vindt, is de betekenis van artikel 15, tweede lid beperkt. Artikel 5, derde lid, EVRM waarborgt immers in alle gevallen dat de verdachte óf prompt voor een rechterlijke autoriteit wordt geleid óf prompt in vrijheid wordt gesteld. Indien de wettelijke regeling, die uitvoering geeft aan artikel 5, derde lid, EVRM tevens voldoet aan de eisen die in artikel 15, tweede lid, van de Grondwet worden gesteld, namelijk (1) dat de voorgeleiding voor een rechter dient plaats te vinden,

(2) dat de termijn waarbinnen de verdachte moet worden gehoord bij de wet wordt bepaald, en

(3) dat de rechter voorts de bevoegdheid moet hebben de onmiddellijke invrijheidstelling van de verdachte te gelasten indien hij de vrijheidsbeneming onrechtmatig oordeelt,

dan kan een afzonderlijke habeas corpus-procedure achterwege blijven. De verdachte die meent dat hij apert onrechtmatig in verzekering is gesteld, kan, desgeraden bij monde van zijn raadsman, proberen de rechter-commissaris te overtuigen van de noodzaak hem eerder dan tegen het aflopen van de eerste termijn van inverzekeringstelling te horen".

Het hof leidt hieruit af dat het geen verschil maakt of een voorgeleiding aan de rechter-commissaris al dan niet heeft plaatsgevonden.

Niet gebleken is overigens dat verdachte of zijn raadsman in casu op een of andere wijze gepoogd heeft de (dienstdoende) rechter-commissaris te verzoeken om onmiddellijke invrijheidstelling.

Vervolgens is van belang vast te stellen of de toetsing door de rechter-commissaris de duur van de inverzekeringstelling omvat.

In de parlementaire geschiedenis van het wetsvoorstel zoals dat uiteindelijk is aanvaard, wordt daarover het volgende opgemerkt:

"De rechter-commissaris zal allereerst moeten nagaan of de betrokkene terecht als verdachte is aangemerkt, of het belang van het onderzoek de inverzekeringstelling vordert, of er sprake is van een verdenking van een strafbaar feit waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten, of de voorgeleiding binnen de door de wet gestelde termijn heeft plaatsgevonden en of aan de overige in de wet neergelegde vormvoorschriften is voldaan. De rechter-commissaris zal voorts moeten beslissen of de schending van het betreffende wettelijke voorschrift van dien aard is dat zulks de onrechtmatigheid van de inverzekeringstelling meebrengt. Een rechtmatigheidstoetsing houdt ook een toetsing aan ongeschreven rechtsbeginselen, zoals het gelijkheidsbeginsel, het vertrouwensbeginsel, het evenredigheidsbeginsel en het verbod van willekeur, in.

De rechter-commissaris mag niet op de stoel van de officier van justitie gaan zitten. In het bijzonder de door de officier van Justitie gemaakte afweging van het onderzoeksbelang en de persoonlijke belangen van de verdachte dienen door de rechter-commissaris slechts marginaal te worden getoetst. Hij zal naar mijn oordeel slechts mogen nagaan of de officier van justitie na afweging van alle in aanmerking komende belangen in redelijkheid tot zijn beslissing om de verdachte in verzekering te stellen of houden heeft kunnen komen."

"De rechter-commissaris zal allereerst moeten beoordelen of ten aanzien van de verdachte uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan het desbetreffende feit voortvloeit. Daarna komt de vraag of er sprake is van een verdenking van een strafbaar feit waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten en vervolgens of is voldaan aan de wettelijke grond voor inverzekeringstelling, te weten het belang van het onderzoek. Als laatste punt zal de rechter-commissaris bezien of met betrekking tot de inverzekeringstelling de in de wet neergelegde vormvoorschriften in acht genomen zijn."

Dat ook de duur van de inverzekeringstelling een punt van toetsing is, blijkt uit hetgeen vervolgens wordt opgemerkt over de consequenties van het niet-naleven van vormen:

"Het is duidelijk dat het niet naleven van het termijnvoorschrift, neergelegd in het voorgestelde artikel 59a, eerste lid (voorgeleiding binnen 72 uur), anders gewaardeerd dient te worden dan bijvoorbeeld het niet naleven van het hiervoor genoemde artikel 59, eerste lid (dagtekening en ondertekening van het bevel tot inverzekeringstelling). Door bijzondere omstandigheden kan de overschrijding van de termijnen, bedoeld in artikel 59a, tweede of zesde lid (de onverwijfde kennisgeving van de tijd en plaats van het verhoor respectievelijk van de beschikking aan de officier van justitie en de verdachte), worden gerechtvaardigd. Aan de overschrijding van de termijn van tweeënzeventig uren wordt in het wetsvoorstel niet het rechtsgevolg van de onmiddellijke invrijheidstelling van de verdachte verbonden. Dit rechtsgevolg is verbonden aan de onrechtmatigheid van de inverzekeringstelling. Of dit het geval is zal mede afhangen van de mate van termijnoverschrijding, de redenen voor de overschrijding en de betrokken maatschappelijke belangen."

Het hof komt tot de conclusie dat de rechtmatigheid van de inverzekeringstelling - inclusief de duur daarvan - door de wetgever ter beoordeling aan de rechter-commissaris is gelaten. Hieraan doet niet af dat de wetgever - naar moet worden aangenomen bewust - de verdachte niet uitdrukkelijk de mogelijkheid heeft gegeven zich tot de rechter-commissaris te wenden noch de omstandigheid dat de inverzekeringstelling kan worden voortgezet - en zelfs verlengd kan worden - na de toetsing van de rechtmatigheid door de rechter-commissaris. In weerwil van hetgeen door de minister van justitie is opgemerkt, zal in beginsel mogen worden aangenomen dat waar een beroep op de rechter-commissaris geen uitkomst biedt, een beroep op de voorzieningenrechter mogelijk is.

Nu van de bevoegdheid van de rechter-commissaris dient te worden uitgegaan, rijst in verband met de rechtspraak van de Hoge Raad omtrent de geslotenheid van het systeem van rechtsmiddelen in deze de vraag of overschrijding van termijnen van de inverzekeringstelling desondanks een vormverzuim in de zin van artikel 359a van het Wetboek van Strafvordering kan opleveren. Het hof begrijpt de rechtspraak van de Hoge Raad aldus dat in ieder geval waar het verzuim onderdeel uitmaakt van een beroep op onrechtmatige bewijsgaring, de zittingsrechter zich hieromtrent een oordeel mag vormen. Voorts leidt het Hof uit HR 21 december 2004, NJ 2005 172, af dat het gesloten stelsel van rechtsmiddelen er niet aan in de weg staat om bij de straftoemeting - ten gunste van verdachte - de wijze waarop verdachte is bejegend in aanmerking te nemen. Het hof komt daarom toe aan een beoordeling van het beroep op strafvermindering in de zin van artikel 359a van het Wetboek van Strafvordering en overweegt te dien aanzien als volgt.

Artikel 57, vijfde lid, van het Wetboek van Strafvordering luidt als volgt:

"Zodra het belang van het onderzoek dit toelaat, gelast de officier van justitie de invrijheidstelling van de verdachte. Indien het onderzoeksbelang nog slechts bestaat uit het uitreiken aan de verdachte in persoon van een mededeling over de strafzaak, wordt deze mededeling zo spoedig mogelijk uitgereikt en de verdachte daarna in vrijheid gesteld."

In de Memorie van Toelichting is onder meer opgemerkt:

"Voorgesteld wordt - in navolging van de werkgroep - om deze gronden uit te breiden zodat daaronder ook het nemen van de vervolgingsbeslissing en het uitreiken van de dagvaarding in persoon kan worden begrepen. Aldus wordt voorkomen dat in de rechtszaal discussie ontstaat over de vraag of het ophouden of de inverzekeringstelling van de verdachte wel voor het juiste doel geschiedde en of de vrijheidsbeneming met het oog op de uitreiking van de dagvaarding niet langer duurde dan strikt genomen door het onderzoeksbelang werd gerechtvaardigd (zie ook het rapport van de Nationale Ombudsman van 12 april 2002, nr. 2002/103, waarin deze vaststelde dat er geen rechtsgeldige reden was om verdachte na het laatste verhoor tijdens de ophouding nog bijna vier uren vast te houden voor het uitreiken van een dagvaarding en een transactievoorstel; hierbij moet natuurlijk worden bedacht dat de Ombudsman uitging

van de (tekst van de) bestaande wettelijke bepalingen). ”

...

“Net als thans geschiedt bij de toetsing van het onderzoeksbelang zal per geval kunnen worden beoordeeld wanneer redelijkerwijs de grond aan verdere vrijheidsbeneming is komen te ontvallen. Wellicht zal de rechtspraak zelf hier enige normering kunnen aanbrengen. Doorgaans moet het in AU-zaken mogelijk zijn om binnen een aantal uren (vier tot zes) na het laatste verhoor een vervolgingsbeslissing te nemen.”

In de Nota naar aanleiding van het verslag en het aanvullend verslag wordt onder meer opgemerkt:

“Deze leden vragen voorts hoe vaak het in de praktijk voorkomt dat mensen worden opgehouden voor geen andere reden dan het uitreiken van de dagvaarding. Hierbij moeten twee situaties worden onderscheiden. Ten eerste is er de situatie dat verdachten na afronding van het onderzoek nog even worden opgehouden voor het uitreiken van de vervolgingsbeslissing (dagvaarding of oproep voor een officierszitting (voor o.a. een taakstraf OM)). Dit komt inderdaad incidenteel voor. Niet aangegeven kan worden in hoeveel gevallen dit plaatsvindt, omdat dit niet afzonderlijk wordt geregistreerd. Het wetsvoorstel stelt buiten twijfel dat de ophouding en in verzekeringstelling hiervoor mogen worden aangewend.”

...

“Bij dit alles moet worden aangetekend dat de tijd dat verdachten slechts om reden van het gereed maken van de vervolgingsbeslissing worden opgehouden, in de praktijk kort kan worden gehouden. In de meeste gevallen zal het namelijk gaan om eenvoudige delicten, waarbij voor wat betreft de vervolgingsbeslissing gebruik kan worden gemaakt van het Bos/Polaris-systeem en waarvan de tenlasteleggingsteksten alleen aangevuld behoeven te worden met een aantal variabelen. Daarnaast heeft het OM sinds kort rechtstreeks inzage in de politieregisters (op de voet van artikel 17 Besluit politieregisters), zodat ook op die wijze sneller en zorgvuldiger gegevens beschikbaar kunnen zijn waarop de vervolgingsbeslissing moet steunen. Het OM heeft doorgaans dus niet zo veel tijd nodig voor het nemen van een zorgvuldige beslissing en het maken van een dagvaarding/oproep.”

...

“Deze leden vragen verder of het denkbaar is dat een verdachte zolang de termijn het toestaat in zijn vrijheid wordt beperkt enkel en alleen om hem een dagvaarding te doen toekomen. Het antwoord is dat dit in beginsel denkbaar is binnen de termijnen die gelden voor ophouding en in verzekeringstelling, zij het dat – zoals hiervoor aangegeven – de wet voorschrijft dat voor de uitreiking van het stuk zo min mogelijk tijd wordt genomen wanneer dit nog het enige is wat moet gebeuren.”

Het hof leidt uit het voorgaande af dat het onmiskenbaar de bedoeling van de wetgever is geweest dat een verdachte slechts korte tijd langer in verzekering mag worden gehouden als de redenen voor de in verzekeringstelling overigens zijn vervallen. Daarbij is de wetgever er kennelijk van uitgegaan dat de noodzakelijke administratieve handelingen aanstonds moeten en kunnen worden verricht. Uit de wetsgeschiedenis blijkt niet dat de omstandigheid dat die handelingen 's nachts en in het weekend moeten worden verricht, verschil zou maken. In de wetsgeschiedenis wordt niet gesproken over problemen rond de beschikbaarheid van programma's, documentatiesystemen of personeel 's nachts en in het weekeinde. Tegen de achtergrond van de duidelijke bedoeling van de wetgever de vrijheidsbeneming slechts korte tijd langer te laten duren dan anders het geval zou zijn geweest, is het hof van oordeel dat dergelijke problemen niet tot gevolg mogen hebben dat de vrijheidsbeneming alleen daardoor langer duurt.

Het hof gaat uit van de volgende gegevens:

zaterdag 22 december 2007,

omstreeks 01.50 uur: aanhouding verdachte te Amersfoort ter zake van eenvoudige mishandeling (artikel 300, lid 1, van het Wetboek van Strafrecht) en/of zaaksvernietiging (artikel 350, lid 1, van het Wetboek van Strafrecht);

omstreeks 02.20 uur: voorgeleiding van verdachte aan de hulpofficier van justitie te Amersfoort;

omstreeks 02.26 uur is de aangifte opgenomen;

omstreeks 15.00 uur: in verzekeringstelling door de hulpofficier van justitie te Houten;

zondag 23 december 2007,

omstreeks 16.16 uur: laatste verhoor van verdachte;

maandag 24 december 2007,

omstreeks 14.15 uur: uitreiking dagvaarding;

omstreeks 14.25 uur: heen zending van verdachte.

Het hof leidt uit het requisitoir van de officier van justitie af dat op zondag 23 december 2007 na het laatste verhoor van verdachte overleg heeft plaatsgevonden tussen de hulpofficier van justitie en de officier van justitie. Deze heeft kennelijk toen beslist dat verdachte tot de maandag moest blijven omdat aan hem een dagvaarding moest worden uitgereikt. Uit het requisitoir van de officier van justitie leidt het hof voorts af dat zondagavond en de nacht van zondag op maandag geen actie is genomen om te komen tot een uitreiking van de dagvaarding.

Uit het voorgaande vloeit voort dat het hof - anders dan de politierechter - van oordeel is dat niet kan worden gezegd dat de mededeling als bedoeld in artikel 57, vijfde lid, Wetboek van Strafvordering "zo spoedig mogelijk" is uitgereikt en de in verzekeringstelling daarom langer heeft geduurd dan toegestaan. Het hof is van oordeel dat daarom dient te worden bepaald dat de hoogte van de straf in verhouding tot de ernst van het verzuim zal worden verlaagd, nu het door het verzuim veroorzaakte nadeel langs deze weg kan worden gecompenseerd. De omvang hiervan is mede bepaald door de omstandigheid dat het verzuim - naar het hof aannemelijk acht - onderdeel uitmaakt van een bewust gekozen beleidslijn.

In het bijzonder in aanmerking genomen hetgeen omtrent de persoon van verdachte is gebleken, is het hof van oordeel dat oplegging van een voorwaardelijke gevangenisstraf voor de duur van 4 weken en een taakstraf, bestaande uit een werkstraf voor de duur van 120 uur passend en geboden is.

Het hof is van oordeel dat er - gelet op het vormverzuim - redenen zijn om te komen tot een strafvermindering voor wat betreft de werkstraf met de duur van 30 uur.

De vordering van de benadeelde partij [benadeelde]

De benadeelde partij heeft zich in eerste aanleg in het strafproces gevoegd met een vordering tot schadevergoeding. Deze bedraagt EUR 1.221,49. De vordering is bij het vonnis waarvan beroep toegewezen tot een bedrag van EUR 506,49. De benadeelde partij heeft zich in hoger beroep opnieuw gevoegd voor het bedrag van haar oorspronkelijke vordering.

Uit het onderzoek ter terechtzitting is voldoende gebleken dat de benadeelde partij als gevolg van het bewezenverklaarde handelen van verdachte rechtstreeks schade heeft geleden. Verdachte is tot

vergoeding van die schade gehouden zodat de vordering zal worden toegewezen.

Toepasselijke wettelijke voorschriften

Het hof heeft gelet op de artikelen 14a, 14b, 14c, 22c, 22d, 24c, 36f, 57, 63, 285, 300 en 350 van het Wetboek van Strafrecht.

Deze voorschriften zijn toegepast, zoals zij golden ten tijde van het bewezenverklaarde.

BESLISSING

Het hof:

Vernietigt het vonnis waarvan beroep en doet opnieuw recht:

Verklaart zoals hiervoor overwogen bewezen dat verdachte het onder 1, 2 en 3 tenlastegelegde heeft begaan.

Verklaart niet bewezen hetgeen verdachte meer of anders is tenlastegelegd dan hierboven is bewezenverklaard en spreekt verdachte daarvan vrij.

Verklaart het bewezenverklaarde strafbaar, kwalificeert dit als hiervoor vermeld en verklaart verdachte strafbaar.

Veroordeelt verdachte tot een gevangenisstraf voor de duur van 4 (vier) weken.

Bepaalt dat de gevangenisstraf niet zal worden ten uitvoergelegd, tenzij de rechter later anders mocht gelasten, op grond dat verdachte zich vóór het einde van een proeftijd van aan een strafbaar feit heeft schuldig gemaakt.

Veroordeelt verdachte tot een taakstraf bestaande uit een werkstraf voor de duur van 90 (negentig) uren, indien niet naar behoren verricht te vervangen door 45 (vijfenvertig) dagen hechtenis.

Bepaalt dat bij de uitvoering van de taakstraf 4 (vier) uren in mindering worden gebracht wegens de tijd door verdachte in verzekering doorgebracht, te weten totaal 2 (twee) dagen.

De vordering van de benadeelde partij [benadeelde]:

Veroordeelt verdachte aan de benadeelde partij, [benadeelde], te betalen een bedrag van EUR 1.221,49 (duizend tweehonderdeenentwintig euro en negenenveertig cent).

Verwijst de verdachte in de door de benadeelde partij gemaakte en ten behoeve van de tenuitvoerlegging nog te maken kosten, tot aan de datum van deze uitspraak begroot op nihil.

Legt aan veroordeelde de verplichting op om aan de Staat, ten behoeve van de benadeelde partij, genaamd [benadeelde], een bedrag te betalen van EUR 1.221,49 (duizend tweehonderdeenentwintig euro en negenenveertig cent), bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door 22 (tweeëntwintig) dagen hechtenis.

Bepaalt dat, indien verdachte heeft voldaan aan zijn verplichting tot betaling aan de Staat daarmee zijn verplichting tot betaling aan de benadeelde partij in zoverre komt te vervallen en andersom dat, indien

verdachte heeft voldaan aan zijn verplichting tot betaling aan de benadeelde partij daarmee zijn verplichting tot betaling aan de Staat in zoverre komt te vervallen.

Aldus gewezen door

mr H.W. Koksma, voorzitter,

mr J.A.W. Lensing en mr P.H.A.J. Cremers, raadsheren,

in tegenwoordigheid van P. Heinst, griffier,

en op 13 november 2009 ter openbare terechtzitting uitgesproken.

Mr P.H.A.J. Cremers is buiten staat dit arrest mede te ondertekenen.

Bijlage 19 Voorstel template beschikking van de rechter-commissaris op het verzoek van de verdachte tot het verrichten van onderzoekshandelingen

RECHTER-COMMISSARIS BELAST MET DE BEHANDELING VAN STRAFZAKEN BIJ DE KANTONGERECHTEN

<p>Verzoek tot het verrichten van onderzoekshandelingen</p>
--

Gezien de brief d.d. [datum] heeft mr. [naam raadsvrouw/raadsman], raadsvrouw/raadsman van de verzoeker/verdachte, [**naam verdachte**], verzocht in deze zaak onderzoekshandelingen te verrichten, te weten:

[bulletsgewijs weergave van de gewenste onderzoekshandelingen]

Aan de vervolgingsambtenaar mr. [naam vervolgingsambtenaar] is een kopie van dit verzoek gezonden, waarbij de voornoemde vervolgingsambtenaar de gelegenheid is geboden om schriftelijk op het verzoek te reageren. De vervolgingsambtenaar heeft bij brief d.d. [datum] gereageerd en [reactie van de vervolgingsambtenaar].

De rechter-commissaris is van oordeel dat [met reden omkleed oordeel bij toewijzing en afwijzing van het verzoek].

Beschikkende:

[Toewijzing/afwijzing van de verzochte onderzoekshandelingen]

Aldus gegeven te Paramaribo op [datum] door mr. [naam rechter-commissaris], de rechter-commissaris, in tegenwoordigheid van de griffier, [naam griffier].

De griffier,

[handtekening]

[naam griffier]

De rechter-commissaris

[handtekening]

[naam rechter-commissaris]